СИНИЯТ ТАЙФУН

ГАЛАКТИКА • БИБЛИОТЕКА • ГАЛАКТИКА • БИБЛИОТЕКА •

Синият тайфун
Сборник съветски научнофантастични разкази за морето

Превод: Нели Константинова, Христо Боевски, Маргарита Златарова, Цвета Пеева, Георги Димитров Георгиев

Подбрани са едни от най-добрите разкази, посветени на морето, на такива изтъкнати представители на съветската фантастика като братя Стругацки, Иля Варшавски, Север Гансовски и други. Творбите разкриват по своеобразен начин някои от тайните на морето и са пропити с традиционния за социалистическата фантастика антимилитаризъм, хуманизъм и вяра в прогреса на човечеството.

С книгата, която сега е пред вас, книгоиздателство „Георги Бакалов“ — Варна започва своята нова библиотека „Галактика“. В нея ще се включват произведения от два жанра — фантастичен и криминално-приключенски. Изтъкнати наши специалисти в тази област ще се стараят да подберат за библиотеката най-доброто, което е създадено и се създава по света във фантастиката и приключенията, и да предлагат на по-взискателния читател не само отмора и развлечение, но и часове на размисъл за настоящето и бъдещето на човечеството. Българската литература ще се представя с утвърдени произведения, получили висока обществена оценка. Като поставят по-широко жанровите граници на „фантастичното“ и „приключенското“, редколегията и издателството ще се стремят да ви поднесат чрез библиотека „Галактика“ само висохудожествени произведения, водени от мисълта на древните философи, че най-интересните приключения си остават приключенията на човешкия дух.

Георги Крумов
Вместо предговор (Синият тайфун)

Преди десетина години на една международна среща на писатели и преводачи стана дума за фантастиката. Разговорът се водеше на маса, но не маса с червено сукно, а край импровизираната трапеза на „най-свободните дискусии“, отрупана с греховни напитки и пепелници с хълмчета от угарки, под облак от гъст тютюнев дим и приятен шум от вавилонски разноезичен говор. Нощта преваляше в хотелската стая на един от участниците на срещата, повече любител, отколкото автор на фантастика. Тъкмо на него хрумна неосъществимата идея да класифицира някак фантастиката, да я напъха в някаква чинно подредена картотека, но още с първия проблем възбуди спор до небето, тоест до Космоса… Разговорът, както всички подобни среднощни откровения, течеше смътен и нестроен до момента, когато някой категорично постави съветската фантастика върху златната лавица на този жанр и се мотивира с краткото определение, че тя е най-хуманната. Това бе единствената „графа в картотеката“, по която никой не възрази, и с нея идеята за неосъществимостта на класификацията започна да се руши.

Споделям този малък епизод, защото и по моему едва ли има по-вярна преценка за постиженията на съветските фантасти от всички поколения. Каквито и да са търсенията и сполуките им в прозрението в близкото или далечното бъдеще, каквито и находчиви „открития“ да се раждат под перото на съветските писатели, подчинени на научно-техническата революция или най-свободния полет на мисълта, те гравитират не около абстракции, не около понятия с разплути очертания, а около човека, около духовните му нужди, жаждата му за красота и устойчива лична и обществена справедливост.

Ако у нас има наистина добре позната вече фантастика, тя безспорно е съветската. В библиотеките на нашия читател отдавна и трайно присъстват произведения на Ал. Толстой, А. Беляев, И. Ефремовм, А. Казанцев, познати са ни А. и С. Аврамови, И. Варшавски, А. Якубовски, В. Михановски, Ю.

Никитин, И. Росоховатски, А. и Б. Стругацки, С. Гансовски и много други — и от книги, сборници, и чрез публикации в списания и вестници.

Неотдавна тъкмо в България известният съветски писател Аркадий Стругацки изрази едно свое виждане за задачата на фантастиката: „Колосална маса еснафи в целия свят (и в нашите страни) виждат например в космическите полети някакво продължение на каруцата: каруца — локомотив — автомобил — космически кораб. Фантастиката е длъжна да помогне на еснафа да види в това качествен скок в историята на човечеството. Ето защо фантастиката не бива да скрива действителността, тя е длъжна да отразява живота такъв, какъвто е, без лъжи! В това е нейната реалност.“ Приятен е оптимизмът на Стругацки, но на еснафа едва ли е възможно да се обясни нещо, което е извън неговия тесничък мир, извън баналните му интереси, извън онова, което не пълни стомаха и не звънти в джоба му. Но подобна позиция дава оръжие в ръцете на читателя срещу еснафа, и то е преди всичко оръжието на неотстъпчивото правдолюбие, на постоянната гражданска ангажираност.

За хуманизма на съветската фантастика говори и В. Щербаков: „… във фокуса на вниманието на писателите фантасти все по-често попада вътрешният мир на човека, неговите преживявания, пристрастия и съдба в преобразен от фантазията свят… Науката днес пронизва всички области от човешката деятелност и сама е една от тези области и затова не може да не засяга сферата на човешките отношения, сферата на морала. Самата научна деятелност на хората неизбежно става обект на морална оценка. Науката възниква в обществото на класов морал, но това още не означава, че нямаме обективен критерий за морална оценка на човешката научна деятелност.“ За тясната — и обществено отговорна — връзка между наука и морал, осъществявана чрез човека, говори и И. Ефремов: „Не популяризацията, а социално-психологическата действеност на науката в живота и в човешката психика — това е същността на съвременната научна фантастика.“ И всичко това най-ярко, най-завладяващо, с неизчерпаемо остроумие и свободен замах на перото вече много пъти сме откривали в трудовете на съветските писатели. Читателят, доколкото вече е прочел този малък сборник, с който Варненското издателство открива

своята поредица „Галактика“, вече е забелязал всичко това. Преоткрил е и тук редица най-примамливи елементи от богатството на стилови похвати, изненадващи идеи, овладяно въображение, дълбок подтекст, социален усет и насоченост въпреки ограничения, посветен само на морето тематичен кръг. Морето за съветските автори е любима акватория за вдъхновение, за силни нравствени внушения от комунистическия кодекс на етичните норми. В множество елементи на разказите срещаме ясно социално-философско съдържание и не е нужен критичен анализ, за да разберем моралната отговорност, която дава мисъл и перо на съветския автор. Той свързва познатите ни „канони“ на фантастиката с реалистичното наследство изобщо на съветската литература и духовна култура, свързва го все по-често и в действения демократизъм на своя многообразен, популярен по целия свят фолклор. Има нещо особено примамливо за разсъждения, което свързва — видимо или невидимо — търсенията на съветските фантасти с народното приказно наследство. Понякога ни се струва, че руският писател е наследил от своя народ образи на герои, до каквито пишещата машина трудно може да извиси нови герои с подобни смело и остроумно изградени черти. Нека си припомним Иля Муромец или Садко, Кащей Безсмъртни или Святогор богатир, Микула Селянинович и още много други.

За хуманизма и — той върви неотменно с него — за демократизма на съветската литература, в това число и на фантастиката и научната фантастика, могат да се споделят много радващи мисли, но — както се казва в такива случаи — по-добре е те да си дойдат от прочетеното, от съжителството с писателите.

Север Гансовски
Бягство

I

Събуди се и в ушите му още бушуваше този страшен рев, който изпълни света до най-далечните звезди, до Галактиката и го захвърли някъде в неизвестността. Отначало Стван не можеше и да помръдне и за миг го обхвана нов страх. „Какво са направили с мен? Ами ако ми е оставено само съзнанието, а тялото ми вече не съществува? Защото те имат силата да го сторят.“

Но ревът се плискаше. Стван раздвижи крак и се увери, че си е на мястото. Вдигна китката на ръката си, сви и разтвори пръсти, поприводигна глава, после наведнъж се изправи.

Огледа се с недоумение — нещо не беше в ред. Ах, да — нямаше дрехи, взели са ги! Оставили са му само късите гащета. Но тялото му си беше тук — слабите бели ръце, слабите бели нозе…

Направи няколко колебливи крачки и едва сега осъзна, че тъмната зала с апаратите е изчезнала. (С онези апарати, насочени всички към него.)

Над главата му беше небето, под стъпалата — пясъкът, а напред — синева като езеро или море. Огледа се наоколо. Небето беше не само отгоре. Навсякъде около него, чак до ниския, чезнещ в сумрак хоризонт, то се простираше като огромна, нематериална, преливаща в безкрайността чаша. Никакви стени, вещи или предмети.

Слънцето изгряваше като червено кълбо — Стван погледна проточената си, хвърлена от самия него сянка.

Пълна тишина. Топло. С всеки изминал миг ставаше все по-светло.

Къде ли се намираше?

Внезапно Стван забеляза, че го тресе от преживения шок, а очите му още бяха пълни с боязливи, мъченически сълзи. Трескаво въздъхна и изхлипа. Е, и какво, вече всичко е зад него. Признаха го за виновен, осъдиха го.

— Плюл съм им! — Порази се колко силно прозвуча тук високият му глас. — Значи, са ме изселили. Можеше и по-лошо да бъде.

Тръгна, без сам да знае накъде.

С леко съпротивление под краката му се ронеше утринната корица на овлажнелия от роса, а после засъхнал пясък. Водата приближаваше — другият бряг се намираше на около двайсетина метра. Стван прекоси топлата плитчина. Вървеше с неловката, подскоклива походка на гражданин, на когото му стигат пет километра, за да го хванат бодежи в кръста. Жълта равнина се простираше надалеч и Стван помисли, че това трябва да е истинска земя. Обаче след петнадесет минути пред него пак проблесна. Стигна до нова пясъчна ивица, после до друга. Да имаше поне едно дръвче, храстче или тревичка! Отляво беше морето, зад гърба му — плитчини, които, щом отминеше, се сливаха в сивокафеникава ниска ивица.

В средата на поредния проток Стван затъна до кръста. Дъното беше застлано с тъмни водорасли, проплува розовочервеникава медуза, на дълги стъбла се люлееха нещо като морски цветя или примитивни животни. Изотдолу внимателно го погледнаха две големи кафяви очи. Стван отстъпи. Очите гледаха неподвижно от жълтокафеникава глава колкото юмрук, увенчана с няколко къси пипалца, а самата тя се показваше от конусообразна раковина. Стван се наведе и извади мекотелото от пясъка. Тежеше около два килограма. Вяло шаваха увисналите във въздуха пипалца.

Стван никога не беше виждал такива твари. Гнусливо хвърли чудноватото същество и в този миг забеляза, че цялото дъно е осеяно с очи, втренчени в него, без да мигат. Едни спадаха към същите тези конусовидни, други се бяха разположили като в чинийки, по-сложно устроени с гребенче по средата и с две чевръсти мустачета.

Стана му противно и се втурна към брега, разпръсквайки пенести вълни пред себе си. После спря — защо всъщност, нима го преследваше някой? Просто от нерви, просто не можеше още да се успокои след онази зала с апаратите, откъдето в течение на дълги дни предаваха на света хода на съдебния процес.

Озадачаваше го неестествената тишина. Абсолютна, тя се движеше заедно с човека и му позволяваше непрекъснато да чува собственото си дишане. После се досети — заради птиците! Над морето винаги крещят птици, а тук нямаше ни

една. Някаква напълно безптича територия.

Слънцето отдавна вече се движеше по небето, но не беше се издигнало високо и припичаше слабо. Стван си спомни как по време на разследването социохигиенистът каза, че макар престъплението да не може да се оправдае, то поне частично се обяснява с това, че обвиняемият седмици наред, а понякога дори с месеци не е излизал на слънчева светлина.

Усмихна се. Излиза, че същевременно го бяха осъдили на слънце. Тук нямаше къде да се скрие.

Още не беше свършила плитчината и сега откритото море се появи отдясно. Изобщо пейзажът на всички страни бе един и същ.

„Един и същ…“ Едва проумял го, Стван изстина. Ами сега как ще намери пътя обратно, той вече изчезна сред неразличимите един от друг протоци. „Загубен съм“ — каза си той. Ръцете му се разтреперaха, после престанаха. А какво всъщност означаваше „обратно“ в неговото положение? Нали сега домът му бе там, където той самият се намираше.

И в този миг го озадачи нова мисъл. Ами как ще се прехранва?… Тук не е град, не можеше да си вземеш една чиния от конвейера.

— Ей, почакайте! Един момент! — обърна се той гласно към небето, към пясъците, сякаш там нейде невидими можеха да бъдат и да го слушат съдиите. — В закона няма смъртно наказание и вие нямате право да ме убивате с глад.

Убеден във всемогъществото на онези, които го бяха захвърлили тук, Стван подозираше, че с помощта на неимоверно сложни уреди те наистина можеха да го чуват и разбират.

Небеса и твърд мълчаха. Значи, трябваше сам да се осигурява — като лови риба например.

Погледна към морето и се досети, че нито веднъж не беше видял в протоците и най-дребната рибка. Само раковини, медузи.

Отново влезе във водата, вгледа се в хладната ивица край пясъка. Около самите му нозе тя беше непрозрачна, кафеникава, по-нататък белезникава, а в далечината, където се люлееше в лека вълна, напомняше течно стъкло.

Рачета май — някакви дребни, микроскопични рачета… Където и да стъпиш, все рачета.

Наболяваха го глезените, кръстът. Раменете му се зачервиха от слънцето.

По-рано Стван рядко бе разглеждал тялото си и сега веднага установи, че нямаше на какво да се любуваш. Хилавите мускули бяха отпуснати безсилно, ако изобщо можеше да се определи тук-там наличието на мускули. Увехналата кожа навсякъде се разтегляше и като я подръпнеше, се оказваше тънка като хартия. Гърдите му бяха хлътнали, гърбът — изпъкнал.

Впрочем той и по-рано знаеше, че физическият му облик е по-слаб от духовния.

Вдигна поглед към едва различимата синя чертичка на хоризонта. Тъй да бъде. А колко ли време бе осъден да се пече тук и да се къпе? Ако тръгнеше все в една посока, можеше и да стигне до някакъв град. Отначало щеше да съзре високо в небето отблясъците, после щеше да повърви още седмица, приближавайки към стълбовете. Ще започнат едва забележими пътечки, едва обозначени на тревата частни площадки за кацане, а после и първите лифтове…

Но къде ли беше той сега? Поне в коя част на света?

Стван се замисли и си отговори, че май в умерения пояс. Защото слънцето, което вече почваше да се спуска, съвсем не беше над главата му, а много по-ниско.

Представи си, че местността наоколо е Нидерландските фиорди между гигантите Хага и Фленсбург, където на хиляди квадратни километри нямаше ни едно човешко селище. Но можеше пък да се намира в Канада, или пък на южния край на американския континент. Ако е Канада, то най-близкият мегаполис е Хъдзън сити, а ако е на Огнена земя — то Магалянес.

Тъкмо беше предпочел Канада пред Огнена земя, после тях двете пред балтийските фиорди край Рига и му хрумна, че самата идея за умерения пояс не съответствуваше много на това море — горещо, с явно тропическа фауна.

— Трилобити — каза мрачно той. Думичка от програмата, която училището налива в човека посредством метода на сугестивното импресиране, тъй че, щеш не щеш, в главата ти завинаги остават периодите от развитието на Земята, Александър Македонски, Александър Пушкин и Александър Хумболт, изотопите, прокезите, таблицата за умножение,

Менделеевата таблица, логаритмичните таблици — енциклопедия, купища сведения, които в живота никога повече не са ти нужни, но в най-неочаквани моменти от само себе си излизат на повърхността.

„Трилобити“ — повтори си той. Имаше нещо тревожно в това, че названието на тези животинки с мустачки и гребенче се появи непроизволно и вярно. Сякаш Стван знаеше нещо неприятно за трилобитите.

И тишината също безпокоеше. Съвсем мъртва.

„Защото нямаше мухи“ — плахо предположи той. Погледна към гинещия слой планктон. За негово учудване наистина нищо не бръмчеше и не се мяркаше.

Всичко вече почваше да се подрежда в система. Нямаше птици, риби, насекоми и растения по пясъка. А имаше трилобити и плитко тропическо море под слънце от умерените ширини.

Но нали трилобитите бяха изкопаеми същества! От камбрийския период май, от най-древната, палеозойската ера!

Пред Стван неотвратимо се очертаваше зашеметяващата истина.

Падна на едно коляно.

Изхвърлили са го! Бяха го изгонили от онази съвременност, в която се бе родил и живееше. Милиони години назад.

Вдигна ръка към устата, захапа пръст.

Около минута престъпникът гледаше право пред себе си. После на колене пъргаво допълзя до слоя планктон, гребна и го хвърли в устата си.

— И какво?! — извика той към равнодушно синеещите небеса. — Смятате, че ме огорчавате?… Ама не! Доволен съм. — Давейки се, тъпчеше уста с течната маса и гълташе. — Ей, вие там, слушайте! — Той се обръщаше към безстрастните води и пясъци, зад които се криеха съдиите. — Да не мислите, че ще заплача, дето моите следи са единственият признак за нещо живо по тези брегове? Не, смея се. Така не се наказва, така се награждава — цялото земно кълбо само на един човек… Пък и има с какво да се прехраниш. — И добави с неочаквано отпаднал глас: — И въобще съдиите са неправоспособни да съдят. Кой знае дали светът не си е такъв от самото начало. А ако е такъв, нима аз съм виновен за това…

Отпуснал глава, крайно изморен, той се изтърколи по-далеч от водата, повъртя се малко, докато си утъпче мястото и се нагласи да спи. Чисто, като дете, въздъхна и потъна в сън.

Слънцето залезе. Планетата плуваше в светлината на съзвездия, съвсем различни от онези, които Стван знаеше от битието си сред хората. Голямата мечка беше още меченце, пъхнало лапа в косите на Вероника. Хрътките още тичаха редом, глава до глава, готови да се впият в опашката на Лъва, на чийто гръб седеше дори не още Девата, а малко девойче.

Далечни съзвездия, неназовани още от никого.

Като отвори очи, на Стван му се стори, че е във въздуха и лети. Лежеше на толкова меко, че почти не усещаше ложето си. А отдясно наляво течеше многоцветна процесия, в морето струеше карнавално шествие от оттенъци. На купи и на снопове над хоризонта имаше гълъбови, лимонови и портокалови облаци. Вятърът докосваше гладката повърхност на водите и изглеждаше, сякаш отраженията бягат ли, бягат.

Светът тази сутрин изглеждаше бисерен и седефен, далечният план тънеше в атлазена преливаща се синева, а по-наблизо, в пясъчните ямички, сянката синееше гъсто, като намазана, като изтъкана от брокат.

Той скочи.

— И всичко това е за мен?… Или пък е сън, хипноза?

Взе шепа влажен пясък. Той беше тежичък, крехко запазваше формата, готова впрочем веднага да се разсипе. Цапна с ръка по водата и тя откликна с жилава твърдост. Копна с бос крак почвата и тя оказа съпротивление.

Всичко беше, както трябва. Това действително е камбрийският период. Началото на началата, когато простичкият живот още не е излязъл на сушата.

Хвърли се с цяло тяло на пясъка, пропълзя по корем, обърна се по гръб. В паметта му изникна горещият паваж, тълпите в градския транспорт. Само като го сравниш с околната свежест и простор!

И за какъв дявол изобщо съществуваш, щом ти, твоя вътрешен свят, не е нищо повече от комбинация вещества, които и в епруветка се получават? За какво ти е такова знание, което те оставя ограбен, пък и всичко наоколо — също?

Стван сви юмруци, сърцето му трескаво биеше. После изтри потта от челото си. Какво, по дяволите, е той самият… А сега всичко бе останало назад.

Обикновено утринната злоба тлееше в него по няколко часа, прониквайки далеч в деня. Но тук едва огледал сините далечини, и целият бе измит от прохладата и свежестта.

Огладня. Отиде до водата. Възстудената маса, взета в дланта, приличаше на протоплазма. Нещо биологическо, но такова, че с просто око не се различават отделните дребнички същества. Първична жизнена материя, от която природата по-късно ще почне да слепва класовете, подразделенията, видовете.

Несмело я близна. Колко хладна!

А морската вода беше съвсем годна за пиене. Леко възсолена, но колкото да не прилича на дестилирана.

Внезапно го обзе луда радост. Колко беше хубаво, колко прекрасно! Ако щеш, лежи си, ако щеш, върви, никой не ти държи сметка, нищо нямаше да се промени нито от безделието, нито от труда му. И не че всички връзки са скъсани и са се оплели, а просто не съществуват. Без дълг, без отговорност и задължения ще посреща той новия ден с острото чувство на блаженство и ще го изпраща с тъга, защото сънят вече не беше убежище от грижите, а досадно прекъсване на битието.

„Ще тръгна на юг — реши той. — Или на север, ако съм захвърлен в южното полукълбо. Към обедното слънце във всеки случай. За няколко години ще стигна до тропиците, а оттам или на запад, или на изток. Пътешествия ще ми стигнат за сто живота.“

Просто да живееш! Без странични оправдания.

Слънцето се издигна по-високо. Прохладата се смени с мека топлина. Шоколадовокафявият пясък беше ласкаво податлив, коприненените му оттенъци те примамваха да стъпиш. Привличаше го и потъналата в мараня ивица на хоризонта.

— Интересно дали цялото земно кълбо е такова — море до кръста и плитчини до безкрайност. Или някъде има голяма суша, бездънен океан?

Сто и петдесет пъти денят смени нощта над безмълвието на водите, а може би пък двеста или сто и тридесет пъти —

Стван умишлено объркваше броя им. Вървеше до обяд, с вкус наслаждавайки се на всеки миг от абсолютната свобода. Отначало сутрин все още си спомняше старите огорчения и почваше привичните злобни монолози. Но изпечен целия от слънцето, наседял се в целебните лагуни, той стана по-уравновесен. Усмихваше се без причина, шегуваше се и се смееше на собствените си остроумия. От ходенето се развиха всичките му мускули, ръцете и нозете му вече не бяха като чужди на тялото, а му принадлежаха. Загорялата кожа надебеля, по-плътно прилепна към плътта. С учудване забеляза, че това физическо съществуване му е приятно. Пейзажът се изменяше бавно: равнина, залята плитко с вода, или по-скоро море с множество плитчини. Но вътре всичко беше разнообразно. Ту на неголяма дълбочина виждаше огромна поляна огненочервени, гъсто сплетени водорасли, дълги, без начало и край. Ту го озадачаваше неизвестно откъде появило се течение и Стван дълго гледаше как гъмжи животът по бреговете на своеобразната река, струяща през масата на водите. Научи се да цени малкото. Радваше се например, като откриеше сред ситния пясък ивици едрозърнест — да отбележим, че и такъв има. Събитие за него беше, когато намери първия камък, овален, изгладен, с големината на ябълка. Стван носи камъка няколко дни със себе си, прехвърляше го от ръка в ръка или просто го мяташе и го взимаше.

Но веднъж в небето се зададе буря. Стван съобрази, че на тази безкрайна територия главата му беше най-голямата височина — върхът Джомолънгма за този свят. Бързо си изкопа яма в пясъка — тя тутакси се напълни с пенеста вода — легна и зачака. За щастие, бурята прогърмя надалеч.

Друг път беше много по-страшно. Събуди се през нощта и видя, че местността се е променила, станала е още по-плитка и го обкръжаваше не море, а безкрайно мокро поле, тук-там осеяно с петна локви, отразяващи звездите. Почувствува се несигурно и тревожно, трагично малък пред лицето на някакво гигантско природно бедствие. До сутринта се луташе назад-напред с предчувствие за нещастие, прекрачвайки купчините водорасли, тъмните камари безмълвно пъплещи мекотели. На разсъмване водата почна да се връща, сякаш бликайки от почвата. Локвите се съединиха, превърнаха се в езера. Рязко

застудя, сякаш нещо в климата се беше пречупило. Езерата се сляха, плитчините изчезнаха една след друга и когато настъпи денят, Стван се озова покрит до глезените от безбрежния океан. На всички страни не се виждаше нито ивица суша, а водата, вече хладна, продължаваше да се издига. Стигна до коленете му, до кръста, после до гърдите. Стван не знаеше да плува. Прекара няколко страшни часа, безсилен да овладее треперенето си, измръзнал, в очакване какво ще последва. Не си позволи да вика и да плаче само защото твърдо беше определил, че това е голям, изключителен прилив, причинен от подреждането на Слънцето и Луната в една линия със Земята, и двете привличаха земните води. Упорито си представяше тази картина и в един миг на озарение решително се убеди, че в действителност точно така беше. Ето го обедното слънце, той го виждаше; ето там беше скритото под него невидимо тежко каменно кълбо на земния спътник; водната маса, надигаща се към тези две тела, и самият той, застанал някъде на края на прилива. Макар и не всекидневен, феноменът на космическия ред бе постижим за разума. Дори да загинеше, смъртта му щеше да бъде почетна, включваща съдбата му във величествения механизъм на вселената… Цели двеста минути — той отброяваше по пулса си — водата се задържа неподвижно до гърдите му, после цялото море изведнъж почна сантиметър по сантиметър да се понижава. През денонощието студът изчезна. Милиарди измрели медузи, морски лилии, гъби и трилобити осеяха пясъка. Планктонът, вдигнат и пометен от наводнението, се простря по водораслите, смеси се с тях и Стван трябваше да си избира нова храна. Опита се да отваря малките сребристи раковини и установи — ще стават за ядене.

Сега придвижването към тропическия пояс придоби делови смисъл — да се махне оттук, където вероятно щяха да настъпят студовете. Отспал си през първите седмици, Стван почна да извършва преходите и нощем, ориентирайки се по въртящия се театър на звездите. Дразнеше го брадата, която му гъделичкаше шията, и я подкъси с острия ръб на една раковина. Ноктите на ръцете си можа да изгризе, а на краката — да ги пообели на люспици, като предварително ги накисна.

Почна забележимо да се затопля, в безветрено време ставаше знойно. Морските твари зачестиха, станаха по-

разнообразни. Навремени дъното на лагуната се оказваше застлано с безброй телца и му се налагаше да ги заобикаля, за да не гази пъплещата маса. Понякога Стван се натъкваше на места, където водата просто бе заместена от прозрачна кипяща каша — хидри, червейчета, медузи, ситни водорасли, някакви бойки личинки или просто клетки, чудещи се още в какво да се превърнат. Всичко се движеше, изяждаше се едно друго и оставяше ново, вероятно променящо се поколение. Виждаше се, че геологически скоро животът все пак ще се плисне на сушата — не за друго, а просто защото нямаше къде да се дене. Огромна енергия — химическа, електрическа и бог знае каква още — беше акумулирана в тези басейни. Стван се къпеше в тях, тичаше по цели километри, нарочно риейки пясъка с босите си крака, и го разхвърляше на ветрила. Скачаше нагоре и съжаляваше, че няма как да измери височината. Научи се да отличава избирателно с кожата си слънцето — всеки лъч поотделно. Също и въздуха, меката ласка на водата, когато тя лукаво настъпваше в малка вълна, плисваше корема и гърдите му, пръсвайки тук-там блестящи капки — мънички лупи, през които концентрираният светлинен поток го боцкаше със закачливи иглички. Трите стихии — светлината, влагата и въздухът — незадържани, преминаваха осезаемо през порите, изпълваха с йони червената плът на мускулите, подредената неразбория на вътрешните органи, вършейки там своята оздравителна работа. Насъбралата се сила търсеше изход и Стван мощно удряше с юмрук земната твърд, като знаеше, че макар и съвсем мъничко, той изменя със своя удар елипсата на въртене на планетата около Слънцето.

От време на време се запитваше защо изобщо не разпръснат хората в различни секунди на палеозоя — не престъпниците, а въобще всички, уморени от градската теснота и от изобилието на проблеми и работи. Да ги пратеха тук, в топлата, озарена от синева самота!

Спомни си, че във формулировката на присъдата имаше думите: „… отговаряйки на желанието“. А нима малко хора биха пожелали същото?

Стван така се радваше, че първата плитчина, на която се бе озовал, остана далеч зад него и че се беше загубил, почти разтворил се бе в забравата на сините трептящи далечини.

Къде ли се намираше сега?… Дали под ходилата му не

беше великият праматерик Пангея, който ще се раздели на петте части на света? Или пък южният свръхконтинент Гондвана, дъщерята на Пангея, а може би безбрежното, най-древно море Тетис?

Вървя дълго и стигна до края на плитчината. На трите страни се простираше чист морски хоризонт.

Легна по корем с разтворени лакти, подпрял брада на преплетените си пръсти. Гледаше право пред себе си.

Почти неизменната му поза в продължение на три дни.

Тук му омръзна. Но не можеше да се върне назад — все едно да върнеш завоевание. Освен това в близост до мястото, където Стван беше плакал след съда, той се чувстваше наказан, несамостоятелен. Колкото по-далеч, толкова по-свободен беше.

Но нямаше къде по-нататък.

Спомнил си процеса, той за първи път без раздразнение помисли за епохата, която го заставиха да напусне. Да, в бъдещето се върти това земно кълбо. Населението бе съсредоточено в извисените нагоре мегаполиси, пространството на сушата бе върнато на горите, ливадите, саваните. Кулата, от която го низвергнаха в миналото, прочертаваше небето.

Хвана се за гърлото.

— Изхвърлиха ме! Но нали…

Странно как не му беше хрумнало по-рано. Колко филми бяха пускали в онзи предишен живот. Тук, в началните периоди на палеозоя, изпращаха на лечение детските градини. Той самият стотици пъти бе гледал на екрана тези сценки — пухкаво момиченце с панамена шапчица и девойки-възпитателки. Да, и въобще миналото чак до питекантропите постоянно беше навестявано: палеоботаници, художници, геолози, разните му климатолози.

Стван дори се огледа — мрежата на времената бе населена, може би и сега някой крачеше из плитчините към хоризонта. После се опомни. Малките действително ги изпращаха, вярно, че по-късно — в ордовика или в силура. Но дори да ги изпращаха в камбрийския период, който продължава около сто милиона години, то, естествено, не при него, осъдения. (Между другото по света сигурно е разпространена снимката му — включително предполагаемият

образ, който Стван щеше да придобие след дългото пребиваване сред пясъците.)

А освен децата други посетители имаше малко. В тази област също бяха нужни безброй документи, съгласувания, координации. Всъщност именно тази прекалена организираност на света го беше принудила да извърши престъпление. По-свободни се чувствуваха генетично надарените, едрите предприемачи, мисионерите или хората, които с дяволско търпение се бяха вкопчали в някакъв си досаден проблем, висяха на него като клещи двайсетина години, чужди на всичко останало, и с това си извоюваха правото да участвуват във всичко, което се отнася до въпросната област: симпозиуми, концерти, пътешествия във времето, пътувания в пространството, съревнования, ралита и какво ли не.

— Ами аз като съм обикновен? Нима от това по-малко ми се иска да видя как изглежда отблизо едно изригване на Марс или да седя на първия ред на шампионата по бокс?

Пейзажът наоколо мълчеше, но беше ясно какво биха отговорили на Стван там, напред. Така и така, драги другарю, това местенце до самия ринг ще го заеме сега бившият световен шампион в полусредна, на ръба на марсианския кратер ще изпратят от Земята знаменития вулканолог, който, помните ли, беше се спуснал в кратера на Везувий. А вие бъдете така любезен да включите на по-широк екран телевизора си, на който може да го покажат, може и да не го покажат — както сметне за необходимо комисията.

Именно против това се разбунтува той.

Няколко дни поред Стван влизаше навътре в морето, взираше се към линията на хоризонта. Нищо.

После измисли. Купчина пясък и оттам щеше да погледне.

Избра място на една голяма плитчина и отначало се хвърли да пренася влажния пясък на цели купчини. После спря — за къде да бързаше, животът е пред него! Откри една раковина с диаметър половин метър. С нея загребваше толкова, че едва го вдигаше. Работеше до горда умора, после си почиваше, шляейки се из лагуната.

А времето се задържаше все тъй прекрасно, сякаш такова го бяха поръчали за хилядолетия напред. Понякога Стван се питаше дали на по-високо не духаха урагани. Но това не можа

да узнае. Дори десет метра височина над земята се оказаха недостъпни за него. Можеш малко да изхвърлиш тяло със силата на мускулите. Но пожелаеш ли по-високо, построй си кула, качвай се на дървета, по хълмове. Но тук ни планини, ни дървета имаше.

Междувременно пирамидата му се издигаше като голяма площадка, на височина една стъпка. Докато Стван тичаше с поредния товар към средата, съоръжението се разсипваше по краищата. Тогава той почна да събира планктон — и с него циментираше. По страната откъм морето налепваше дребни мидички — оформяше се бавно растящ седефен конус.

Най-първото човешко съоръжение на третата планета.

Дори се огорчи, че никой нямаше да узнае за труда му. Но петстотин милиона години бяха такава стена, че с голи ръце нищо не можеш да прехвърлиш. Сушата, на която се намираше сега, тепърва щеше да се издига и понижава, щеше да бъде заливана с лава на океанското дъно, да се издига в облаците и да се разрушава от вятъра. Бетонните блокове ще се смелят и най-твърдият метал ще ръждясва, докато се превърне в прах, и само случаят можеше да съхрани в пясъчниците крехкия отпечатък на някоя черупка, рисунката на тънко клонче в каменните въглища.

Хрумваха му смешни мисли. Да натрупа в една голяма яма от онези рачета, да влезе и да изсъхне там — просто напук на антрополозите от последните столетия пред Кулата. Цял скелет, при това от съвременен тип и началните палеозойски пластове! Как само щяха ла се засуетят на своите конгреси. Или пък да издяла на един камък някоя дума и нека я намерят после в антрацитния разрез заедно с птеродактилите.

Но всичко това беше просто на шега. Не би жертвувал собствения си скелет за такава проблематична възможност — и без това освен скелета си нямаше кой знае какво имущество тук. Изобщо Стван нямаше нищо против онези мирни доатомни учени. Напротив, спомняше си с неволна симпатия за тези скромни радетели на научното търсене. Нямали са представа до какво ще доведат трудовете им и въпреки това се старали, блъскали си главите: „Какво? Защо?“ Изчислявали, чертаели таблици, събирали и събирали в някаква си спестовна касичка, а после всичко се сляло и станало възможно така да се комбинират природните сили, че самият човек да може да

пролети като птица над безбройните векове. Браво на тях, като си помислиш!

Пирамидата растеше и на края на шестметрова височина той закрепи последната раковина. Странно изглеждаше морето отгоре. Надалеч се простираха равни сини и зелени пространства, късите вълнички се сливаха в дълги лъкатушещи валове, белият слой рачета окръжаваше като сол островите плитчини. Облепената с миди предна стена вече бе недостъпна за строителя си — добре, че я беше инкрустирал постепенно.

Стван се спусна приклекнал и огледа отдалеч своето творение. Чак му дожаля да го остави зад себе си само като жалон. Стван бе дал на пирамидата късче от себе си и както това става, получи в отплата. Трудът укрепи плещите му, дланите хващаха здраво като клещи.

И погледът му беше станал по-умен — чувстваше го.

По залез си легна до розово блестящата стена. Сутринта хапна и тръгна по посока на слънцето. Зад хоризонта го чакаха още по-горещи места, други морски животни, а може би и сушата на други материци.

Вървя пет часа. Понякога ставаше тъй плитко, че едва покриваше стъпалата му, и Стван се чувстваше в безбрежния простор като Гъливер, готов да отведе вражеския флот на лилипутите. Седефената могила остана като златно петънце, а пред него още нямаше и намек за бряг.

Нищо, това не беше краят. Върна се на плитчината и потупа пирамидата по нажежената страна. Наспа се и с изгрева пак тръгна към хоризонта, но под друг ъгъл.

Стван няколко дни тръгваше по този начин. Веднъж свечеряването го завари на двадесет километра от пясъците. Върхът на мидения конус беше само искрица — почти като проблясък на вълните. Само още една крачка, и щеше да загуби ориентира си.

Сега на везните бе поставена възможността да се върне на плитчините или пък да остане завинаги във водата.

А морето му стигаше едва до кръста.

— Трябва да се рискува. — Гласът му прозвуча дрезгаво, мъжествено. Също като на герой от старите филми, какъвто винаги бе мечтал да стане. — Ще вървя, докато мръкне. Ще седна на по-плитко място с глава на коленете.

И започна новото. Понякога трябваше да се движи почти

до брадата във вода. Натъкнеше ли се на по-голяма дълбочина, заобикаляше я. Но, общо взето, дъното се спускаше. Стван почна да се учи да плува. Отначало кучешката, после, като си спомни състезания, които бе гледал — брус. Опитваше да подремва, отпуснат неподвижно на водата.

Измина цял месец — разбра по фазите на Луната. Сега не ставаше въпрос за връщане — вече нямаше как да намери онези начални пясъци.

Механичното еднообразно движение го увличаше, изключвайки мислите за странични неща. Една крачка, втора, трета… Помагаше си с ръце… Ето, отмина още една медуза, а под краката му — трилобит… Не, още не беше гладен. Рано е… „А тук сега ще поплуваме.“

Гръдният му кош се разшири, дробовете вдишваха като две ведра.

Нощем, лежейки спокойно под звездите, той се питаше: „А живея ли като личност? Може би не съм човек, а съм станал вече същото такова същество като дрейфуващия анемон?“ Поискал беше да се махне от хората и се махна, та повече от това нямаше накъде.

В ушите му шумолеше водата, небосводът се люлееше. Трудно можеше да повярва, че в бъдеще на същото това място щеше да се издигне град, ще загъмжи от тълпи, блъскащи се на пресечките; че в същото време, докато той е тук в морето, там след промеждутък от стотици милиони години хората се сблъскват с проблеми, спорят.

Сега Стван държеше само приблизително посоката към екватора. Докато спеше на вълните, отнасяше го неизвестно накъде и не беше сигурен дали ще може да напредне за едно денонощие.

Веднъж плува цели пет дни, без да стигне плитко място. Дъното изчезна, а заедно с него и животът. Под Стван по всяка вероятност имаше бездна. Мятаха се високи, отвесни вълни, гладката морска повърхност от синя стана тъмносиня, почти черна.

Измъчваше го глад, сърцебиене, обхвана го отчаяние. Той упорито се придържаше обаче към обедното слънце.

И бе награден.

Рано сутринта на шестото денонощие една вълна го подхвърли. На хоризонта видя облаче, а под него сивкава тънка

ивица.

Бряг!

Зафиксира положението на слънцето, пое отмерен ритъм.

След около два часа ивицата приближи. Стван потопи глава под водата, преброи сто загребвания, хиляда, десет хиляди. Рязко сви крака и се изправи до пояс във водата.

Огледа се поразен.

Бряг, но трудно можеше да се нарече бряг. От морето се издигаше черна стена, абсолютно гладка. Простираше се на километри, от двата края отсечена под прав ъгъл. Бяла линия в основите, а на върха — все същото, непроменящо формата си облаче-конус.

Какво ли беше това?

Камбрийският свят внезапно беше изменил на Стван. Дали пред него не се намираше крепост на чужда цивилизация, пристигнала неизвестно откъде, или пък на бегълци от бъдеще, още по-отдалечено от неговото? А може би пък отмъстителните съдии бяха запратили Стван на друга планета в далечно съзвездие? Тогава трябваше да отхвърли всичко, което беше мислил за морето Тетис.

Той разтърси глава.

— Глупости! До съзвездията още не сме се добрали. Само автомати летят натам.

Обхвана го умора. Стван едва успяваше да плува. Но вятърът го подтикваше.

Към каква ли съдба го носеше?

Стената все пак се оказа естествена. След стотина метра Стван видя, че горният край беше нащърбен, а после почнаха да се различават грапавини и по самата вертикална повърхност. Убедил се, че никой външен не е влизал в неговия свят, Стван едновременно се и зарадва, и разочарова. От една страна, така беше по-спокойно. Но, от друга…

Впрочем това бяха по-късни мисли, дошли вечерта, когато изранен и изподраскан, той седеше под стената и гледаше към линията на хоризонта, там, към пясъчните плитчини.

А преди това трябваше да се добере на брега.

Докато плуваше, дочу далечен шум, който постепенно нарастваше в оглушителен рев. Вълните се понесоха все по-бързо към скалите под стръмнината, жертвено разбиваха в тях гъвкавите си дълги тела, кипяха и с грохот се сливаха в бял

вал, през който нищо не можеше да се види.

Ужасен, Стван понечи да се върне назад, но беше късно. Поредната вълна го вдигна леко като дихание и го понесе.

… Безредие на движения и контрадвижения, ад на безсистемни усилия. Десетки ежесекундно променящи се напори и течения, внезапни тегления и тласъци — и всичко това в съскащата, непрогледна смес. Неочаквано го удряха някакви остри ъгли, нахвърляха се като зверове каменни ребра. Не можеше да контролира положението, загубил къде е горе, къде долу, почна да се дави. За миг се вкопчва в нещо, хваща се, но вече го дърпа назад, повлича го, блъсва го…

В главата му на взривове проблясваше отчаяние: „Край! Край!“ Внезапно грохотът почна да се отдалечава. Коремът му се провлачи по каменисто дъно, водата го блъсна, обгърна го меко и накрая окончателно го остави. Просто легнал. Над него бе отвесната стена, а злобните вълни беснееха, без повече да го застрашават.

Мина!

Внимателно, сякаш се събираше част по част, седна. Изми кръвта от лицето си и олюлявайки се, стана.

Внезапно го изпълни необяснимо блаженство.

Най-сетне на сушата, където всяка крачка е тъй лека. Да дишаш, без да забелязваш дишането — ако щеш, навеждаш глава, ако щеш, въртиш я настрани, както ти дойде. Да стоиш на солидна повърхност, която те държи, без да изисква каквито и да било усилия.

Не, правилно щеше да стори животът, като се измъкне от морето. Колко възможности се откриват, когато не е мокро и блатисто.

А колко приятна беше плътността на веществата! Взимаш камък и пръстите ти го стискат, усещайки с всеки квадратен милиметър грапавата му повърхност. И всичко наоколо е видимо, достъпно за погледа в прозрачния, сякаш несъществуващ ефир.

Глад измъчваше Стван и той пообиколи из тясната сива ивица на плажа. Влезе във водата. Сред скалите в дълбокото намери колония раковини „колумбел“ — знаеше, че са вкусни.

Нахрани се, строполи се и заспа, като дори насън постоянно усещаше, че е на сушата, и се радваше. Стана освежен и тръгна покрай стената.

Слънцето вече почервеня. Нагретият през деня камък излъчваше топлина. Немлъкващо ревеше ивицата пяна.

Стван заобиколи скалната издатина и замря. Пред него зейна област на абсолютна чернота.

Краят на света?

После, като проумя, той се разсмя. Сянка просто. Голяма, дълбока сянка, от която беше отвикнал на плоските плитчини. Гъста сянка от черната издатина на черната скала.

В сянката, врязан в стената, почваше пролом. Царство на мълчанието, на тишината.

Проломът беше дълъг, а нагоре, в тесния коридор на свечеряващото се небе, се извисяваше все същото бяло петно. Стван разбра, че това не беше облак, а върхът на огромна планина — може би на онзи кратер, от който се бе излял целият бряг. Някога си, преди хилядолетия, изригналата лава се е спуснала в морето, смазвайки дъното, поддало се на безмерната ѝ тежест, и е застинала, а после под въздействието на водата и вятъра равно, отвесно се е изрязала.

Лавата стигнала тук, а върхът на кратера останал във висините в студена самота, облякъл се в снегове и сега отразява слънчевите лъчи, а подножието и средата на планината тънат в маранята на сините въздушни маси.

Беше много топло. Мръкваше.

Тогава Стван се изкачи на една висока скала, седна и се загледа в морето. Припомни си трудния път през водата и се възгордя от решенията, довели го дотук: как си каза да построи пирамида, а после — да я изостави. Как четири денонощия беше плувал, съвсем забравяйки дъното. Чувстваше, че ще може още много пъти да черпи мъжество от този източник.

Огненото кълбо се спусна зад хоризонта, водата и скалите тутакси потъмняха. Стван се плъзна от скалата, легна си и притисна гръб о нея, изпитвайки острото усещане за безопасност, за домашно огнище. Спокойно му беше да слуша отдалеч боботенето на вълните — белите им гребени изникваха от мрака сякаш без никаква връзка с шума.

От края на небесата с бавна кобилица се издигнаха звездите.

Стван заспа и насън се озова в човешкото бъдеще… Ранна сутрин, той излиза от квартирата си в небостъргача и веднага се потапя в гъстия човешки поток. Въздушният ескалатор —

асансьори — въздушният ескалатор — асансьори, пак въздушният ескалатор. Притиснат в тълпата, плуваш из галерии с желанието това да свърши час по-скоро. Хиляди допира, от което възприемаш хората само като досадно пречещи обекти… Слиза до нивото на третия километър, стъпва на ескалатора, прескача на друг. Оттук-оттам откъслечно се носят радио новини. Потокът хора постепенно оредява. И ето че Стван се озовава на пуста улица, вляво от която са дърветата на парк, вдясно — море въздух, а далеч надолу — зеленина на гора. Паркът е ограден със старинна лята решетка, под краката му — калдъръм. Запустение, самота, тишина — едно от онези кътчета на мегаполиса, отминавани от течащите към работата човешки реки. Улицата завива, преминава в покрита тераса от стар италиански стил. Невисок парапет от груб камък, над главата му се свеждат лози… Мраморна пейка. Стван сяда и знае, че след час по телеекраните на Земята ще се появи изображението на това място, дикторите ще предадат новината за престъплението.

— Недейте! — извика той и се събужда.

Светеше пълна луна, водата приближаваше към него с прилива.

Очите на Стван бяха насълзени. Избърса ги.

— Реакция от умората сигурно.

Нямаше жълто, а само синьо и черно. Постоянният напор на вятъра. Бързите, разпенени вълни… Всичко на всичко една черна стена, синьо море, синьо небе, пъргаво бягащи и пенести вълни. Нещо смело, решително, не като на пясъчните плитчини.

Но нямаше изход.

Капан!

Сутринта, по изгрев, безгрижно пообиколи, интересувайки се как ще се измъква оттук. И след пет минути трябваше да спре. Стената скали отвесно се спускаше в морето, в купчината камъни, където ревеше безредието на водните удари.

Още неразтревожен, тръгна в обратна посока и отново трябваше да спре. Тук стръмнината беше дори надвиснала.

Оставаше още един пролом — може би там имаше полегат път нагоре?

Хлъзгайки се по подводните камъни и често плувайки, Стван влезе навътре в дългата пукнатина. Но колкото по-

навътре проникваше, толкова по-тясно се събираха стените. В един момент те докоснаха раменете му и по-нататък път нямаше.

Равносметката: отпред мелницата на прибоя, напред и встрани — стръмнина с височината на десететажен градски блок. Оказваше се, че от целия безкраен простор на планетата той беше избрал клетка. Попаднал беше в кладенец, където трябваше да прекара остатъка от живота си.

А как ли беше с храната?

За около час обиколи целия плаж и се увери, че колонията колумбели бе единствена. И повече никаква живинка, нито намек за щедрото, безпътно изобилие по онези места, където беше построил пирамидата.

Четиридесет раковини, с които можеше да изкара един месец. Може би и повече, тъй като към края на този срок малките щяха да пораснат.

Но дори да стигаха и за много години? Нима беше плувал толкова през океана, за да попадне в яма?

За миг тъга сви сърцето му — да можеше сега да бъде сред ласкавата безбрежност на плитчините!

Вдигна глава нагоре, където на страшна височина се изрязваше ръбът на стръмнината. Щеш не щеш, тук трябва да умееш да се катериш по скалите. Вероятно цялата местност беше такава.

Пет дни Стван изчака да го преболят натъртванията и да се разнесат подкожните кръвоизливи. Лежеше по камънака, разглеждаше различни места от каменната стена и отдалечавайки се, успокоително въздъхваше: „Не днес.“ А скалният затвор вече го потискаше с теснотата си. На шестата сутрин преброи раковините. По някакъв странен начин му оставаха само за две седмици.

Време беше!

Отиде до стената, откъм леко полегатата страна. Първите метри преодоля, без да усети: имаше къде да стъпи, да се хване с ръка. Стван се катереше приведен, като по наклонена стълба. Но наклонът ставаше все по-стръмен, наложи му се да прилепи гърди с камъка. После скалата стана съвсем отвесна и Стван изгуби половин час, докато се придвижи внимателно встрани, където бе забелязал полегатост. Случайно погледна надолу и веднага се прокле. Целият се обля в пот — толкова страшна му

се стори бездната зад гърба му.

Сега нагоре следваха няколко метра полегатост. Изкатери се бавно. Почина си прав на една вдлъбнатина, загледан в слоестите пукнатинки току пред носа му. Нагоре отново се простираше стръмнина. Притиснал о скалата буза, гърди и бедра, слепешком напипваше поредната грапавина нагоре и притегляше тялото си. Нямаше как да избира посоката, просто накъдето можеше.

Изкатери се до още една площадка, успя да се изправи. Едва не загубвайки равновесие, опипа с ръка нагоре, застанал ребром, и се убеди, че е съвсем гладко. Ама че номер! Стоеше, без да смее да помръдне, и усещаше как лекият ветрец отзад охлажда прасците му. Шумът на прибоя едва се дочуваше.

След като не можеше да продължава нататък, трябваше да се връща. Но как да се свие и да приседне, като нямаше пространство, на издатинката не се побираха дори стъпалата му. Трябваше да се отмести, но както едва пазеше равновесие на самия ръб, го беше страх дори глава да обърне.

Дали да си почине?… Но с всяка секунда все повече се уморяваше, защото стоеше почти на пръсти.

А тридесетметровата пропаст го влечеше, смучеше го.

Стван машинално присви колене и скочи. Дясната му ръка се плъзна по гладко, лявата попадна на вдлъбнатинка с ръбче. Чудо, случайност!… Притегли се към лявата ръка, отчаяно шарейки с дясната, вкопча се с нокти в пукнатината. Още няколко конвулсивни движения, като едва не падна, почти се беше изплъзнал. Серия гърчове, резки движения и Стван се озова на тясна, коса издатина. Цялото му тяло трепереше — нямаше нищо по-бездушно, жестоко от височината във всеки случай.

Облиза устни.

— Тихо! Нищо не бива да говориш.

По пладне беше на четиридесет метра над морето, вкопчил се като насекомо в стръмния склон. Целта беше изчезнала — само безпощадната стена и той самият, увиснал на нея. Убеден, че загива, беше готов да излее в изтощен вопъл ужаса си, когато щеше да се строполи, закачайки с беззащитната си плът глухите издатини.

Едно само го утешаваше — щеше да бъде кратко.

Още няколко усилия — не защото искаше да се добере по-

нагоре, а защото не можеше повече да стои. Внезапно стана по-светло, откри се смътно полюшващият се хоризонт.

Лежеше по корем на самото плато. Тихо. Шумът на прибоя нямаше сили да се издигне дотук.

Добра се. Изкатери се!

Без да вдига глава, без да си позволи дори един поглед напред, той лежа по очи половин час, дишайки в горещия камък. После започна да се спуска.

Отново безкрайният път, непредвидимите резки движения. Обаче успя в известен смисъл да се раздели от себе си. На стената беше не той като личност, просто тялото му се мъчеше, готово да се стовари долу, а съзнанието му витаеше до него. И рухнеше ли тялото, съзнанието щеше спокойно да го придружи до самия край, до купчината окървавено месо на камънака.

— Изкатерих се с отчаяние, ще сляза с безразличие.

А тялото, колкото можеше, се спускаше. Отново попадна на площадка, където не можеше дори да се наведе. Единият крак направи пирует, другият се огъна в коляното, корпусът му се плъзна надолу.

— А-а-а-х!

И пръстите се вкопчаха в камъка.

Слънцето се спускаше зад хоризонта, когато Стван усети под стъпалата си заоблените камъни на плажа. Без мисъл се дотътра до прибоя, дълго пи направо с уста, вслушвайки се как глътките на тласъци преминават през гърлото му. Взе да заспива и внезапно простена при мисълта какво страшно предизвикателство му отправяше този бряг.

Но да се отказва не вървеше. Сутринта той отново беше на стената, равнодушен, превключил. Добра се до върха и без да вдигне глава, се спусна. Така продължи седмица и като погледна веднъж отражението си във водата, видя, че се е съсухрил наполовина. Костите на черепа рязко изпъкваха на лицето, само очите гледаха фанатично.

Но по-нататък нещата се промениха. Пръстите му престанаха да се разкървавяват, бузите се загладиха в стегната закръгленост. Стван почна да намира удоволствие в катеренето, на стената се превръщаше в нещо като хамелеон, способен да се вкопче и в най-малката грапавина.

И на края настъпи денят, когато, гмурвайки се дълбоко,

Стван извади от дъното последната раковина. Изяде я, разходи се бавно по тесния плаж. Капанът вече не беше капан, всичко му изглеждаше приветливо и ласкаво. Отиде до стената и докато се усети, озова се над бездната, където не стигаше грохотът на вълните.

Стигна до върха, изправи се и се огледа. Радваше се, че не беше се изкушил по-рано да хвърли поглед към този свят, когато страхът от скалите щеше да развали впечатлението от него.

Пред него се простираше гранитно плато, полегато снижаващо се. Далеч вляво се извисяваше светло, почти бяло образувание, подобно на половин яйце, поставено изправено. Вдясно камъкът хлътваше като гигантска чаша. По-нататък синьо море и провлак, водещ към друга равнина, а над нея в чистата небесна синева — снежен облак-връх.

И толкова — яйце, чаша, провлак. Всичко в един-единствен къс, монолит, неразбито. Поради целостта си ансамбълът можеше да се възприеме като малък, ако безжизнената пустиня не чезнеше далеч в маранята на ефира.

Щастлив е, който този свят споходи
в съдбовния му час…

Стван постоя известно време — в ушите му звучеше музика.

— Ще отида, без да се боя от скалите, далеч навътре в камбрийския материк!

Черен под нозете му, камъкът напред в неуловими преливания променяше оттенъците си, почервеняваше, разливаше се в розови езерца, в кафеникави локви. Тук-там на тъмния фон се извисяваха бели заоблени скали.

Нито песъчинка, нито една отломка. Поискаш ли да вземеш нещо — вдигаш цялото плато наведнъж.

Колкото повече се отдалечаваше Стван от морето, толкова по-горещо ставаше. Пустинята постепенно се превръщаше в пещ и само загрубялата на стъпалата кожа-подметка спасяваше Стван от изгаряне.

Много беше жаден. Горещият въздух на вълни го обгръщаше. Помисли, че паднеше ли, веднага щяха да му

излязат пришки.

Спря и тутакси всичко наоколо се забули в мъгла, контурите на местността изчезнаха. Тръсна глава, пелената се разся и мигом отново се върна. Тръгна по-нататък. Мъглата се изгуби, обаче веднага се нахлупи над очите му, когато Стван спря.

Той самият ли създаваше мъглата, или как?

Скочи встрани, огледа се и на мястото, където беше току-що, успя да види собствения си поклащащ се, разкъсан от едната страна контур, който просъществува един миг и се разтопи.

Направи няколко скока, всеки път спирайки за половин секунда, и успя да настави цели три свои силуета. Три призрачни фигури, разтварящи се една след друга.

— Значи, аз се разтапям.

А жегата пареше отдолу пръстите на краката му, прасците, дори коленете. Стван се опита да плюе — дали ще изсъска слюнката. Но устата му беше пресъхнала. Стягаше го в слепоочията, в ушите му се разнесе камбанен звън.

— Да бягам? Но накъде?… По-добре напред, към другия край на пустинята.

Почна да тича, обаче въздухът яростно го блъсна в гърдите с хиляди нажежени игли… „Добре де, ще вървим тогава."

Наближаваше полегатия рид, обикалящ чашата стадион. Но Стван не пожела да свърне от пътя си. Местността ту чезнеше в мъглата, ту се появяваше.

Пред него беше бяла скала. Стван се изкачи и веднага усети да се отпускат стегнатите в страдалческа гримаса мускули на лицето. Тук, на метър над горещата плоча, цареше друг климат.

Когато Стван, спуснал се до морето, скочи във вълните, помисли, че водата край него ще закипи. Обаче целебният първобитен океан си знаеше работата — след час вече и не помнеше изгарянията.

В плиткия залив камънакът беше стрит в едър пясък, прибоят люлееше ивица планктон. Заситен, належал се до насита върху вълните, вечерта Стван отново се изкачи горе. Радваше го усещането колко леко се катереше вече.

Вятърът откъм морето носеше прохлада, наближаваше

залез слънце. Провлакът наблизо се простираше като мост към ново, още по-обширно плато. И там, до самия хоризонт, се извисяваха четири еднакви правоъгълни хълма — като вагони на огромен влак.

Дали ще успее да стигне дотам? Горещият материк не беше място за дълги пътешествия. Там не можеше да навлезеш много в жестоката пустиня; откъснал се от морето, не можеш да се добереш до местата, които ще станат в бъдеще Париж или Заир.

Белият хълм и оттук по форма напомняше яйце. А чашата се оказа всъщност кратер на угаснал вулкан — сигурно допълнителен кратер на този, който се бе възнесъл в облаците. Какъв ли рев се е носил над водите, когато всичко тук се е създавало! Какъв ли огън е дъхнал в небето, как страшно, гибелно се е разстлал в светлите висини непрогледният дим!

Ще минат епохи и ако тези скали не се потопят в океана, ще се разрушат в пясък. Животът ще покрие дюните с трева, ще растат и падат дървета, после ще дойдат хората, ще изпъстрят местността със своите съоръжения, всичко ще стане дребно, ситно, объркано.

Но дотогава има още стотици милиони години. А сега цареше принадлежащият само на него камбрийски период — спокойно достойнство, чистота на несмущавани от нищо основи.

Стван легна на топлата скала до самия склон.

Слънчевото кълбо се спускаше към вълните. Това беше той, първобитният свят. Безмерността на небето, на земята. Немият глас на гранитната твърд, тишина, която сякаш нещо говори. Тържественото величие на най оголеното съществование. Струва ти се, че още миг, и ще проумееш за какво е материята, времето, вселената, ще познаеш неизразими в думи истини, достъпни може би на безезичната мъдрост на инстинкта.

Стван се притисна о грапавия камък, прегърна го.

— Аз вникнах. Принадлежа и се слях. И ако изкрещя от болка, вопълът ми ще разцепи платото на две.

Но защо „от болка“?

Изненадан и обезпокоен, той седна. Каква болка, откъде се беше взела?… Нещо ставаше във вътрешния му свят. Стигнал беше до някакъв край… или начало.

Стана и развълнувано закрачи назад-напред.

— Глупости! Чудесно ще издържа тук… И какво ти „издържане“, когато всъщност се наслаждавам? Какво по-хубаво от самотата под синните небеса?… Има с какво да се занимавам. Поразителният воден свят, великолепната твърд. Утре ще тръгна навътре в материка.

С едва чут глас отдолу се съгласяваха вълните.

Но Стван тръгна едва на третия ден. Приготвяше се. Оплете с водорасли една празна раковина-рог, напълни я с вода, замаза я отгоре с изсъхнал планктон, направи ремъци. Реши още преди жегата да разгледа близкия кратер и да стигне до четирите хълма — може би там имаше река. Ако е така, тогава ще може да навлезе дълбоко навътре в континента.

През нощта той пое по платото и с първия лъч на изгрева стигна до кратера.

Гигантската чаша от лава още тънеше в сенки. Стените полегато се спускаха надолу, а там в средата зееше черното петно на кладенеца.

— Може би има подземни зали, лабиринти? Вход в тайното на тайните, в самата утроба на планетата.

Стван прескочи невисокия ръб, седна на склона и внезапно се плъзна малко надолу.

По дяволите! Камъкът тук беше като шлифован, залян с лак. Тъмнокафява, леко набръчкана повърхност, която именно бръчките правеха тъй неудържимо плъзгава.

Беше се плъзнал едва трийсетина сантиметра; още не разбрал какво става, той се обърна, за да се хване за ръба. Но това движение го смъкна още по-надолу.

Това ще е то. Простичко и без трагедии. А му се беше сторило, че бъдещето му обещава дълъг живот.

Долу чакаше черната яма на кладенеца. Колко ли беше дълбок? Метър, пет метра, петдесет — за мигновена смърт или за мъки?

Помисли си, че сега бързо трябва да се озлоби от нещо. Да измести ужаса със злоба.

— Хитро ме довършихте вие — каза той, гледайки към небето. — Никакво правосъдие не е това, ами взехте, че най-бандитски ме убихте. Но нищо, не съжалявам. Тук поне станах силен, смел.

Стван отново се изпоти, плъзна се и спря. Мъгла забули

очите му, в ушите нахлу и се разнесе камбанният звън.

— Цивилизацията даде на хората охолство и сигурност. Но защо те завиждат на отчаянието на Ван Гог, на нищетата на Балзак, защо сънуват трудности и лишения?

Устата му пресъхна. Камбаната в мозъка сякаш забиваше нещо.

Стван се забърза.

— Ей вие, съдии, слушайте! И аз също мечтаех за борба. При това лично — аз и врагът, пък да видим кой кого. Слушайте, вие ме излъгахте. Няма никакво „отговаряйки на желанието“. И тук, в камбрийския период, както и в търгашеското общество, от което ме изхвърлихте, ми липсва противник.

Трапът на кладенеца приближаваше. Бялото утринно небе над главата му рязко контрастираше с тъмната стена на чашата. На Стван му се стори жестоко неправдоподобно, че той съвсем сам на пустата планета, бе попаднал тъкмо на такъв склон, откъдето нямаше измъкване.

Затвори очи и полежа по гръб неизвестно колко. После челото и страните му пламнаха, клепачите станаха яркочервени.

Отвори очи и видя спрялото над самия отвор на кратера заслепяващо око на слънцето. Изпитателно, строго гледаше то.

— Кажи, за какво живеят хората?

II

— Охо-о! Виж ти!

Над повърхността показа муцуна едно чудовище, шумно издиша — около пастта му се появи малък овал сребърен прах. Звярът се надигаше и изглеждаше сякаш самото дъно набъбва. Водата се спускаше на водопади по раменете му, оголвайки кафявозеленикаво тяло. Главата се беше издигнала на височина пет-шест етажа и едва тогава над покривката на реката се показа долният край на търбуха. Пораждайки водовъртежи, пристъпи едното крачище, после другото. Звярът се хранеше. Хващаше цели снопове трева и скубеше. Муцуната му приличаше на конска, но с неизразителни малки очи.

Наближаваше буря. Пробяга внезапен порив на вятъра, огъвайки храсталаците. Нещо се пръсна в небето, разнесе се мощен гръм. Едно блясване, второ… Ослепителни зигзаги се забиваха право в земята.

Удари толкова близо, че Стван отскочи и падна.

А звярът продължаваше да дъвче. Като издигане на подемен кран се изправяше и навеждаше шията, протягаха се черните, сякаш гумени устни.

— Що за дяволщина?

Мълнията чукна чудовището в самия гръбнак, но то не обърна внимание. Все така шареше шията, издигаха се отскубнатите снопове. И едва след пет минути, когато на гърба на звяра се изду полуметрова буца, главата спря във високото, окото равнодушно се огледа. После продължи по прежнему.

— Абсурдно! Съвсем нечовешки мащаби.

Бурята стремително се отдалечаваше. Тъмносивите облаци вече не бяха буреносни и се разкъсваха на бели облачета. Откри се късче синева, надникна слънцето.

Стван облекчено въздъхна, преставайки да трепери.

Намираше се тук повече от седмица и през цялото време умираше от студ. По-точно в онзи първи миг, когато, събудил се и видял храсти и палми, той се хвърли да прегръща грапавите стволове. Чак се изплаши от силата на това чувство, помисли, че полудява. Застави се да се овладее и тогава усети

студ. Изрина се и посиня. Съзнаваше, че е не по-малко от двайсет градуса, но това разбиране не го топлеше, свикнал преди на тридесет градуса в горещото море на палеозоя. В гъстата, висока до гърдите трева беше невъзможно да се тича, а храната — той ядеше охлюви — не го сгряваше. Утешаваше го само това, че всичко живо наоколо също бе застинало вцепенено. Ден след ден над върховете на дърветата се стелеше облачна пелена, лист не потрепваше, огромната костенурка дремеше; вкопчан неподвижно в палмата, висеше тъмен чувал — Стван подозираше, че това е летящ гущер. Царуваше почти камбрийска тишина, но две нощи Стван се бе събуждал от далечен мощен тътен, сякаш целият материк се канеше да се изправи на задните си крака. От мъглата не можеше да огледа наоколо и Стван така и не се отдалечи от това кътче на брега, където сред гниещите треви и скалите се бе озовал.

Едва последната вечер почна да се позатопля, а сутринта след бурята сгреният от слънцето свят взе да се събужда. Костенурката се оттегли във водата; това, което Стван бе сметнал за скала, се оказа гигантско гладно животно. От всички страни се разнесе пльокане, бълбукане, пращене, лай.

Стван се изкачи на невисокото хълмче. Стори му се, че се намира приблизително там, където едва не загина в камбрийския период. Но, разбира се, милиони, стотици милиони години по-късно. И все пак пейзажът му изглеждаше някак познат. Високото плато се беше понижило; разрушавайки се, проломът се бе превърнал в устие на широка бавна река. Малкият зловещ кратер с плъзгавите стени вече не съществуваше, но по-далечният, увенчан някога със снежна корона, беше се запазил. Само бе станал по-малък, по-нисък и се беше пробудил, превръщайки се в действуващ вулкан. Виждайки кълбото черен дим, Стван разбра, че именно вулканът бе виновник за нощния рев.

Надясно и наляво от коническия връх се простираше верига голи възвишения, а цялото пространство между реката и планините бе затоплено от масата на зеленината. Разнообразни растения се притискаха неправдоподобно гъсто, като косъмчета на четка.

Отчаян, Стван се загледа в изумрудения океан. Такава, значи, беше Земята в епохата на влечугите.

Небесна синева, горещи слънчеви лъчи, хиляди оттенъци

на зеленото, жълтооранжеви хълмове на хоризонта, тъмна речна вода и синята повърхност на морето, палми, вкопчани с корените си в калната тиня… Нечия черна глава се показа от блатото, после още една — тук просто гъмжеше от гущери. Но най-главното бе зеленината: трева, храсти, дървета. Най-после голите материци се бяха облекли. И то как! Майката-звезда от бездната на космоса щедро лееше енергия и планетата я приемаше, набъбнала от живот тъй, както никога преди и след това може би.

Стълб дим се носеше над огнедишащия хълм, огромен сам по себе си и същевременно малък в сравнение с необятната чаша на небесата. Друга тъмна ивица се очерта в синевата, почвайки от средата на зеления килим и разтапяйки се над морето… Е, добре, и това щеше да го разбере какво е…[1]

---

[1] Не се учудвайте, ако краят ви се струва странен. Всъщност „Бягство“ е повест, чийто обем е около 3–4 пъти по-голям от представения откъс (преведен със съкращения). Отделните глави са съответно „През океана“, „Огненият купол“, „… и медни тръби“, „Съдиите“, „Сбогуване“ и „Мегаполис“. Бел.Mandor. ↑

Аркадий Стругацки, Борис Стругацки
Човекът от Пацифида

I

На тридесет и първи март барон Като организира другарска вечеринка. Офицерите са събраха в отделния салон на ресторанта „Тако“. В началото те благочинно пиеха стоплено саке и разговаряха за политиката, за борбата сумо, за ръгби. После, когато господин началникът на отдела пожела на подчинените си приятно прекарване и си отиде, разкопчаха мундирите и поръчаха уиски. След половин час стана много шумно, въздухът се изпълни с тютюнев дим и с кисела миризма на мандарини. Всички говореха, без да се слушат един друг. Барон Като щипеше келнерките. Савада танцуваше между ниските маси, младите се смееха, пляскаха с ръце и крещяха: „Докой-са!“[1]. Някой стана и ни в клин, ни в ръкав дрезгаво запя императорския химн „Кими-га йо“. Хванаха го за панталоните и го дръпнаха на мястото му.

В самия разгар на веселието в салона нахлу с писък една келнерка. Преследваше я висок, румен янки с накриво надянато кепе. Това беше известният скандалджия и веселяк Джери — адютант и личен преводач на командуващия базата на ВМС на САЩ „Шарк“. Джери огледа с пиян поглед изненаданите от такова нахалство японци и кресна:

— Здравейте, джапи!

Капитан Исида, без да става, го хвана за крака и силно го дръпна към себе си. Като подкосен Джери рухна право върху чиниите, а барон Като с наслада го удари между очите с дръжката на кортика. Американецът, пребит и облепен с маринована ряпа, беше изхвърлен обратно в общата зала.

Контраатака въпреки общите очаквания не последва — навярно този път Джери се развличаше без компания. Офицерите оставиха кортиците и празните бутилки, изпиха още по чашка уиски и започнаха да се разотиват. Капитан Исида се връщаше с барон Като. Баронът се олюляваше, пулеше се срещу ярката пролетна луна и мълчеше. Само пред вратата на дома на Исида той изведнъж запя с олюляващ се глас.

Исида съчувствено го потупа по рамото и отиде да спи. Преди разсъмване му се присъни сън. Вече няколко пъти му се

беше присънвал. Той отново е кайгун-тайн, капитан-лейтенант от императорския флот, и стои в бойната рубка на ескадрения миненосец „Миками“. Наоколо се разстила Коралово море, черно в пурпурната светлина на залеза, а насреща от призрачната мъгла стремително налитат три американски самолета-торпедоносци. Той вече различава възбудените лица на пилотите и мътните отблясъци върху торпедата. „Огън! Огън!“ — крещи той. Торпедоносците растат, крилете им покриват цялото небе. Ослепителен пламък, удар — и с примряло сърце той пада някъде в пустошта…

— Събуди се де, Исида! — сърдито каза барон Като.

Исида се обърнало гръб и отвори очи. В стаята беше задушно. Яркото сутрешно слънце проникваше през прорезите на бамбуковата щора.

До леглото беше приклекнал барон Като: жилест, широкоплещест, с тъмната четка на мустаците под вирнатия нос.

— Събуди ли се?

— Почти! — Исида протегна ръка към часовника. — Седем часът… За какво е това бързане?

— Бързо се обличай, тръгваме. Ще ти разкажа по пътя.

Исида не зададе повече въпроси. След пет минути те тичешком се спуснаха по стълбата в антрето, бързо се обуха и изскочиха в двора. До вратата ги чакаше новичък щабен джип. Младото шофьорче с каскет с жълта котва над козирката запали мотора и въпросително погледна офицерите.

— В Гонюдо — кратко заповядва баронът.

Исида се облегна назад.

— Къде е това Гонюдо? — попита той.

— Курортно място по крайбрежието. На три мили от Аодзи.

Джипът подмина бетонните, обрасли с трева стени на арсенала в покрайнините на града и се понесе по правото, мокро от роса шосе. Отдясно между хълмовете синееше морето. Исида жадно гълташе свежия вятър.

— Така — каза барон Като. — Кинокомпанията „Ямато-фируму“ снима филм „Пейзажите на Япония“. Вчера вечер в Гонюдо са пристигнали техните оператори.

— Да се изгонят — каза Исида. Той не обичаше пейзажните филми, а освен това леко му се повдигаше.

— Получили са разрешение от губернатора…

— Все едно. Да се изгонят.

— Почакай. Те имат разрешително за снимките от японските власти. Обаче се намесиха американците. Обявиха, че няма да позволят да се снима близо до военната база.

— Ах, виж ти! — Исида си свали фуражката и разкопча яката на мундира. — Значи, са се намесили американците?

Барон Като кимна:

— Именно. И негово превъзходителство заповяда ти и аз да отидем там и да уредим нещата.

— Хм… А ние какво общо имаме? Тоест много е приятно още веднъж да натрием носа на аме, но какво общо има щабът на военноморския район с „Ямато-фируму“?

— Заповедта си е заповед — неопределено каза баронът. Хвърли поглед към шофьора и се наведе към ухото на Исида: — За разрешително за снимките в околностите на отбранителни обекти „Ямато-фируму“ е платила на префектурата солидна сума. Казват, че нещичко е получил и господин началник-щаба на нашия район. Нали околностите на Аодзи са едни от най-красивите в Япония.

— А, ето каква била работата!

Капитан Исида отново си сложи фуражката, отпусна каишката под брадата си и задряма.

Шосето минаваше по насип на половин километър от брега. Беше отлив. Отстъпилото море бе оголило широка ивица от пясъчното дъно. Локви и заливчета блестяха на слънцето. Шофьорът се обърна и каза:

— Гонюдо, господин барон!

Исида се размърда, разтри очи и сладко и звучно се прозина.

Те излязоха на плажа, където до светлосин павилион неспокойно се вълнуваше голяма тълпа от оскъдно облечени курортисти. Любопитните се блъскаха, подскачаха, мъчеха се да погледнат над главите на другите. Баронът и Исида в движение изскочиха от джипа и спряха, вслушвайки се. От недрата на тълпите се чуваха яростни възгласи на японски и английски:

— Ама разберете…

— Аз ще ви изхвърля оттук с всички ваши…

— Keep quiet, lieutenant, do keep quiet…[2]

— Ние имаме разрешително от самия губернатор!

— А аз ви казвам да се махате!

— Keep quiet…

— Това е Джери — каза Исида. Баронът се ухили.

— Нищо. Той беше пиян като свиня. При това аме не могат да отличат един японец от друг. Да вървим.

Той се вряза в тълпата, като безцеремонно избутваше с рамо мъжете и възпитано потупваше жените по голите гърбове. Исида тромаво се движеше зад него и строго поглеждаше встрани. Към него рязко се обърна млад човек с черни очила, когото баронът грубо беше блъснал с лакът…

— Аз и преди не изпитвах симпатия към господа военните…

Тъмните очила негодуващо блеснаха. Исида старателно настъпи босия му крак.

— Виноват — вежливо каза той.

Лицето с тъмни очила се смръщи, младият мъж тихичко изквича и отскочи. Барон Като и Исида се промъкнаха през тълпата развълнувани момичета и излязоха в свободния кръг.

В центъра на кръга като петли пред бой стояха лице срещу лице нисък дебелак, облечен в бяло, и доблестният Джери. Дебелакът подскачаше, пръскаше слюнка и размахваше някаква хартия. Джери заплашително надвисваше над него, издал напред англосаксонската си челюст. Лявото му око срамежливо се криеше зад огромна лилава синина, но затова пък дясното направо пламтеше през падналия над него кичур коса. До Джери, хванал го за рамото, се суетеше офицер от ВМС на САЩ със златна „зелка“ на фуражката.

— Do keep quiet, Jerry![3] — стенеше той.

Зад дебелака се тълпяха високи мускулести младежи, по които висяха тежки неудобни калъфи. Зад Джери и офицера от ВМС, здраво стъпили върху пясъка с тежки обувки, неподвижно стояха двама сержанти от военната полиция. Юмруците им в бели ръкавици бавно се свиваха и отпускаха.

— Ние имаме право да снимаме и ще снимаме! Ето разрешение от губернатора!

— Не, няма да снимате, проклети да бъдете дано!

Барон Като и капитан Исида се спогледаха, изпъчиха се и с каменни лица тръгнаха напред. Те спряха между дебелака и Джери, обърнаха се към американците и отдадоха чест:

— Капитан трети ранг барон Като, офицер от отдела за координация към щаба на Н-ския военноморски район.

— Капитан-лейтенант Исида, офицер от отдела за координация.

Пръв се опомни офицерът от ВМС на САЩ. С труд подбирайки думите, той каза на японски:

— М-м-м… капитан трети ранг Колдуел. Мм… здравейте…

— Лейтенант Смитсън, адютант на командира на базата „Шарк“ — изръмжа Джери. — С какво мога да бъда полезен?

— Негово превъзходителство господин командуващият Н-ския военноморски район предава на господа американските офицери своите уверения за доброжелателното си отношение към тях и изразява дълбоко съжаление по повод наличното недоразумение между господа американските офицери и снимачната група на кинокомпанията „Амато-фируму“. Той благоволи да се безпокои, че господа американските офицери…

Исида се прозина. Той си спомни, че още не е закусвал, и се огледа, шарейки с поглед по фирмите на павилионите. И в този момент откъм морето се чу странен звук. На километър от брега, до самата линия на отлива блесна оранжев пламък. Плътен стълб от мокър пясък и пара се издигна над водата, за секунда застина неподвижно и бавно започна да пада. Гръмотевичен удар разтърси въздуха.

---

[1] *Докой-са* — ритмичен напев (нещо като нашето „тра-ла-ла“. Бел.Mandor. ↑

[2] Спокойно, лейтенант, спокойно (англ.). Б.пр. ↑

[3] По-спокойно, Джери! (англ.). ↑

II

Когато стълбът от пясък и воден прах се разсея, всички погледи се обърнаха към небето. То беше бездънно синьо и съвършено чисто.

Джери почеса долната си устна:

— Какво, у вас в Гонюдо често ли стават такива фойерверки?

— Стават — неопределено каза Като.

Изведнъж се разнесе пронизителен вик:

— Там има човек! Точно там, където избухна!

Всички, които бяха на плажа, видяха зад жълтата ивица на оголеното дъно, на фона на светлосинята плитчина, ясен силует, подобен на веселата играчка „дарума“.

— Човек!

— Той е зашеметен, не може да стане!

— Горкият!

— Мъже, какво чакате?

Кинооператорите смъкнаха панталоните и ризите си и решително тръгнаха към потърпевшия. Последваха ги неколцина курортисти. Барон Като, подсвирвайки през зъби, взе бинокъла.

— Виж ти… — промърмори той, вглеждайки се. — Странно!…

Капитан Исида познаваше Като вече петнадесет години и нито веднъж за това време не беше имал повод да заподозре барона в човеколюбив и хуманизъм. Затова се учуди, когато Като след внимателно разглеждане на черния силует внезапно хвърли бинокъла и започна да си развързва обувките.

— Там ли ще ходим?

— Събличай се — вместо отговор заповяда баронът.

— Само че…

— По-бързо, Исида, че ще закъснеем!

Исида мълчаливо се подчини. Подръпвайки гащетата си, те притичаха покрай американците и хукнаха след кинооператорите. Пясъкът беше влажен и плътен, лесно се тичаше. Те заобиколиха две-три малки плитки локви,

прескочиха стърчащите от водата камъни и изпревариха един курортист. Исида се разсмя: това беше същият млад мъж с тъмните очила. Той леко накуцваше.

— По-бързо, по-бързо! — припираше го Като.

Исида тичаше след него, спазвайки дистанция от две крачки, като войник на гимнастически занятия. „Вассьо, вассьо! Раз-два, раз-два! Вассьо, вассьо!…“ Пред неговите очи равномерно подскачаше мургавият мускулест гръб на барона. Под краката им започна да плиска вода. Неочаквано Като спря и Исида едва не се блъсна в него. Като тържествено каза:

— Арестуван сте, моля, станете!

Тежко дишайки, Исида заобиколи барона. Нещо студено и хлъзгаво докосна колената му. Беше малък октопод, изглежда, изхвърлен от взрива. Исида изруга през зъби, отхвърли го встрани и вдигна глава. На около двадесет крачки от тях под повърхността на водата се показаха блестящите черни рамене и главата на Железния човек.

Исида беше малко суеверен. И когато от групичката кинооператори и курортисти до тях се чу думата „каппа“, той, изплашен, отстъпи назад. Впрочем веднага си спомни, че каппа — водният дух от народните приказки — живее само в езерата и блатата. Освен това успокои го армейският дванадесетзаряден колт, появил се неизвестно откъде в протегнатата ръка на барока.

Хората с предпазливо учудване гледаха Железния човек, а Железния човек неподвижно гледаше хората с огромни изпъкнали очи, стърчащи от двете страни на главата. Слънчеви искри трептяха по неговата люспеста кожа с цвят на оксидирана стомана.

Исида облекчено се засмя. Разбира се, това е шпионин с водолазен костюм. Офицерите от морската отбрана барон Като и Исида заловиха шпионин на чужда държава! Браво, Като!

— Ставай, мерзавец! — изкрещя той.

Железния човек не помръдна.

— Да не би да е в безсъзнание? Или е умрял?

— Сега ще проверим.

Отзад се чу плискане на вода. Исида се обърна. Към тях се приближаваше младият човек с черните очила.

— По… почакайте малко — задъхано произнесе той. — Не… не стреляйте…

— Не се пъхайте — любезно каза Исида, — ако не искате да получите по мутрата.

— Той… просто… не ви… разбира!

— *Та кхай га цхунга* — каза Железния човек.

Всички замряха. Баронът взе пистолета с лявата ръка.

— Заговори!

Железния човек с безжизнен глас издаваше глухи гърлени звуци. Продължаваше да бъде неподвижен, но очите му се напълниха с жълта светлина и отново угаснаха. На лицето на младия човек се появи изумление.

— Слушайте — прошепна той, — ами че това е…

Баронът подозрително го погледна.

— За какво става дума?

— Той каза, че е много недоволен. Говори на тангутски![1]

— Откъде знаете?

— Откъде знам!?! Аз съм аспирант във Филологическия факултет към университета в Киото и тангутският език е моя специалност. Аз съм Ейкити Каваи!

На никого от присъствуващите това име не направи особено впечатление, но барон Като помоли:

— Тогава разберете, моля ви, кой е той!

— Сега — с готовност каза Ейкити Каваи. Той се замисли и разчленено произнесе: — Цха гхо та на!

— Кха го га тангна — отговори Железния човек.

Каваи си свали очилата, учудено погледна люспестото тяло и се обърна към барона:

— Казва, че е дошъл от Долното човечество. Страхувам се да не греша, но ми се струва, че той има пред вид океанското дъно.

— Значи, дошъл от океанското дъно — каза Като. — Да не лъже?

— Почакайте, може би не съм го разбрал добре. Ще попитам пак.

Каваи размени с Железния човек няколко фрази. Исида с интерес следеше как светват и угасват жълти пламъчета в изпъкналите очи на чудовището.

— Няма какво да се прави — каза най-сетне Каваи и разпери ръце. — От океанското дъно, от дъното на Голямото източно море… Така тангутите са наричали Тихия океан. Няма грешка.

Баронът пъхна пистолета под мишница и захапа нокътя си.

— Започва прилив — напомни Исида.

— Да, да… Слушайте, Каваи, помолете го да стане и да ни последва. На брега ще можем да поговорим в по-спокойна обстановка.

— Той казва — преведе след минута Каваи, — че му е много трудно да ходи. Тук той тежи много повече, отколкото на тангна… в родината си.

— Ние ще му помогнем — обеща баронът. — Това да е грижата.

Той се обърна към кинооператорите:

— Вие сте яки момчета, я се заемете с тази работа.

Операторите бързо, макар и не много охотно се приближиха до Железния човек. Един загорял младеж внимателно докосна рамото му.

— А-аз!

Исида подскочи. Младежът изрева, падна по гръб и изчезна под водата. След секунда изскочи, като плюеше и ругаеше:

— Дявол! Ох, дявол го взел! Удря с ток като динамомашина!

Кинооператорите веднага се върнаха на предишните си позиции.

— Как е на пипане? — наивно запита нисък космат курортист.

— Опитайте сам — посъветва го пострадалият, като бършеше с трепереща ръка лицето си.

— Кажете му да си изключи електричеството — предложи Исида.

Каваи махна с ръка:

— Не знам как е това на тангутски. Тангутите не са имали представа за такива неща.

— Но нали трябва да се направи нещо?

Водата прииждаше, стигаше вече до кръста. Раменете на Железния човек се скриха под водата и над повърхността стърчеше само черната люспеста глава, подобна на обърнато котле. Всички погледнаха към барон Като. Баронът мислеше.

— Може да отидем за въже — нетърпеливо предложи Исида.

Но Железния човек се оправи без чужда помощ. Когато първата вълна лизна стъклените му очи, той се наведе и започна да се изправя. Виждаше се, че това му струва големи усилия. Ето че над водата отново се появиха раменете му, после полегатият, заострен надолу гръден кош и най-сетне раздутият му корем и тежките като пънове крака. Железния човек беше много по-висок от нормалния човешки ръст. Той постоя, леко олюлявайки се, направи две несигурни крачки, олюля се по-силно, тромаво размаха трипръстите си ръце, но се удържа и не падна.

— Хайде напред, напред — ласкаво каза барон Като.

Каваи с пресеклив фалцет извика къса фраза и Железния човек бавно тръгна към брега покрай поразените хора.

---

[1] Тангути — чергарски народ, населявал платата на Тибет. Авторите не рискуват да гарантират за правилността на приведените тук тангутски фрази. Този разказ стигна до нас (авторите) отдалеч и при преразказа пострада именно тази част от текста. Б.а. ↑

III

Цялото население на Гонюдо посрещна госта от океанските дълбини. Стотици съблечени, полуоблечени и почти облечени курортисти се тълпяха на брега. Хората и един от операторите насочваха обективи. Отнякъде се появиха полицаи в светли мундири.

— Пот-хо! — закрещя някой. — Железния човек стъпи на брега на Япония.

Няколко минути продължи неловкото мълчание. Никой нямаше представа какво може да се очаква от такъв гост, как трябва да се отнесат към него и какво въобще трябва да се прави в такива случаи. Бръмчаха кинокамери. Барон Като изпод вежди гледаше към американците, застанали в първите редове.

Най-сетне Каваи се изкашля и излезе напред.

— Приятели — каза той. — Този… кхе… господин пристигна, както вече знаете, от дъното на океана. Така. Аз мисля… кхе, кхе… ние се радваме да го поздравим на земята. Нали?

В тълпата нестройно извикаха: „Банзай!“ Железния човек мълчеше, втренчил стъклените си очи, и лекичко се олюляваше.

— С какво е облечен? — не издържа един от полицаите.

— Един момент!

През тълпата се промуши масивен човек на средна възраст с тлъсто, подпухнало лице.

— Извинете ме за безцеремонността — каза той, — аз съм кореспондент на „Токио-симбун“. Казаха ми, че този господин е от океана, говори тангутски и вече се е намерил преводач…

— Ейкити Каваи на вашите услуги.

— Та аз бих искал да задам на господина няколко въпроса. Не възразявате ли?

Като каза:

— Не, не възразяваме.

— Благодаря.

Кореспондентът хвърли изумен поглед към барона, който

стоеше встрани с пистолета под мишницата.

— Благодаря ви, господин Каваи, попитайте господина от океана каква е целта на неговото идване на сушата.

Каваи се обърна към Железния човек, но той глухо промърмори нещо.

— Той е уморен — преведе Каваи — и ако не греша, ранен е.

— Колко жалко! Но все пак попитайте го, моля ви.

Каваи размени с Железния човек няколко реплики.

— Той е дошъл тук за търговия. Казва, че неговата раса… кхе… иска да установи отношения с Горното човечество, тоест с нас. Да… кхунгу… да търгуват.

— С риба ли ще търгуват? — обади се някой от тълпата.

— Долното човечество ще търгува с диаманти!…

— Охо!

— … и с бисери!

Кореспондентът бързо записваше. Курортистите разкъсаха рядката верига от полицаи и се приближиха до Железния човек.

— Откъде имат диаманти?

— Господин преводач?

— Ох! Ще ми скъсате банския!

— Какво искат в замяна?

— Изясни се, че на Долното човечество са му нужни… кхе… тежки метали, по-тежки от златото. Не, олово не им трябва… Защо? Защото такова… кхе… Да, той казва, защото това е окончателно вещество, а на тях са им нужни променливи тежки метали. Какво има пред вид ли? Не знам, господа. Може би радиоактивни. Освен това Долното човечество е готово да сподели с Горното човечество своите технически постижения. Що се отнася до диамантите и бисерите — тези скъпоценности… кхе… в изобилие се въдят там, на морското дъно… Да, на тях отдавна вече им е известна ценността на диамантите и бисерите.

— Господин преводач! О, господи!

Някой невнимателно докосва бедрото на Железния човек, извика и отскочи назад. Тълпата се отдръпна.

— Може ли така? Господинът от океана е смъртно уморен и иска да почине! Чувствува се зле!

— Още един въпрос! — умоляваше кореспондентът.

Тогава Железния човек леко се наведе и протегна до самото лице на кореспондента люспестите си влажни длани. Между тях с трясък прескочи виолетова искра. Секунда кореспондентът със страшно извъртени очи гледаше към дебелите трипръсти ръце, после отскочи назад и с оскърбен вид се отдалечи.

— Тръгваме ли? — попита Исида, като бършеше потта от челото си.

Като кимна.

— Един момент — чу се до тях глас.

Те се обърнаха. Беше Джери. Зад лакътя му надничаше капитанът трети ранг.

— Кажете, това наистина ли е човек от океанското дъно?

— Предполагам, да. Във всеки случай много прилича на такъв.

— За какво ви е нужен?

— Странен въпрос.

— И все пак?

Барон Като закопча колана си, взе от шофьора колта си и го пъхна в кобура.

— Нали чухте — процеди той през зъби. — Долното човечество е готово да сподели с нас техническите си постижения. Струва ми се, че те разбират от подводници.

— С кого „с нас“?

— С нас, японците.

— Нямате право — неуверено каза Джери.

— А вие?

Тук капитанът трети ранг изригна дълга реч на английски и я завърши с японското „моля“. Джери мрачно гледаше под краката си и ровеше пясъка с върха на обувката.

— Добре — изведнъж каза баронът. — Исида, изгони тези глупаци. И операторите също. Остави само Каваи.

Исида отиде.

Когато след четвърт час се върна, потен и войнствен след разговора с тълпата, Джери, капитанът трети ранг и сержантите измъкваха Железния човек от джипа. Каваи объркано тичаше около тях, самият Железен човек се съпротивляваше и слабо крещеше гърлени думи.

— Къде го помъкнаха? — учудено попита Исида.

— Нямаме място в колата. Нека го откарат на своя „Додж“

в управлението на базата. Съюзници сме в края на краищата.

Барон Като бързо погледна лилавата хартийка, която държеше в ръка, пъхна я в джоба си и изплю фаса на цигарата.

IV

Някъде в два часа през нощта на трети срещу четвърти април адютантът и личният преводач на командуващия базата „Шарк“ седеше в стаята си и съчиняваше отчет. Литературният труд не влизаше в любимите занимания на лейтенант Смитсън. Той пишеше, задраскваше, тихо псуваше и често се вдъхновяваше от плоската правоъгълна бутилка „Уайт Хорс“. Той се заплиташе в безкрайните „който“, „които“, „последният“ и т.н., хапеше края на автоматичната писалка и дълго гледаше черната нощ зад прозореца.

Лейтенант Смитсън Джери, алабамско момче, още малко търпение и ставаш голям човек. Най-важното е така да съставиш отчета, че веднага да се вижда колко струваш! Дяволски трудна задача все пак… Така. „Благодарение на решителността ни, находчивостта в трудните условия на започващия прилив, при участието и с активната помощ на двама, оказали се на местопроизшествието, японски офицери от морската отбрана…“ За Колдуел няма защо да споменава — тая тапа с нищо не помогна. Вижте, без японските офицери не може да се мине: тяхната разписка за пет хиляди долара е подшита в делото. Джери се захили. Той бутна на тези господа пет хиляди, а в банковата му сметка има само две. Командуващият базата в същия ден му компенсира всички пет хиляди. Джапите ще трябва да си мълчат — хе-хе, работата е деликатна… Така „общуването с Железния човек се облекчи от факта, че последният знаеше тангутски“. Какви ли са тия тангути? Някакви допотопни джапи, изглежда. „Като преводач оказа услугите си аспирантът от Филологическия факултет на университета в Киото Ейкити Каваи…“ Това беше проверено, Каваи наистина се оказа аспирант и т.н., уволнен миналата година по независещи от него обстоятелства. „Железния човек беше доставен на разположение в базата «Шарк» и настанен в зданието на управлението на базата, където с него редовно се водят беседи, имащи за цел да изяснят до каква степен общуването и връзката с подводния свят могат да се окажат полезни за ВМС на САЩ.“

Джери сам водеше тези беседи. Откровено казано, ползата от тях беше малка. Железния човек беше дяволски необщителен и тежък за общуване. Той вонеше и непрекъснато хленчеше, че му е лошо, че нещо не му е наред апаратурата, че го мотаят тук, на Горната земя, вече дявол знае колко време, основните въпроси така и не са решени, него го чакат и изобщо всички Горни хора са големи мръсници. Той категорично отказа да разговаря с професорите Окубо и Яманиси, които знаеха тангутски език и специално пристигнаха от Токио. Той им каза, че са „кха-кханги“, след което двамата почервеняха и с яростна вежливост поискаха разрешение да напуснат базата.

Джери прекрасно разбираше, че като преводач Каваи не е по-лош от другите, но как, по дяволите, да разбереш от това желязно говедо как са устроени подводниците, които могат да се движат на дълбочина пет-седем километра? Как да се каже на тангутски „торпедо“? Или „екипаж“? Или „налягане на квадратен дюйм?“

С една дума, Джери практически нищо не постигна. Това беше най-слабото място в отчета. Удаде се да изясни само това, че някъде в Тихия океан на голяма дълбочина е разположен огромен подводен град (по аналогия с Атлантида някакъв журналист с лека ръка го кръсти Пацифида — от „Пацифик“ — Тих океан. Железния човек наричаше този град „Дългата дупка“). Къде именно се намира Пацифида, остана неясно, защото Джери се отчая да обясни на филолога какво е това координати, и въобще Долните хора имаха своя съвършено невразумителна математика. Жителите на подводния град бяха достигнали високо развитие на цивилизацията си, далеч не за пръв път посещаваха сушата, но едва сега бяха намерили за възможно да започнат постоянни контакти с хората. Самият Железен човек е първи посланик на подводния свят. Той е готов да организира Общество на съдружието, основано на търговски връзки. Нима Горното човечество не се нуждае от диаманти и бисери? А за техническите постижения на Долните хора той няма право да говори, тъй като не е упълномощен.

Всичко това само по себе си беше достатъчно печално. На всичко отгоре командуващият базата не издържа натиска на общественото мнение и разреши вчера вечерта да се организира пресконференция. Човекът от Пацифида направо заяви в присъствието на тринадесет кореспонденти от осем

вестника, че няма намерение да остава повече тук: към него, виждате ли, се отнасят зле, измъчват го с празно дърдорене и не му дават възможност да се заеме с работата, за която е дошъл. Той смята да се върне в океана и да намери друг бряг, където предложенията на Долното човечество ще бъдат наистина оценени.

Пресата изрева. Днешните сутрешни вестници изригваха неистови ругатни. „Майнити-симбун“ се обърна към министъра на вътрешните работи с въпроса, дали му е известно, че почетният гост на Япония, Човекът от Пацифида, се намира под арест в американска военна база. „Асахи“ предлагаше да се вземат незабавни мерки. „На Япония са нужни диаманти“, „Пацифида — градът на диамантите“, „Диаманти или подводници?“; „Няма да позволим на американците да дискредитират Япония пред Диамантения народ!“; „Протест на Обществото за закрила на животните“…

„Кейдзай-симбун“ публикува интервю на своя кореспондент с Човека от Пацифида под огромно заглавие: „Имате ли образци от диамантите? «Хагуфу!» («Ето!») — отговаря Железния човек!“ Снимката показваше подводния гост, който сочи с трипръстата си ръка своето огромно изпъкнало око. Под снимката се съобщаваше за създаването на анонимно акционерско общество „Диамантите на Пацифида“, подготвящо за разпространяване акции на стойност пет милиарда йени.

Наистина следобед Ейкити Каваи получи телеграма с предложението да заеме длъжност на един от директорите на новата компания и главен консултант със заплата от сто и петдесет хиляди йени. Заедно с телеграмата на Каваи бяха връчени петдесет хиляди йени представителни. Джери само се облиза, когато научи това. Впрочем той се утеши, като помоли Каваи да му остави акции за осем хиляди долара. Това е сигурна работа. Изглежда, командуващият базата също беше имал приятен разговор с Каваи на тази тема.

Джери се прозина и разроши косата си. Е, добре, отчетът все пак трябва да се завърши. Утре най-сетне идва комисията. Желязното момченце няма да бъде оставено да се забавлява дълго. Ще го натоварят на самолет и — чао!… Там той ще разкаже всичко за подводниците независимо дали иска, или не. Джери отново присви очи срещу луната и захапа края на

седефената писалка.

Покривът на сградата на управлението изведнъж подскочи. Бял пламък озари прозорците на горния етаж. Залюляха се стените, със звън се посипаха стъклата. Масата изскърца и се наклони, бутилката с уиски падна на пода. Гръмотевичен удар шибна ушите. Зашеметен, Джери скочи от стола и се пъхна под перваза.

Повече взривове нямаше. Навън виеха сирени, миришеше на изгоряло. Джери почака още малко, стана и изтича на улицата. Във входа на сградата на управлението той се сблъска със сержант от охраната.

— Щях да идвам за вас — задъхано каза сержантът, — взрив в стая 88, сър. И пожар. Железния човек изчезна, сър. Като че ли не го е имало. Но пожарът е потушен, сър.

Джери стремително вървеше, почти тичаше по коридора. Под токовете отвратително скърцаше натрошено стъкло.

— Часовият, сър… — сержантът едвам го догонваше — часовият е зашеметен, сър. Една тухла е паднала право върху главата му. Като че ли нарочно, сър…

— „Като че ли нарочно…“ — машинално повтори Джери и спря пред стая 88, в която държаха Железния човек.

В безредно скачащите лъчи на фенерите се мяркаха купчини почерняла мазилка, парчета от тухли, срутени преградни стени, стърчащи дъски от пода. Остро вонеше на изгоряло и киселина. След това разрушение, светейки с фенерчетата, пълзяха мръсните и мокри войници от охраната. Джери се спъна в празен пожарогасител, с проклятие го ритна и изкрещя:

— Какво правите тук, да ви вземат дяволите?!

Войникът, който внимателно разглеждаше купчинка гипсов прах на дланта си, изплашено се изпъна.

— Търсим… търсим Железния човек, сър…

— Вън, вън оттук! Всички вън! Сержант, изведете това стадо и блокирайте зданието! Оставете ми фенера си, сержант…

Когато остана сам, Джери приклекна и внимателно се огледа. Никакви следи от Желязното момче. Човекът от Пацифида беше изчезнал като спукан сапунен мехур… Впрочем… Джери протегна ръка и взе тежко парче от металическа тъкан, подобна на средновековна ризница. Още

няколко такива парчета, напрашени с мазилка, се виждаха под парчетата. Но това беше всичко. Нямаше нито кръв, нито разкъсани вътрешности, нито раздробени кости. Изглежда, Човекът от Пацифида е бил нещо като медуза…

Изгревът завари Джери изцапан, уморен и объркан. Той така и не намери диамантените очила. Зад дупките на избитите прозорци се чуваше вълнението на тълпата, чуваха се виковете на войниците и полицаите: „Стенд бек! Каере! Дръпни се назад!“ Джери мрачно тръгна към изхода. На прага той настъпи малка кутийка, деформирана, както и всичко останало в стаята. Джери вече беше видял няколко такива кутийки, когато се ровеше из парчетата, но не беше обърнал внимание. Сега той разсеяно я преобърна с върха на обувката.

Към кутийката беше прилепнало парче от металната дреха на Човека от Пацифида. Под него се виждаше крайчето на червено-бял етикет. Заинтересуваният лейтенант Смитсън се наведе, отлепи люспестата мрежа и… Не повярва на очите си. На етикета до големите черни йероглифи личеше ясен надпис на английски: „Суха анодна батерия 80 волта. Произведено в Япония, Компания Токио-Денки.“

Не по-малко от пет минути лейтенантът разглежда надписа и опипва кутийката. После крадливо се огледа, отлепи етикета и го пъхна в джоба си.

V

„Човекът от Пацифида пристигна и си отиде.“ „Човекът от Пацифида — жертва на нещастен случай.“ „Нещастен случай или зъл умисъл?“ „Главният консултант и един от директорите на компанията «Диамантена Пацифида» Ейкити Каваи съобщи, че малко преди трагичната си гибел Човекът от Пацифида е успял да се свърже със своите сънародници. Близък е денят, когато подводниците на Долното човечество, натоварени със скъпоценни камъни, ще влязат в пристанищата на нашата страна.“ „Учредителите на компанията «Диамантена Пацифида» имат намерение да подадат оплакване до международния съд срещу действията на командуващия базата на ВМС на САЩ «Шарк».“

Барон Като остави вестника.

— Как ти се харесва всичко това?

Капитан Исида акуратно подхвана с пръчиците парче солена риба и го пъхна в устата си.

— Прекрасна дикция. Можеш да говориш по радиото. Искаш ли бира?

Баронът поклати глава.

— Мисля си за това, какво може да направи човек в наши дни, когато има глава на раменете си! Да, между другото, интересуват ли те пари?

Капитан Исида познаваше барона петнадесет години. Затова, без да бърза, той допи бирата и спокойно попита:

— Колко?

Като извади пачка пари.

— Засега твоят дял е хиляда.

— Йени?

— Какво говориш! Долари, разбира се, Джери се оказа мошеник и аз получих само две хиляди.

— Така ли? — каза Исида и придърпа към себе си черно-зелените банкноти.

— Преброй ги. Това не е всичко. Остава господин главният консултант и един от директорите на компанията „Диамантена Пацифида“. Засега той нищо не е дал. Но

непременно ще даде. Вече обеща — баронът запали цигара и продължи, — аз веднага разбрах, че това са мошеници. После познах и господин Каваи. Познах го, когато си свали черните очила. Ние веднъж вече празнувахме с негови пари — в края на март аз му продадох двадесет килограма динамит и бракуван експериментален костюм за работа с високочестотен ток. Този костюм се търкаляше в склада от четиридесет и четвърта година.

— Така ли!? — отново каза Исида.

Той внимателно преброи парите и ги пъхна във вътрешния джоб на кителя си.

Като въздъхна:

— Да, какво ли не може да направи човек в наше време, ако има добра глава и купчина железни парцали… Между другото, Като си е назначил секретар. Яко момче, прилича на боксьор. Изглежда много силен…

— Той и трябва да бъде силен — убедено кимна Исида. — Да треснеш по главата часовия така, че после да помислят, че е била тухла, можеш, ако си много силен човек.

— Мисля, че без тухла не е минало — възрази барон Като. — Я се опитай да изкараш три денонощия в опаковка от гума и желязо!

Капитан Исида приятно се усмихна и протегна ръка към бутилката.

Асколд Якубовски
Мефисто

Отново Великия калмар!…

Сгъна вестника и го хвърли във водата. Той заплава като корабче и изведнъж изчезна: морето се сви на фуния и го погълна.

Сега вестникът се спуска към дъното и ще легне там, разперил бели крила… Великото море и калмарът — Великия.

Морето… Неговият шум се носи отвсякъде. Той пробягва над блясъка на мокрите камъни, заплита се в скалистите ръбове и поражда малки деца-шумчета. Те подскачат над сиво-кафявите топки на гнездата на гълъбите и зелените чертички на гущерите.

Ако се заслушате, ще усетите как шумът се дели на два различни, и двата бавни и отмерени: широките махове на бронзовото махало на времето.

Шумът казва едно и също: „Заспи, заспи, заспи… Потъни в покоя, в неподвижността.“

… Слънцето със звън пробягва по водата. Махалото се придвижва бавно и към брега плуват призмите на вълните (водораслите са се проточили по скалите и те светят и искрят на пурпурни точки). Отново движение — махалото се залюля на другата страна. Сега ще се оголи белият камък в дълбокото.

Журналистите… Защо го извикаха? Като че ли не е виждал преобърнати шхуни ѝ удавен екипаж в каютите?

Или се досещат? Глупости.

„Работа на Великия калмар ли е?“ — питаха те. И така се вижда, че е той — такелажът е разбит, част от борда — отпрана.

Вероятно е прехвърлил пипалата си и хванал се за мачтите, е увиснал на тях. И е преобърнал кораба.

… Пладне. Скамейката е топла и ласкава — слънце! Все пак тази вода не може да компенсира жегата. Студ и горещина — две крайности. Човек чертае своята линия в промеждутъка между крайностите, но способността да останеш по средата идва със старостта. Това мъдрост ли е?… Или угасване на

силите?…

… Гледката е прекрасна — зеленото заливче и късчето море, обхванато от челюстите на бреговете. И сенките на пеперудите са сини. Сенките са кръгли като слънцето. Това са слънчевите сенки. Те бягат заедно с пеперудите и по нажежената каменна стена се движат неуловими миражи. На нея дреме котаракът, тънко подсвирквайки с нос. От време на време се наежва и повдигнал глава, вторачва очи във всичко дневно. Очи зорки, студени.

„Ще дойда в полунощ. Мефисто.“

— Слушай, котарако, душо прозорлива! Ти по цели нощи не спиш, ти всичко виждаш, всичко знаеш. Какво ще стане? Ще дойде ли той? Как ще го видя през нощта? Ах, да, пълнолунието… Ще го видя най-после, стига тази телеграма да не е просто заблудили се в проводниците подводни изпразвания. Въпросът е: къде свършва жаждата за всезнание и къде започва мечтата за всемогъщество? А, ето че към нас идва вкусен студен чай, идва на непрегъващите се крака на моя стар Хенри. Благодаря, старче, благодаря. Ти вярваш ли в съдбата?… Показаха ми „Мариана“. Това беше трудолюбива шхуна — отначало стоки за Папуа, а след това събиране на „морски краставици“ на Големия бариерен риф.

Оттук се вижда австралийският бряг.

Корабът е преобърнат на плитко място. Значи, той е тук някъде.

А почеркът е неговият — нощ, спящ екипаж, викът на вахтения, когато е забелязал светещата маса на Великия. Той мята ръце на мачтите и провисва на борда — жив, яростен товар!

Винаги същото — нощ и неголеми шхуни. Или яхти.

Тази верига от нападения опаса земното кълбо и стигна дотук. И ето, журналистите крещят: „Внимание, внимание, появи се Великия калмар!“

Е, а аз какво трябва да правя? 1115 нови вида от аббисалната[1] фауна — в края на краищата това е най-важното.

… Библиотеката. Тишина, мирис на кожа, мирис на ръце.

От морето, проникващо във всяка пукнатина, от постоянната гъста влага хартията набъбна и книгите се надуха.

Това беше от Милтън[2]… „И по-достойно е да царуваш в

ада, отколкото да бъдеш слуга на небето.“ Ето какво би могъл да каже Мефисто. В тези думи има сатанинска гордост. Безмерна. Всъщност какви са пределите на големината на калмара-архитевтис[3]? Имат ли измерение? Или за мярка служи безкрайността на дълбочините? И това ли е същото, като гонитбата за знание — колкото е повече и по-пълно то, толкова е по-агресивно и безжалостно?

И трябва да заплатиш за знанието: такова е дяволското условие. Заплатиха и двамата. Той плати с болката, Джо — със своите мъки.

А ако е отмъщение? Защо трябваше да чака толкова дълго?… Той винаги, отдавна е готов.

… Слънцето пробива древното стъкло. Неговите цветове оживиха стаята. Те са пъстри като риби папагали сред отломките от корали. Ето списъка на яхтите и шхуните за тази година.

Индийски океан: „Сага“, „Шипшир“, „Смелий“, „Каракатица“.

Тихи океан: „Джемини“, „Пърл“, „Индус“, „Фльор“, „Марипоза“.

Атлантически океан: „Мотал“, „Артур“, „Дейви Крокет“, „Пигги“, „Отмъстител“.

… Листа хартия, докоснати от ръката на времето, купчина пожълтели листа, стотици, хиляди телеграми — животът на Мефисто. Как обединяват мисълта, познанието и действието. Какъв късмет, че малкият Джо беше военен телеграфист. А после нещастието като удар или изгаряне: саркома[4]. Момчето се превърна на скелет: огромен скелет, огромни ръце и крака, малка, суха глава. Той каза: „По-добре да живея, макар и така.“

Мефисто отлично владееше ключа. Ето първата, разпадаща се като прах телеграма. Тирета и точки, тирета и точки и преводът на цялата тази неразбория:

„… Слаб съм, татко, и краката не ме държат. Това е още от наркозата. Седя в пещерата. Цяла нощ някой ме гледаше с огромни, пламтящи очи. Блясъкът на фосфора в тях е толкова силен, че светлината очертава странни, чудовищни контури. Страх ме е. Мефисто.“ (Такъв псевдоним избраха — той сам си го избра.)

И бележка с молив: „Започва адаптацията.“

„Мен също ме е страх, сине, но страхът дойде едва сега.“

Ето дългата поредица телеграми, дълга верига, изкована от звена страх.

6 юли: „… аз съм толкова малък и слаб. Какво съм му направил на онзи с горящия поглед?“

7 юли: „… оказва се, че това е огледало, поставено за самонаблюдение, чуждото тяло вселява в мен непрестанен ужас. То ме е стиснало — не мога да се помръдна, аз съм вграден в него, вписан, стиснат, то е чуждо, чуждо, чуждо! Аз се задъхвам в него.“

8 юли: „… нищо, не се разстройвай, татко, не се разстройвай, аз сам го поисках, ще изтърпя. Но затова пък какъв свят ме обкръжава! Нощем черен, и горящ, през деня — пронизан от светлина и движение.“

10 юли: „… Риби, риби, риби. Те всички ме преследват. Те ме гонят, искат да ме изядат. Трудно ми е тук, аз съм още слаб и вял.“

21 юли: „… Днес имам хубав ден. Сносно самочувствие и превъзходни цветови ефекти в плетеницата от корали. Ще се поразходя.“

18 август: „… Спасих се по чудо. И досега ми се привиждат противните жадни муцуни, дългите зъби, оголени, святкащи, техните кръгли и злобни очи. Вземи ме при себе си. Страх ме е.“

19 август: „… Вземи ме, татко!“

Той си спомни за себе си — успехът в науката го беше изсушил. Стана прям, логичен и жесток към другите и към себе си.

Познанието беше изсушило сърцето му, оставаше питащият мозък.

Този ден се беше врязал в паметта му. Той седеше на камъка, на мястото, където дебелият кабел потъваше в морето. Размишляваше как би могъл да го прикрие. Вълните се плискаха и бълбукаха в камъните и изведнъж видя Мефисто. Изкрещя: „Как си посмял!“

Мефисто пълзеше към него, протягаше пипалца и го гледаше с черните си очи. Те се кокореха и от рязкото вълнение се въртяха в различни страни. Огромните белези от шева опасваха главата му.

Това лепкаво и дълго тяло, вместило в себе си душата и мозъка на Джо, беше ненавистно и всяваше само страх. Той

стана и започна да отстъпва заднишком, докато не се спъна о някакъв камък и не падна… А тогава дойде виолетовото чудовище на яростта.

20 август: „Аз те разбрах, татко, и това ме опечали.

По-рано никога не съм те разбирал и се гордеех с теб. Дълго време няма да те безпокоя, дълго!“

Тогава настъпи първото им мълчание — дългото.

20 септември: „… Бях болен и затова не съм ял две седмици. Постите се оказаха полезни — възстанових силите си. Не излизам. Забелязвам смяната на деня и нощта по играта на оттенъците на водата. През деня тя е зеленикава, вечер се чернее, минавайки през всички оттенъци на зелените, сини и пурпурни тонове.“

21 септември: „… Хенри ми пусна по шнура голяма и вкусна треска. Видях неговото наклонено и добро лице. Прииска ми се да изплувам. Отнесох рибата със себе си и я изядох без остатък. Вече привикнах към суровото месо и само механически помислих: «А защо не е пържена?» След като се наситих, заспах (сега спя по много и охотно, но този сън прилича по-скоро на дрямка). Докоснаха ме подозрителни движения на водата. Видях мурени[5]. Те гледаха, шавайки с плавници. Искаше ми се да скоча и избягам, но се сдържах. Мурените са слизести и тлъсти, зъбите им са като на куче и миризмата им е неприятна. Присънваха ми се цяла нощ.“

22 септември: „… Аз нямам земни сънища. Предполагам, че мозъкът ми е така изтощен от привикването към непознатото, че оперира само с краткотрайната памет. Помни, обичам те.

Какво е виждал той тогава в него? Не само бащата, но и своята гордост? «Татко, ако всичко ни се удаде, аз ще бъда твоето морско око.» Аз убеждавах себе си, че за него е по-добре да живее така, отколкото да умре.

Нищо не говореше за успеха на операцията, аз не можех да зная, че в морската вода и храна има фактор, който способствува за срастването на чуждородни тъкани.“

25 септември: „… Знам, че ти не можеше да търпиш мама. Нейните непрекъснати изисквания и женската ѝ същност стигнаха до конфликт с твоя стремеж към знания. Стана ми тъжно и се опитах да извикам у себе си спомена за нея. Мъчех се да си се представя като малък, с къси панталонки, с обръч и

куче. Беше ми трудно, защото към мен се промъкнаха малки медузи (ти си ги виждал в наши води). Пареха. На края се появи лицето на мама, но то беше оцветено в зелено.“

30 септември: „… Изобретих си зашита от рибите. Вчера намерих актинии, приличащи на червените карамфили от нашата градина. Поставих ги по камъните на входа на пещерата, а двете най-големи държа в ръце. Днес сутринта мурените отново се появиха. Тикнах актиниите в очите им, те отскочиха и избягаха. Може да се живее“.

11 април: „… Наблюдение: тук всички се ядат едни други. Най-малките биват изяждани от по-големите (раци и риби), те — от по-големите, големите биват изяждани от огромните. Храната е за този, чиято уста е голяма и с остри зъби.“

18 април: „… Видях китова акула, която гълташе рачета и планктон. Сблъскахме се нос о нос, но аз не се уплаших от нея. Големите с малки уста тук не ги уважават.“

„Горкото момче! Той се и шегуваше. Аз препарирвах неговия ежедневен улов (той поставяше всичко в плетената чанта, закачена за шамандурата)“.

29 май: „… Хвърли ми цветни таблици, защото ще се объркам при описанието на подробностите по дъното. Днес по обяд отгоре спуснаха въженце. За него беше вързана скумрия. Реших — аха, това е за мен! — и я налапах. В този момент отгоре дръпнаха и в мен се впи голяма кука. Бяха ме хванали. Боли. Дърпах се с всички сили, хващах се за каквото мога, но ме теглеха нагоре. Не съобразих веднага какво трябва да направя, но след това замотах влакното в камъните и издърпах куката заедно с къс месо. Кръвта ми изтича. Като видях раната, изпитах нещо противоестествено — прииска ми се да се самоизям. За това са виновни рибарите. Аз ще им го припомня. Мефисто.“

30 май: „… Пролежах цял ден в пещерата, размишлявайки за живота. Реших — трябва да бъда силен и хитър. Силните и хитрите ядат много и вкусни неща и спят в най-уютните пещери. Аз трябва да се приспособя. Да приема всички правила на играта.“

1 юли: „… изпълних твоето поръчение да уловя скорпена[6], но се убодох и едва не умрях. Безжалостен си към мен, татко. Или искаш да се избавиш от мен? Отговори ми, по време на операцията до мен лежеше старото ми тяло. Какво

направи с него? Понякога ми се струва, че то е някъде наблизо и аз пак ще го срещна.“

7 юли: „Днес в мозъка ми горят непоносими видения, звучат думи, кънтящи като медни камбани, думи, които никога няма да изрека.“

17 юли: „Вчера едва не ме изядоха. Обърнах се и като се свих, паднах в камъните, а над мен профуча нещо с раззината паст. Това не беше акула. Такова нещо ти никога няма да видиш. Поръчай кинокамера за осмоноги. Ха-ха!“

18 юли: „… аз съм толкова самотен, татко. Вземи ме обратно и ме дръж в някакъв съд. Аз съм нещастен и жалък.“

„… Аз съм силен, рано сутринта плувах, развивах скорост. Пронизах дебелия слой вода и се изнесох на повърхността, като все повече ускорявах движението си. Покрай ме не се носеха, сливаха се в сребристи ивици скумрии и сафриди. Изплеснах се и излетях в твоя задушлив свят и паднах обратно.

Пръски обсипаха тялото ми. Чувствувах безмерна радост. Но не за дълго. Върнах се в пещерата, мислих и бях нещастен…“

„… Хванах една скумрия и я изядох. Вкусна е, но раците са по-вкусни. По-вкусни от раците са стридите. Улавям ги така — вземам едно камъче и го поставям между разтворените черупки. След това я разкъсвам късче по късче и я изяждам. И през цялото време се оглеждам.“

Кой можеше да знае, че след петнадесет години той ще получи от журналистите прозвището Великия калмар. „Ето от кого се боях — от журналистите. Сега аз им се надсмивам.“

„… Днес слязох на дълбочина около километър. Трудно и страшно. Тук чернотата е толкова дълбока, че е трудно да си я представиш. В нея горяха хиляди огньове и аз си помислих: «Както в града.» Видях излизащ от дълбочините кашалот. В него се беше впил кракен[7]. На тъпата муцуна на кашалота той изглеждаше като трептящ венец. Около чудовищната и прекрасна двойка кипеше нещо светещо и ги обгръщаше, очертавайки и прояснявайки очертанията им. Желаех победата на кракена.

Аз пък се отпуснах на дъното и дълго лежах там. Чаках толкова дълго, че на края видях някакъв люспест, плосък гущер. Той вървеше по дъното, бавно и тежко въртеше глава, а лапите му бяха по-дебели от тялото. Независимо от тъмнината аз виждах неговите отчетливо бавни движения, откъсването на придънните живорастения, бавните преживни движения и червеното му око на тила. Разбрах — това е моето инфрачервено зрение. Гущерът не ме забеляза, макар и да премина съвсем наблизо. Намекни на Бартон, че дълбочинните му снимки са достоверни.“ („Аз намекнах, но Бартон не ми повярва. А после неговата яхта, за която така му завиждах, изчезна.“)

„… Хванах един делфин. Той се мяташе в ръцете ми и издаде серия от най-различни звуци. Останалото ято се скри. При това забелязах следното: в началото неговите крясъци бяха едни и ятото се втурна към него, а когато разперих всичките си ръце, в максималния си диаметър, той заговори нещо друго и ятото си отиде. Той ги предупреди. След установяването на този факт на мен ми беше безразлично може ли той да говори, или не и аз му пробих черепа. Наситил се, аз се прибрах и дълго размишлявах над живота на делфините. Те ще постигнат много. Те са умни, имат език и са обществени животни. Ясно е, че делфините ще бъдат бъдещите владетели на моретата.“

„… Не, на властелините на моретата им е нужна сила, а делфините са слаби. В морето властвуват кракените. Виждам ги рядко, силно се плаша и побягвам с все сила. След това се прибирам в пещерата и седя там с часове.“

„… Понякога виждам хора. Те са неподвижни и само течението леко поклаща косите им. Те бавно потъват надолу. Така приличат на теб, татко, че аз се плаша и бягам. Разбрах: боя се да не стана и аз такъв неподвижен. Но ми е любопитно и ги наблюдавам от някое тайно място. А те плуват неподвижни, загадъчни; и ми се струва — ще се хвърлят, ще ме хванат и ще ми направят нещо. Ще ме боли, аз не обичам болката.“

„… Какво обичам? Обичам да ям много, обичам да улавям другите и да ги убивам.

Какво не обичам? Когато мене искат да изядат. Не обичам хората, не обичам изворната вода, бликаща измежду камъните. Абстрактните знания, които по-рано ме увличаха, сега отстъпват на знанията как да се опазя и как да бъда сит.“

„... Видях странни риби, черни и с големи глави, със стърчащи от устата им криви и тънки зъби. Рибите блестяха с някаква синя светлина. Хванах ги. Цялото ми същество крещеше — не трябва да ги ядеш, не трябва. Мозъкът ми каза, че със сигурност можеш да знаеш само ако си опитал.

Хванах осем парчета. Шест дадох на тебе, а две изядох. И сега горя целият. Страх ме е. Аз ще умра и ще стана неподвижен. Помогнете ми, татко!“

(След това болни думи, с мъгляв смисъл.)

„... Оживях, вие никога и с нищо не ми помагате. Аз мога да разчитам само на себе си. Цял ден проседях в пещерата и мислех за могъществото. В какво се заключава то? В силата, в зъбите или в плавниците? Аз съм по-умен от рака, по-умен от рибите, по-умен от осмоногите. Аз имам човешки ум. Той е сила.“

„... Реших — не трябва да ви вярвам, татко.“

„... Днес видях кракен. Той бавно плуваше покрай мен и имах чувството, че продължава до безкрайност. Какви светещи очи има, какъв здрав клюн, какви дълги и дебели пипала. Той беше чудовищно красив. Хубаво е да си кракен.“

„... Вие ме помолихте и аз се гмурнах в дълбочините. Дълго и бавно потъвах надолу, работейки с всички сили с водомета и ръцете. Минавах километър след километър. Скаридите ме обстрелваха със светещ сок.

Аз се потопявах. Срещу мен, право в очите ми се носеха огньове и тутакси се разпръсваха във фойерверки. Дишането ставаше все по-трудно, ръцете слабееха, тялото се сплескваше и от време на време ми се струваше, че ме дъвче голяма, беззъба риба.

Всичко в мен крещеше — върни се! Ще загинеш! Но умът говореше — дръж се, ще узнаеш нещо ново, то ще ти послужи. На края се отпуснах на дъното, То беше безжизнено, само нещо, подобно на огромно черно одеяло, помръдваше. То беше плоско, черно, със слаби, зелени огънчета.

От него се носеше усещане за пронизителна, отровна сила.

До него забелязах странна деветлъчна звезда, хванах я и започнах да се изкачвам, а черното, полюшвайки се, ме подгони.

Стрелнах се и изплувах на повърхността. Там безсилно дълго лежах на вълните и те ме люлееха. Никой не ме нападна.

След като си отдъхнах, заплувах към вас. Въпрос: струва ли си да се рискува заради разни боклуци, които не се ядат?“

„… Днес ми идват мисли, студени като подводен извор. Ще ги премълча. Докато съм размишлявал, съм забравил да затрупам входа на пещерата и при мен влязоха три мурени. Разбих главите им и ги изядох.“

След две години: „… Търся си нова пещера. Мога да спя навсякъде — от мен се боят, но го считам за излишен риск. Винаги ще се намери някой глупак, с уста по-голяма от мозъка. А в пещерата е уютно и надеждно. Изяждам почти всички. Обикновено мисля за храната. Да, рибите, които ти трябваха, ги изядох по пътя. Чакай друг случай. На вкус не са нищо особено. Между другото защо не се къпеш в морето? Виждам по брега много хора, но теб никога.“

„… Днес си намерих подходяща пещера. В нея живееше компания осмоноги. Никак не искаха да излязат — надуваха се, кокореха очи. Хванах една треска и като им я показах, ги измамих и разкъсах.“

„… Донесох си удобен камък и го приспособих за врата. Ти се интересуваше от костенурката логерхед. Отговарям ти — не е вкусна, но все пак може да се яде. Днес ми спуснаха примамка. На една въдица бяха поставени две риби — малък тон и хвърчаща риба. Освирепях, изплувах на повърхността и като се залових за борда, преобърнах лодката. Сега този човек лежи спокойно до мене. За да не го отнесе течението, го притиснах с камък. Какво да го правя? Да го изям?“

„… Как смееш да ми заповядваш! Нарочно го изядох, макар и да беше корав и безвкусен. Едва не се задавих с копчетата, но както виждаш, все пак настоях на своето. А може би и ти, нахлузил маска, ще наминеш към мене, а? Каня те. Мефисто.“

Изминаха още три години:

„… Аз съм огромен и безжалостен. Аз съм най-умен от всички. Само ум и никакви чувства. Ти не можеш да си представиш какви глупаци живеят тук! Например — четири архитевтиса нападнаха един кашалот. Първият се впи в главата му, а останалите се сбиха за още неубития кит. Той изскочи от водата, изяде нападналия го, след това се обърна към биещата се троица. И отново един се впи в кашалот а, а останалите се биеха помежду си. Пипалата им се разхвърчаха на късчета. Идиоти! Не се вълнувай, аз не ям човечета, храня се с делфини и млади кашалоти.“

„… Ти ми предлагаш замяна: аз ще ти ловя нови видове риба, а ти ще ме храниш. Зарежи, аз не съм глупак. Сега аз съм ти нужен. Но кой може да гарантира за в бъдеще?! Ти ми завиждаш, завиждаш на моя ум и сила, ти искаш да ме отровиш. Аз не ти вярвам, аз не вярвам на никого. Аз съм сам. Самотата е сила.“

„… Вчера убих първия си възрастен кашалот. Изчаках, докато един архитевтис се впи в тази планина от месо, промъкнах се и пробих черепа на кашалота. Архитевтисът се нахвърли върху мен, наложи се да го убия.“

„… В тези води аз съм най-големият и най-силният. Не се боя от никого. Ще си опитам силите и с вас, хората. Вчера видях яхта. Разчетох всичко. Хванах се за десния борд, увиснах с цялата си тежест и я преобърнах. След това легнах на дъното и наблюдавах как акулите ядат хората. Надойдоха около двадесет парчета. Мятаха се като дълги сенки, а аз лежах на скалата и гледах. Огромен, безжалостен и прекрасен. Следващия път ще се опитам да преобърна параход.“

„… Сполучих и с парахода. Името му е «Света Ан». Знам — аз ще раста, раста, раста много години. Знам — аз самият съм кракен. Аз ще стана силен. Аз съм умен. Аз съм хладният разум в дълбините на океана. Аз ще властвувам над моето студено и огромно царство. Аз ще живея вечно. Навсякъде всявам страх. Ще бъда равнодушен към покорните и безпощаден към враговете. Ще внушавам ужас. Ще царствувам в океаните по правото на ума, силата и хитростта. Да ядеш е приятно, но да внушаваш страх е още по-приятно.“

„… Срещнах октопод, огромен октопод, около два тона. Като ме видя, той пребледня и се направи на мъртъв. Оставих

му живота — нужно е да ги приучвам към покорност! Изплувах до лодка, пълна с рибари. Позеленели, удължени лица! Оставих ги да живеят.“

„… Днес видях кракен с неизмерима дължина и мощ. Той беше глупав. Казвам «беше», защото вече го няма — аз се промъкнах и му пробих черепа. Сега седя в скалите на неговото място и раста, раста.“

„… Аз съм страхът и ужасът на моретата. Когато изплувам, океанът се вълнува и всичко живо се крие от мене. Даже и вие, хората, отбивате встрани.“

„… Аз си отивам в своето царство, в самотата, в мълчанието. Завинаги. Прощавай, двуного нищожество. Мефисто.“

Златистата ивица на залеза умря. В заливчето се появи голямо струпване на светещи риби. Водата свети. В нея се губи кабелът. Той се вмъква в нея като гумен шланг. Много тайни измъкна той от морето, от светещите дълбини. Освен една — Мефисто.

Той навярно е голям. Никой не знае какви размери достигат архитевтисите на такава възраст.

Да го наречем така: Мефисто — това е неговият егоизъм, потопен в дълбините на морето. Не, той е егоизмът на науката.

Мефисто — неговите жадни очи, захвърлени в морето, търсещите му ръце, спуснали се до най-отдалеченото кътче. А сега ще дойде неговият Джо, раздвоил се в смъртта, милият син, лежащ едновременно и под хълмчето в градината, и в тялото на гигантския калмар. „Великия калмар — а аз съм неговият баща. Странно! Все едно да видиш сина си ракета, автомобил, кораб, мълния.“

— Хенри, кафе!

Ето го, обгарящо и ароматно. Кафе! Приятният аромат на щастието, пропито от печална горчивина, аромат на цветя, пропит от тъгата на увяхващи листа.

— Идвам, Мефисто.

… Какви влажни пътечки, как ласкаво докосват листата моите бузи — прохладни и влажни са техните длани. Така докосват хладни ръце сплитащите се струи на дълбочините. Те спокойно лягат в покоя на пясъка на дъното, пясък мек,

златист. А ето и стълбата, водеща надолу, и перилата, излишни за привикнал човек.

Свети луна и всичко се вижда. Мислил ли съм аз, че от Мефисто ще израсне чудовище? А мислил ли е Райт за бомбардировачите „Либърейтър“?

Кох — за бацилите в бомбите?

Бейкън за картечницата? Мислил ли е сър Ръдърфорд за водородната бомба?

… Водата е черна, тя се движи, отразявайки луната, и блести мазно. Колко тайни има в нея още. Не можеш да ги обхванеш.

И всичко е пропито от очакване и страх. Тръпки в ръцете, под сърцето. И всичко трепере наоколо. Прощавай, вкусно кафе на Хенри.

Прощавай, мое богатство и свобода голяма, подарена ми от него. Благодаря ти за нея, татко! Ти беше добър, добре ръководеше търговските работи.

— Мефисто, аз чака-а-а а-а-м!

Звукът се понесе, отрази се и потъна във водата. Тя мълчеше. Старецът се прегърби, взирайки се във водата. Започна да му се струва, че няма нищо и нищо няма да се случи. Той се прозина от напрежение и си помисли, че утрешният ден ще бъде топъл. За това и не забеляза веднага промяната, а като я видя, замря, притиснал ръка към гърдите си към сърцето.

Водата още мълчеше, но в нея, сред пълзящите лунни отблясъци, сред разтерзаната лунна плът ставаше нещо. Ето помръдна се. Лунните отблясъци се раздвижиха.

Отблясъците запълзяха по-бързо, като медни ивици изскочиха летящи риби, изчезна бялата запетайка на рибарската лодка.

И изведнъж морето закипя и се разпени. Мярнаха се бързо въртящи се кръгове и се понесоха към брега. Те се разгънаха и се изправиха като гора от ръце-пипала.

Пипалата паднаха върху боровете, впиха се в тях. Стволовете трещяха и се чупеха, гърмяха и се свличаха камъни, ревеше спускащият се поток вода. От чернотата изплува огромното тяло на каракен — огромно и черно, като потънал кораб. Дойде Мефисто.

Светнаха огромните като колела фосфоресциращи очи и

Мефисто започна да се прибира във водата. Тялото изчезваше, но гневните очи още светеха. Пипалата, паднали на брега, запълзяха обратно.

Старецът стоеше, както преди, притиснал и двете ръце към гръдта си. В нея лежеше нещо остро. То пробождаше гърдите и не му даваше да диша. Той не можеше да се помръдне и не се помръдна дори тогава, когато, черно и дебело, по-дебело от бор, пропълзя покрай него пипалото на Мефисто. В слепия си път то ловеше със смукалата си камъни, дъски и лодки — всичко, което му попаднеше. И като малък камък, без и да забележи, то подхвана бащата. Отново блеснаха очите и по водата премина тръпка — Мефисто се прибираше в океана.

… На брега се мяркаха огньове и дребните сенки на хората. И се носеха слабите им викове.

---

[1] Дълбочинна зона в океана, лежаща под 1000 метра от повърхността. ↑

[2] Английски поет и публицист (1608–1674), участник в английската буржоазна революция от XVII в. ↑

[3] Вид калмар, достигащ дължина до 18 м. ↑

[4] Злокачествен тумор. ↑

[5] Хищна морска змиорка. ↑

[6] Риба от сем. костуркови. ↑

[7] Митологическо същество от типа на калмарите. ↑

Михаил Грешнов
Скъпо струващ опит

— И така, вие сте съгласен, Хари! — Професор Батли говореше надуто, дори тържествено, като на научен съвет, макар че в стаята бяха само трима души. — Предоставяте се на наше разположение и получавате след завършването на опита петдесет хиляди долара. Вие се съгласихте на този експеримент доброволно.

Хари, който по време на разговора не вдигна очи от стиснатите си ръце, сега направи опит да погледне професора.

— Доброволно — потвърди той.

— Но разбирате ли?

— Разбирам, сър. Това е опасно.

— Аз също знам, че е опасно. Затова ние заплащаме риска с доста кръгла сумичка.

— Да — кимна Хари.

— И изискваме да изпълните програмата докрай.

— Ще я изпълня, сър.

Третият участник в беседата, Глен Емин, мълчеше. По неговото бледно лице беше трудно да се разбере дали одобрява разговора или не. Само пръстите, барабанещи по канцеларската папка, издаваха вълнението му. Именно той заведе Хари Полман, бившия си приятел от колежа, в кабинета на професор Батли, където започна този разговор на не съвсем обичайна тема. Също той направи предложение на Хари от името на професора. Хари се съгласи веднага, когато чу за сумата от петдесет хиляди долара. Сега говореха за контракта. По-точно разговорът беше към края си. Професорът чакаше последната дума на Хари.

— Бих желал… да получа аванс — каза Хари — и по-бързо да се свърши това.

— Утре ще получите аванс. Веднага след като бъде подписан договорът.

— Мистър Батли… Трябват ми сега — почти с отчаяние каза Хари. — Поне малко в брой.

Глен улови в гласа на Хари нотка на страх. И разбра

причината за това. Хари се боеше, че няма да получи нито цент. Лицето на професора изразяваше погнуса и когато извади от джоба си две петдоларови банкноти, Глен забеляза как пръстите му трепереха от отвращение.

— До утре… — каза Батли, давайки да се разбере, че разговорът е свършен.

След като Хари си отиде, професорът и Глен излязоха на терасата на главното здание. Батли промърмори:

— Да рискуваш заради пачка долари. Бр-р! Но — обърна той към Глен пълното си породисто лице — опитът струва скъпо, Глен, забележете!

Батли презираше парите и това Глен не разбираше. Може би поради това, че шефът му лесно ги печелеше? Впрочем не така лесно — институтът не хвърляше асигнациите си на вятъра. Батли беше просто късметлия: той пръв успя да присади човешки мозък, пръв синтезира кръвна плазма. Глен Емин познаваше добре професора от тази страна — той беше смел, неуморим експериментатор. Когато беше на верен път, той приличаше на хрътка, душеща следа. За Батли не съществуваше нищо друго освен целта. Той беше тщеславен, дори жесток при постигането на някаква цел. Но презираше парите и хората, които се стремяха към тях, като че ли не знаеше, че понякога те са необходими като въздуха.

— Кой финансира опита?

— Няма значение кой — отвърна професорът. — На мене ми трябва опит и резултати, Глен!

И сега си беше същият Батли, беше попаднал на следи и сега щеше да се втурне напред, без да се оглежда встрани.

Опитът се провеждаше тайно. Ни една от научните асоциации не би дала разрешение за него. А идеята бе примамлива: да се прехвърли мост между животните и човека. Естествено, за тази цел избраха делфина. Не за това, че делфинът беше най-съобразителното от животните, най-доброжелателното към човека и въобще най, най… — вестниците пишеха много за това. А за това, че с изобретението на биометилтонала — съкратено БМТ — кръвта на топлокръвните животни можеше да се приближи по състав до човешката кръв. И тук това „най“ прилягаше на делфина.

Глен беше изобретил БМТ, а Батли го бе привлякъл при себе си в лабораторията с висока заплата. Ето защо, сега когато те ходеха по терасата, Глен ненавиждаше шефа си и съчувстваше на Хари Полман. Купил Глен за пари, Батли го презираше не по-малко от Хари. Само че не показваше това открито — Глен му бе необходим за успеха. От всички неща, които биха могли да погъделичкат самолюбието, Батли предпочиташе успеха. Така беше и с изобретението БМТ: в устата на целия научен свят се носеха легенди за лабораториите на Батли и лично за него. Но апетитът идва с яденето. Батли искаше повече и беше замислил експеримента „Меркурий“, в който залогът беше по-голям, отколкото при другите опити: човешкият живот.

У един от руските фантасти е описана тайната градина на доктор Салватор, зад чиито каменни стени се провеждали невъобразими опити с животни: присаждане на глави и други части от организма от едно на друго. Нещо подобно ставаше и в комплекса от лаборатории на Калифорнийския изследователски институт. Откъм запад лабораториите се охраняваха от океана, а от изток — от камениста урва на бреговия хребет. Но тук имаше нещичко, забулено в голяма тайна.

— Какво ще кажете за това, Глен? — попита Батли, като спря на края на терасата.

От океана духаше вятър. Пролетта настъпваше рано тази година и затова неочаквана. Мъглата се разсея, небето и морето бяха ярки, подмладени, настройваха миротворно. Но в душата на Глен нямаше мир, не му се говореше, а Батли чакаше отговор.

— Жал ми е за това момче — каза откровено Глен, като знаеше, че тази реплика ще бъде различна от мислите на шефа му. Но можеше да си позволи тази волност, тъй като в експеримента „Меркурий“ Глен Емин беше незаменим.

— Намеквате за риска, на който се подлага Полман?

— Отчасти…

— Частта — това още не е цялото. Какво мислите за цялото, Глен?

За цялото Глен мислеше, че заедно с професора отива към престъпление, еднакво наказуемо от кодексите на всяка страна: експериментът можеше да завърши с гибелта на Хари. Батли

прекрасно знаеше това. Той разбираше, че прави Глен съучастник в престъплението и че той е съгласен на това участие. Но това, разбира се, Глен не би казал, не защото шефът постави въпроса с метален глас — това често се случваше, — а за това, че ако Глен се откажеше от експеримента, това щеше да бъде край на неговата кариера и благополучие. И не само на неговото, но и на Джеси — неговата жена и Айк, четиригодишния му син. Ето го цялото, към което се стремеше Батли. Затова Глен отговори уклончиво:

— Мисля, че подготовката за експеримента може да започне още утре.

Договорът беше подписан на другата сутрин в десет часа. След два часа — в дванадесет по местно време — на делфина Иглу беше вкаран препарата БМТ. Едновременно с това във вените на Хари също вляха първите кубици биометилтонал.

Целта на експеримента се заключваше в това, да се присади на делфина кора от главния мозък на човек. Прецизната операция можеше да се сравни само с работата на шлифовчик на скъпоценни камъни… По-просто би било да се присади целият мозък, но така нямаше да бъдат постигнати необходимите резултати: мозъкът щеше да стане напълно човешки. Задачата се свеждаше до това, да се остави делфинът, както си е, като му се превключи човешко съзнание. Батли се готвеше да направи операцията по присаждането. Глен трябваше с помощта на БМТ да изравнява химическия състав на кръвта на подложените на опит, а после да превключи човешкия мозък към новото кръвообращение — на делфина.

Процедурата на предварителната подготовка се проточи шест дни. На седмия ден Батли направи присаждането.

— Как се чувствувате, Хари? — беше първият въпрос към оперирания.

Батли не очакваше отговор. Мозъкът на делфина и на Хари беше под наркоза, но човекът трябваше да се пробуди по-рано от животното. Сега Батли предаваше информация — колкото може повече информация, така че човекът да свикне постепенно с новото си състояние. Освен това трябваше да се разбере дали хирургическата операция е протекла успешно.

— Как се чувствувате? — повтори той.

Въпросите се предаваха по радио. В кората на присадения на Иглу мозък беше вживен миниатюрен приемник. Предавателят бе монтиран още по-просто: два зъба от горната челюст бяха облечени в метални коронки, които, допирайки се, включваха веригата на микропредавателя, поставен също между зъбите.

Хари чу въпроса. Как се чувствува? Засега само чува гласа на професора.

— Бъдете смели — продължаваше Батли. — Главното започва, когато снемем наркозата…

Хари искаше да попита какво е станало с него и с неговото тяло.

— Вие сте жив, Хари, запомнете, вие сте жив и ще живеете — говореше Батли. — Веднага след като завърши опитът, ще направим обратната операция, ще върнем кората на вашия мозък на мястото си.

„А сега какво да правя?“ — питаше се Хари.

— Станете делфин. Станете изцяло делфин — безспирно говореше Батли.

Хари се ослушваше, но освен гласа на Батли не усещаше и не чуваше нищо.

— Глен — обърна се Батли към помощника си, — ще започнем общо пробуждане. Постепенно, малко по малко.

Първото, което Хари усети, беше чувството за безкрайност. Струваше му се, че е на малък остров, на педя земя сред ужасен мрак. С него беше само неговото „аз“ — нищожна искра, неспособна да освети и разкъса мрака. Това го изплаши: искаше да извика, но нямаше глас, искаше да помръдне — нямаше ръце и крака.

— Хари, Хари… — чуваше той някъде наблизо гласа на професора.

Сам той нямаше глас да отговори.

— Хари, вие претърпяхте операция…

И изведнъж мракът изчезна. Хари видя лабораторията и навелите се над него Батли и Глен. Отначало не разбра къде е изчезнал мракът, а после сам се сети: беше си отворил очите. Но очите не отвори той, Хари Полман, отвори ги делфинът Иглу. Това го учуди: нима отсега нататък ще зависи от животното?

— Какво можете да направите, Хари? — попита Батли.

Какво може да направи? Може ли да си затвори очите? Хари си заповяда: затвори очи. И успя — клепките се затвориха. Вероятно Батли разбра, че това е неговото първо осъзнато движение.

— Още веднъж отворете и затворете очите си — каза той.

Хари ги отвори и затвори.

— Добре — каза Батли с облекчение, — преминете към разговор, като използувате предавателя.

Хари размърда челюстите си — Иглу плесна с плавници. Тялото му се люшна във водата. Стори му се, че се накланя на една страна, и мислено разпери ръце като човек, подхлъзнал се на пътечка — плавниците бързо хвръкнаха във водата, тялото едва не изскочи от ваната. Плисна вода.

— По-внимателно, Хари! — Батли изтърсваше пръските от халата си.

— Нищо не съм направил — предаде по морзовата азбука Хари. — Много ми е леко…

— Трябва да се научите да координирате движенията си. Мръднете опашния плавник.

За своя радост Хари сполучи. И пак едва не изскочи от ваната.

— Така… — каза Батли. — За начало не е лошо. Дори ако само плувате, експериментът ще завърши успешно.

Излизайки от лабораторията, Глен мислеше за последната реплика на шефа: не си ли поставя Батли твърде тясна цел, ако смята, че умението да плува ще удовлетвори задачата на експеримента. Впрочем това не го засягаше. Неговата работа беше биологичната основа, действието на препарата БМТ. Целите и задачите определяше дирекцията на института.

После започна да мисли за Хари Полман. И за себе си. Изведнъж се постави на негово място, в ролята на подопитен. Почувствува студени тръпки по гърба. Беше видял Хари след операцията. Това беше жив труп. Глен много малко разбираше от неврохирургия, но за експериментите, които се провеждаха в лабораториите, знаеше. На животни — котки и кучета — отнемаха кората на главния мозък. Те живееха: ядяха, ако им се даде храна, движеха се, ако ги водеха на верижка, мяукаха или лаеха. Но каква беше походката им и гласът… След като му

бяха отнели мозъчната кора, Хари отвори очи. Какви бяха тези очи! Глен отново потрепера.

С Хари бяха приятели от колежа Енвър, но Хари не успя да завърши учението си. Нещо се бе случило с баща му. Три месеца преди да завърши курса, Хари изчезна от колежа. Срещнаха се след седемнадесет години в Сан Франциско. Глен бе вече учен с име, а Хари работеше като препаратор в някаква западнала лаборатория. По външния му вид можеше да се съди, че работите му не вървяха добре. „Ще те наредя на хубаво място" — обеща му Глен. После се сети, че не знае нищо за Хари освен за скромната му професия. Но обещанието беше дадено и Глен трябваше да лъже Батли, като хвалеше приятеля си от детинство, за да го назначи на работа. Батли беше човек на момента, решаваше веднага. Вероятно Глен отиде при него в добра минута и въпросът за приемането на Хари за препаратор се реши.

По-късно на Глен му стана непоносимо от мълчаливата благодарност на приятеля му, от неговия вид на случайно приютено куче и вместо да се сближи с него, започна да се отдръпва. Така и не узна как е живял Хари през тези седемнадесет години и как живее сега. Имаше жена и дъщеря, говореше нещо за болестта на детето, но Глен слушаше, без да вниква в подробностите.

Когато стана въпрос за експеримента с делфина и започнаха да търсят доброволци, Хари отново се изпречи пред очите на Глен. Глен му предложи от името на шефа петдесет хиляди долара и Хари побърза да се съгласи. Може би от благодарност към приятеля си.

След четиридневни изпитания в клетката изведоха Хари в морето. Операцията и приспособяването на мозъка минаха успешно. Батли се радваше на сполуката: центровете на нервната система функционираха нормално.

— Хари — шегуваше се той, — сега вие сте истински Нептун. Подводното царство е ваше. Плувайте.

Но клетката не беше море. От тихата вода Хари попадна в бушуващ ураган, който го оглуши и събори.

Човек на сушата вижда и чува, усеща миризми, топло и студено. Увеличете стократно всяко усещане, и вие

приблизително ще си представите света на делфина. „Подвижен в подвижното“ — такъв беше девизът на „Наутилус“ в миналия век, когато са смятали, че океанът е ням, лишен от цветове и миризми. Подвижен в подвижното важи и днес, а всичко останало се обърна в своята противоположност: крякане, кудкудякане, грухтене, блеене се стовариха върху Хари от четири страни.

— Хари! Хари! — дереше се приемникът в неговия мозък. — Къде сте?

— Нищо не чувам — разтреперан, отговаряше той.

Безшумна електролодка го съпровождаше при първото излизане. На борда не разбираха защо Хари не чува. Оттам нaредиха:

— Дръжте предишния курс!

Океанът се нахвърляше към Хари като разярен звяр. Нещо охкаше и ахкаше в него, крещеше, въздишаше и умираше. Отзад гърмеше прибоят, отпред с басов тътен известяваше за своето приближаване бушуващата на хиляди мили оттук буря.

— Защо мълчите, Хари? — извикаха от електролодката.

— Нима вие ме чувате!

— Какво има? При нас е пълна тишина!

— А на мен постоянно ми пречи шумът.

— Спуснете се надълбоко! — последва команда.

Хари се спусна надолу. С всеки метър всичко наоколо се изменяше. Мяркаха се огнени щрихи, зигзаги, като че ли летяха ракети, по-дълбоко ракетите се превръщаха в светлинки — сини, зелени, — висящи като луната. А после вместо очакваната тъмнина се появи пурпурно зарево с жълти оттенъци — светеше тинята по дъното… Тук-там се полюшваха сините и рижи глави на водораслите, в негаснещи поляни аленееха холотурии, камъните светеха червено. Между тях се мяркаха морски таралежи, скариди, като мълнии префучаваха моруни, а звездите си бяха звезди, само че съборени в дълбокото… Беше удивително омайващо зрелище, достъпно само за обитателите на морето. Но това бе свят на напълно открита жестокост, където силните изяждаха слабите. Зъбите и широкото гърло господствуваха над слабите и беззащитните. Хари беше потресен. Почувствува желание да въздъхне и се втурна към повърхността. Когато на борда го попитаха какво е видял там, той отговори:

— Ужас…

Може би Хари Полман се оказа неспособен да понесе новия свят. Стълкновението с неизвестното му се удаде трудно. Два пъти му се случи да се спасява от акули, сродниците-делфини почувствуваха в него нещо несвойствено и го отблъскваха, заплашваха го със зъби. Невидимите морски дребосъци му деряха плавниците, като го караха да се мята.

— Мистър Батли — молеше той, когато го връщаха в спокойната клетка, — не мога да понеса това. Искам да прекратите опитите. Не е по силите ми.

— Търпение, Хари, занапред е най-главното.

— Какво именно, мистър Батли?

— Ще дойде време, ще разберете!

— Но аз не мога!

— Контракта, Хари, вие се съгласихте… — напомни Батли.

Това смиряваше Хари Полман.

— Оставете ме да си почина — молеше той.

— Не забравяйте, че разполагаме само с един месец. Изпитанията са занапред.

— Какво занапред? — питаше със страх Хари.

Шефът свиваше рамене. Може би и той не знаеше какви изпитания ще има или чакаше някакви указания от ръководството на института.

В края на краищата успехът на опита беше не само успех на Батли. Над него стоеше научният съвет, още по-горе — дирекцията, свързана с държавния апарат. Постиженията на института ставаха постижения на държавата. И колкото по-значителни бяха, толкова повече възможности те предоставяха, толкова по-здраво вземаше в ръцете си държавата тези постижения. Батли, Глен, Хари? В голямата работа те са безлични и безразлични. Важен е резултатът от тяхната работа, а държавата се ползува от резултата, както си иска. Затова Батли, доложил за успеха на опита, вече не беше господар на замисления от него експеримент.

— Не зная — призна той на Глен — какво ще стане по-нататък! Отгоре посрещнаха човека-делфин с аплодисменти! Сега трябва да очакваме изпитанията.

За характера на опитите Глен разбра случайно.

Беше при шефа сутринта. Настроението на Батли беше добро и той с увлечение фантазираше:

— В бъдеще БМТ ще играе голяма роля. Делфините са само начало, Глен. На трето място след делфините и маймуните са слоновете. Сега успяхме да погледнем в океана, а после в джунглата…

Лекият звън на зумера и светналият на таблото надпис „Неотложно“ прекъснаха разговора.

— Един момент, Глен, това е от хирургическата лаборатория — каза той, като стана. — Ще се върна след минута. Помислете за нашия разговор…

Мина много време. Батли не се връщаше. Два пъти звъня телефонът. Глен не се осмели да вдигне слушалката. Раздаде се трети звън. „Може би е шефът“ — помисли той и вдигна слушалката.

— Генерал Бидмен — заговориха, явно продължавайки разговора с някого — предлага изпитанията да се проведат в сряда. За участие ще отделим два ескадрени миноносеца…

— Извинете — отговори Глен, — имате грешка.

— Това кабинетът на мистър Греви ли е? Кой говори?

— Телефонът на директора е Е-72-17 — отговори Глен и затвори.

Професорът се забави. Трябваше да си отива. В тази минута Глен не свърза с нищо разговора за миноносците и генерала, пък и нямаше време: в кабинета стремително се втурна Батли.

— Нещастие, Глен — каза той, — Хари умря.

— Хари… — не разбра Глен. — Делфинът?

— Полман! — Батли барабанеше с пръсти по масата. — Неговото тяло е безмозъчен калъф… — Шефът извиси глас, като ругаеше асистентите. — Как са посмели да не догледат. Институт ли е това, или ресторантска миячна? Не са стерилизирали добре конците. Шевовете са загноили. Нали той не можеше нищо да каже, да се оплаче…

Трагедията започна да стига до съзнанието на Глен.

— Скотове. За една седмица са довели възпалението до гангрена.

— Какво ще правим?

— Хари ще си остане делфин! Завинаги.

— Но ще пожелае ли той?

— Иска не иска. — Батли направи неопределен жест. — Ще търси бисери и подводни съкровища.

— А семейството? Хари има жена и дете!

— Какво мога да направя? — Батли вдигна глава с разстроено лице. — Какво мога да направя, Глен?

За това, че в изпитанията ще участвуват военни кораби, Глен си спомни по-късно, когато се оправи от труса във връзка със смъртта на Хари. Сега, като си спомни за разговора по телефона — тонът прозвучал в думите на генерала и миноносците беше сърдечен, с какъвто през уикенда си говорят уважаващи се един друг партньори, — Глен се разтревожи. Изглежда, че институтът, Батли и самият той служат не на тези цели, които се рекламират: развитието на медицината, победа над бариерата на несъвместимостта… Експериментът „Меркурий“ също бе замислен с друга цел.

Подозренията на Глен се потвърдиха. Той бе призован за участие в изпитанията като помощник на шефа. Тук той окончателно се убеди, че институтът работи в контакт с военните.

Заставяха Хари да плува с различна скорост, присадиха му в кожата датчик, правеха му електрограми, динамограми, пускаха го да се състезава с торпедо. Винаги побеждаваше Хари. Но при него нещо не вървеше.

— Как работят мускулите, кожата? Разбирате ли — кожата? — питаше професорът. — Как добивате скорост? Чувствувате ли завихряне?

Хари отговаряше, че да плува за него е така естествено, както за човека да ходи — нима той чувствуваше свиването на мускулите.

— Разберете, Хари, нас ни интересува кожата, тайната на нейната приспособимост към движението — вмесваше се в разговора генерал Бидмен. — Искаме да разберем тайната на бързото плуване на делфина. Вие ни съобщавате по-малко от това, което знаем. Разделете всяко движение на съставните му действия и ни предайте елементите, анализа…

Но Хари не можеше. На края съвсем престана да отговаря; опитите завършиха без резултат.

— Да — нервно хапеше пурата си генерал Бидмен, — или той не осъзнава получената сила, или е толкова глупав, че не иска да я разбере.

— И това ви озлобява? — питаше Батли.

В дъното на душата си той беше на страната на Хари. Професорът се интересуваше от физиологичната, дори от философската страна на експеримента. Но определени кръгове се интересуваха от загадката на движението на делфина във водата. Това би дало неограничени възможности да се увеличи скоростта на подводниците. И още в дъното на душата си Батли чувстваше вина пред подложения на опит човек.

Повторни изпитания не се състояха. Хари се отказа от опитите и пожела да му върнат човешкия облик. Уговорките и напомнянията за контракта не помогнаха. Хари настояваше.

— Вразумете го, Глен. Поставете го пред свършен факт. Вие сте му приятел и ще ви бъде по-лесно да направите това.

— Но, мистър Батли… — Глен тази сутрин не беше настроен миролюбиво и предложението на шефа му се стори безсрамно. Той веднага реши да се възползува от съвета на професора — да оперира с факти.

— Хари ни смята за престъпници, за убийци.

— Глен, много рисковано избирате думите си.

— Е и какво? И за какво? За да се възползуват от експеримента военните? Тези състезания с торпедо…

— Не бъдете наивен, Глен — опита се да го успокои професорът. — Наложиха ни тази програма. Разберете: аз и вие сме слуги. За долари, Глен. И Хари загина за пари. Чиста наука няма, Глен, запомнете.

За първи път професорът говореше за пари. Значи, и Батли не презираше толкова парите и правеше всичко, каквото искат от него за пари. Професорът беше толкова жалък, колкото Глен и Хари.

— Отивайте — настоя Батли.

Глен мълчаливо тръгна към клетката. Главата му бе празна. Какво щеше да каже на Хари, какво?

— Старче… — започна фамилиарно той, като се наведе

над делфина — трябва да продължим опитите.

— Не — предаде Хари. — Достатъчно! Стига съм плувал пред торпедо. Повече не искам. Върнете ми тялото.

— Хари… — Глен почувствува, че му е трудно да лъже.

— Не съм казал всичко, Глен — прекъсна го Хари. — Бих се съгласил да плувам още. Причината е друга, разбери ме, боя се. Изпитвам ужас. Аз изчезвам, Глен. Не мога да ти обясня това, но аз изчезвам, разтварям се в делфина. Моето човешко съзнание гасне. Вчера ухапах Лиси. Нищо не ми беше направил и не трябваше да го хапя. Сега мисля за това и ме хваща страх. Ставам животно. Върнете ми тялото, Глен. Аз загивам…

— Хари! — Ужас скова гласа на Глен, така че той едва размърда езика си. — Ти нямаш тяло, Хари. То загина. Асистентите бяха направили лошо шевовете. Гангрената направи останалото. Хари, ти нямаш тяло, нямаш тяло — повтаряше Глен, замаян от празнотата и ужаса на гледащите в него очи.

Глен спря колата си на улица „Възнесение“. Той дойде тук по поръчение на директора на института. В джоба си носеше чек за двадесет хиляди долара — част от неизпълнения контракт — на името на Ана Полман, вдовицата на загиналия. Глен трябваше да връчи чека и да изрази съболезнованията си по повод смъртта на нейния мъж, починал от кръвоизлив в мозъка. Така бяха инструкциите.

Намери сто и пети номер в дъното на двора. Изкачи се на шестия етаж и като намери седемдесет и втори апартамент, дълго стоя пред вратата, стараейки се да успокои разтуптяното си сърце. Като изтри потта от челото си, той почука.

Висок детски глас отговори:

— Влезте!

Глен отвори вратата и видя стая с две легла, маса по средата, стар бюфет и параван, обградил мивката. На едно от леглата седеше момиченце на около единадесет-дванадесет години. Краката му бяха увити в одеяло. В очите му нямаше страх пред непознатия, нито пък учудване.

— Не ви ли попречих? — попита той, смутен пред спокойните очи на момичето.

— Казвам се Еджери — каза то. — Вие от татко ли?

— М-м… — не намери отговор Глен. — Може да се каже от татко.

— Не сме го виждали вече три седмици.

— А къде е майка ви?

— Седнете! — Еджери показа стола. — Мама отиде при леля Мили.

По време на разговора Еджери не промени позата си.

— Извинете, че не ви поднесох чай. Не мога да стана. Саката съм.

Глен потръпна — така просто, обикновено беше казала тази дума.

— Това е от Джим Лесли — продължи Еджери. — Ние живеехме във Фриско на шестия етаж, както тук. Джим беше пиян и ме бутна по стълбата. Гръбначният ми стълб е счупен на две места.

— Трябва да се лекувате — машинално каза Глен.

— Трябва — отговори Еджери. — Когато татко спечели, ще ме лекува. Той вече е говорил с доктор Уилки. Но трябват много пари.

— Колко иска този доктор? — отново попита Глен, ругаейки се мислено, че не може да намери друга тема на разговор.

— Петдесет хиляди долара — отговори Еджери. — Татко казваше, че ще спечели тези пари, след като подпише контракт.

Думите на Еджери прозвучаха в душата на Глен като погребален звън. Не само по загиналия Хари, но и по нейните погинали мечти да бъде здрава. Сега щеше да попита за баща си, а той в отговор щеше да протегне банковия чек. Но нали парите нямаше да стигнат за лечението на Еджери.

— Къде е татко? — чу той въпроса на момичето.

— Еджери… — каза той. — Случи се нещастие…

— С татко ли? — попита тя, гледайки Глен в лицето с празни прозрачни като вода очи.

Той не можа да издържи този поглед, стана от стола и избяга от стаята, без да затвори вратата. Лутайки се по коридорите, той излезе на стълбището и намери на една от площадките телефон. Сне слушалката и набра номера на полицейското управление. На въпроса, кой звъни, той каза, сякаш бълнуваше:

— Ние убихме човек: аз, Глен Емин, и Донълд Батли.

Убихме Хари Полман, като му обещахме петдесет хиляди долара.

И докато в другия край на жицата записваха адреса и показанията, Глен не преставаше да повтаря:

— Убихме го за петдесет хиляди долара…

Хари плуваше, работейки с цялото си тяло: с плавници, с кожа, с опашка. Струваше му се, че започва да разбира какво искаха да узнаят от него при опитите — защо делфинът плува така бързо. Сега той се запита, защо не разбра това по-рано, а сега? Страшно беше да се отговори на този въпрос. Вече няколко дни той откриваше у себе си нещо ново, непонятно и губеше предишното, човешкото. От сутринта не можеше да си спомни името на улицата, на която живееше. Сега беше забравил името на дъщеря си. Как ли се наричаше? Питаше с тревога дали е още Хари или вече го няма и няма да го има.

Океанът отново лежеше пред него с незнайния си свят, пак го чакаше и Хари се носеше към него. Брегът изчезна. Останаха слънцето и океанът. И дълбините. Всичко друго бе мъртво: името на дъщерята, на улицата, номерът на къщата… Скоро щеше да умре съзнанието. Ще остане делфинът — морска зъбата твар. Ще дъвче риба, ще гони самки… Батли и Глен убиха Хари Полман, за да узнаят тайната на плуването на делфина. Тайната остана, а него няма да го има. Колко ли още щеше да бъде човек? Час, минута? Как го зовяха? Ха…

С тежко пляскане на опашката Хари се обърна надолу към дълбините. Щеше да му стигне една минута. Тъмнината бавно се сгъстяваше. Налягането притискаше тялото му като преса. Той не се страхуваше. Надолу, още надолу…

Когато налягането стана непоносимо, Хари силно вдиша в себе си водна струя. Дори не почувствува болка — само рязък удар в сърцето.

И увисна в дълбочината с разкъсани дробове.

Север Гансовски
Господарят на залива

— … Не, господине, не беше плезиозавър. И въобще не е от породата на ония гигантски гущери, за които сега се говори, че са се запазили в блатата на Централна Африка. Съвсем особено животно… Ако наистина ви е интересно, ще ви разкажа как се срещнах с него. По радиото току-що съобщиха, че вашият самолет има цял час закъснение, а моят — час и половина. Много ми се искаше да се посъветвам с вас, след като узнах, че по професия сте биолог… Не, не беше и молюск…

Трябва да ви кажа, че това се случи в Индонезия. Всъщност не точно тук, не в Джакарта, а в Нова Гвинея или Западен Ириан, както сега го наричат. По специалност аз съм кинооператор и през 1950 година се случи така, че с един мой другар заминахме за Индонезия. Една френска фирма искаше да снемем филм за подводния живот в тропическите морета.

За първи път чух за това животно край малкото селце, наричаше се Япанга или Яранга, или нещо подобно. Един папуас ми каза, че на запад от Мерауке живее чудовище, което нито един бял още не е виждал. Че този звяр не може нито да се убие, нито да се хване с мрежа и че местните жители панически се боят от него и го наричат „Господаря“. Че Господаря се храни с акули и че на света няма друго живо същество, по-силно от него.

Папуасите много обичат да фантазират и да си призная, не обърнах внимание на тия приказки. Но маршрутът ни минаваше точно покрай Мерауке, по крайбрежието на Арафурското море. И тъй на 15 юли хвърлихме котва край селцето Апусеу. Селцето носеше името на големия остров край него.

Точно тук се случи това, което искам да ви разкажа… Още по една чашка, господине. Наздраве…

Известно ни беше, че в селото заедно с папуасите живее и един бял. Само не знаехме дали е чиновник, назначен от холандските власти, или някакъв авантюрист. Във всеки случай смятахме да го помолим да ни помогне при подводните

снимки. (Между другото фирмата искаше да заснемен и подводен лов на крокодили. Идиотска мисъл, нали? В Париж никому и наум не минаваше, че крокодилите живеят в блата и рекички, където водата е тъй мътна, че не виждаш собствените си крака.)

Помня, селцето ни направи странно впечатление. Папуасите въобще са шумен и общителен народ, но брегът изглеждаше като мъртвило. Първите две колиби, в които надникнахме, бяха празни. После видяхме няколко жени и мъже, но всички изглеждаха изплашени. Един мъж промърмори нещо за жълтия туан и посочи една доста голяма за тия места постройка на края на селцето. Тя представляваше голяма колиба, заключена с катинар, признак, че принадлежи на бял. Около нея имаше няколко лехи с маниока. Седнахме на сянка пред колибата и зачакахме.

През юли по тия места е адска жега, господине. Седиш на сянка, без да се движиш, и въпреки това непрекъснато се потиш. А потта веднага се изпарява. Просто пред собствените си очи преминаваш отначало в течно, а после в газообразно състояние. От ярките слънчеви лъчи всичко наоколо се белееше и от тази ослепителна белота боляха очите. Почувствувах поредния пристъп на маларията и изпаднах в нещо като полудрямка.

Събудих се и видях, че до мен стои един папуас. Як, широкоплещест момък, набит. На тялото си имаше само една околобедрена превръзка — чават — и малка торбичка от лико, окачена на гърдите. В такива торбички горските ловци носят имуществото си. За разлика от другите туземци той не изглеждаше изплашен.

Момъкът държеше в ръцете си акула, която хвърли на пясъка.

— Нека туаните погледат. Туаните никога не са виждали подобно нещо.

— Че какво има тук за гледане? — промърмори Мишел (другарят ми се наричаше Мишел Сабатие). — Обикновена мъртва акула.

Това беше синя акула, дълга около метър и половина. Поради дръпнатите назад мощни гръдни плавници тя приличаше на реактивен самолет. Гърбът ѝ беше синкав, а коремът — бял. И цялата долна част на тялото ѝ, от гръдните

плавници надолу, беше като че ли сплескана от гигантска преса.

Разбирате нали, господине, предната част на рибата беше такава, каквато си е, а задната заедно с опашката представляваше дълга широка лента, дебела не повече от милиметър. Сякаш акулата бе попаднала откъм опашката си в прокатен стан.

— Тя не е мъртва — рече папуасът. — Жива е. Петър донесе жива акула.

Той говореше за себе си и за събеседника си в трето лице. Папуасът приклекна и извади от торбичката си нож и го заби в хрилете на хищника. Акулата потрепна и изщрака с челюсти.

Ахнахме от удивление. Разбирате, нали, акулата беше жива и в същото време наполовина изсушена.

— Кой я наредил така? — запита Мишел.

Брадатият папуас гордо ни изгледа.

— Господаря.

— Кой господар?

— Господарят на залива — рече брадатият Петър. — Той яде не само такива акули, но и три пъти по-дълги от човека. Стисне ги с лапите и изпива кръвта им.

— А как изглежда тоя господар? Във водата ли живее?

— Във водата. Той е и всичко, и нищо. Има го и го няма. — Петър помълча и добави: — Само Петър не се бои от Господаря на залива. Петър не се бои от нищо освен от затвора.

— А можеш ли да ни го покажеш?

— Петър всичко може.

Настояхме папуасът веднага да ни заведе да видим Господаря, но се оказа, че, първо, за това трябвало лодка и, второ, при Господаря било безопасно да се отиде само утре. Защо именно утре, Петър не обясни.

После папуасът си тръгна, като ни обеща вечерта да ни донесе още една сплескана акула. Върнахме се на шхуната, подготвихме апарата за подводни снимки и аквалангите и отидохме да посетим холандеца. Бяхме страшно възбудени и по целия път разговаряхме за това, как ни провървя и каква сензация ще бъде, ако успеем да заснемем чудовището. Белият човек, холандецът, никак не се учуди на нашето появяване. На един пън пред бараката седеше як мъжага на около четирийсет и пет години, облечен с панталон и сивкавокафява куртка.

Впрочем за цвета само се досещахме, защото от мръсотия той почти не личеше. Мъжагата имаше рижава брада и голо теме, заобиколено от венец огненочервена коса. Погледът му беше мрачен, недружелюбен.

Поздравихме го и попитахме не е ли чувал за Господаря, за морското чудовище, което живеело по тия места.

Отговори ни на развален френски, че не бил чувал, а после изведнъж заприказва за друго. За това, как някои си въобразяват, че по тия краища парите сами се сипят от небето. Нищо подобно. Тук парите се печелят още по-трудно. Папуасите са мързеливи и мислят само за своите песни и как да се натъпчат със саго. А работа от тях не чакай.

— Показаха ни акула, половината изстискана като лимон. Вие не сте ли виждали такива акули? — запита Мишел.

Не, не бил виждал. С такива работи не се занимавал.

— Да — рекох след известна пауза, — значи, вие съвсем не се интересувате от това животно?

— Абсолютно — отряза рижавият.

По песъчливия бряг вървеше папуас с голям бананов лист в ръце. На фона на розовата ивица небе изглеждаше като издялан от черен камък.

Папуасът се приближи и видяхме, че това е брадатият Петър.

— Петър донесе още една акула — рече той. — Петър обеща и донесе.

Той хвърли на пясъка товара си. Това не беше бананов лист, а сплескана акула, дълга почти два метра.

Наведохме се с Мишел над това чудо. Разбирате ли, господине, даже зъбите ѝ бяха сплескани. Това огромно рибище беше така сплескано, че можеше да се пъхне под вратата като писмо.

— Много ли има там такива? — запита Мишел. — Къде ги намираш?

— Петър може да донесе, колкото искате, такива акули. Петър е смел. Две години се учи при белите в Батавия. Петър от нищо не се бои, само от затвора…

Изведнъж папуасът млъкна. Рижавият скочи.

— За какъв дявол си се домъкнал тук?

— По-тихо, по-тихо — каза Мишел. — Петър е дошъл при нас.

— Петър не дойде при жълтия туан — с достойнство рече папуасът. — Петър дойде при двамата туани. — Но въпреки това отстъпи крачка назад.

— Марш оттук! — закрещя рижавият. — Пръждосвай се, докато не съм ти надупчил търбуха!

Той извади от джоба си револвер и освободи предпазителя. Работата замириса на убийство и аз почувствувах, че гърбът ми плувна в пот.

— Петър ще дойде при двамата туани на шхуната — рече папуасът. — Утре може да отидем да видите Господаря. Петър ще дойде с лодката си. — Той се обърна и бързо се отдалечи.

— Свини такива! — завика след него холандецът. — Съвсем безочливи станаха! Никакво уважение към белия човек!

Взехме акулата и си тръгнахме.

— Чакайте — извика рижавият, — нямате ли на кораба малко ром или уиски?

— И двамата имаме язва в стомаха — обясни Мишел. — Нямаме нито капка спирт.

— А-а — рече разочаровано холандецът.

През нощта маларията почти не ме остави да спя. Задрямах чак на разсъмване. Когато се събудих, видях, че край борда на шхуната се люлее над вълните папуаска лодка. Докато спускахме аквалангите и апарата, Мишел успя да ми разкаже какво бе научил от брадатия ни приятел. Всички папуаси тук били напълно подчинени на рижавия холандец. Тоя се появил в тоя край веднага след войната, въоръжен, бесен, зъл и заявил, че ще бъде вождът на целия окръг. Подгонил папуасите за смола в планината и започнал да задига най-хубавите девойки от селата. Когато трима момци опитали да протестират, рижавият с помощта на холандските власти ги натикал в затвора в Соронг. (Според Мишел нашият Петър също е седял зад решетките.)

— И знаеш ли — каза ми Мишел — какво ме озадачи? Папуасите наричат рижавия също „господаря“.

С една дума тази новина съвсем ме обърка, но време за размишления нямаше.

Петър стоеше на кърмата с голямо еднолопатно весло — пагай — в ръце. Папуаската техника на корабостроене не

предвижда в лодките пейки, затова в тях се седи дяволски неудобно. Криво-ляво се настанихме.

Трудно ми е да разкажа, господине, за това първо наше посещение при Господаря. Тези неща трябва да се преживеят, за да има човек представа за тях.

Петър караше лодката все по-наляво и по-наляво от селото, все по-близо до рифа, който боботеше като десетина товарни влака. Лодката беше лека като черупка от яйце и вълните правеха с нея каквото си искат. Ту хоризонтът се издига над главите ни, като че ли целият свят се е разбеснял (а ти си вече мокър до кости), ту слънцето безразсъдно полита стремглаво надолу, а под лъжичката ти призлява, повдига ти се, защото чувството ти за равновесие не успява да следва всички тия скокове. Отпреде ти ту черна кипяща пропаст, ту могъща зеленикава стена, заобиколена с бяла пяна — стотици тонове тежка солена вода, с които морето си играе, също като дете с играчка… А Петър само се хилеше, като гледаше нашите свити на краваи фигури.

Така плавахме около час, стигнахме съвсем близо до ревящия риф, заобиколихме пясъчния нос и неочаквано навлязохме в тиха вода. Срещу нас се носеше голям скалист остров — остров Апусеу. Отдясно, на около километър, беше брегът. Изведнъж стана тихо. Грохотът на рифа долиташе до нас като отминаваща буря. Петър гребеше предпазливо и внимателно се вглеждаше във водата. Със себе си носехме двуцевна пушка, калибър тринайсет милиметра. Папуасът даде знак да я приготвим. Сърцата ни се свиха от вълнение. Господаря беше някъде тук. Какво ли беше все пак това животно? На какво ли приличаше? Спогледахме се с Мишел и той облиза пресъхналите си устни. На това място нямаше никакво вълнение. На някакви си само триста метра зад нас вълните кипяха, беснееха, край брега се пенеха зайчета, а тук повърхността беше като огледало, водата прозрачна като кристал. Тихо, спокойно езеро сред морето. И нищо не го отделяше от морето. Някакъв каприз на течението, прибоя и ветровете. Лодката спря.

— Тук — рече Петър. — Господаря е тук.

— Как тук?

— Нека туаните погледнат към брега.

Петър посочи тясната пясъчна ивица в подножието на

скалистия остров. Погледнахме натам и ахнахме. Десетки сплескани и изсмукани акули се търкаляха по белия пясък и още няколко се люшкаха във водата край самия бряг. Какъв ти апарат! Просто забравихме за снимките. Аз стисках приклада на пушката с такава сила, че пръстите ми побеляха.

— А къде е самият Господар? — запита Мишел шепнешком. — Там, на брега ли?

— Тук. — Папуасът посочи с пръст водата. — Той е тук, под лодката.

Вгледахме се във водата, но там нямаше нищо. По дъното ясно се виждаха дребните камъчета, водорасли, всевъзможни ракообразни (така ясно като в слънчево време в съвсем прозрачна вода).

Петър гребна още няколко пъти. Сега дъното под нас вече не се виждаше. Малка рибка изскочи край самата лодка, замря за миг, а после потрепна и се скри в зеленикавата бездна. И едновременно във въздуха се разнесе някакво слабо пукане. Даже не пукане, а изщракване.

Седяхме съвсем тихо и чакахме. Пушката беше готова. Струваше ни се, че ей сега от дъното ще изскочи нещо страшно. Мишел хвана изведнъж маската на акваланга:

— Ще се спусна.

— Не — рече Петър.

— Да — каза Мишел.

— Не — повтори Петър. — Опасно е.

— Въпреки това — Мишел ми кимна. — Осигурявай.

Той постави на лицето си маската, пъхна в устата си гумения мундщук и прехвърли крака през борда.

След минута беше вече във водата и с Петър видяхме как стремително се спуска надолу. Петър беше изплашен, но не много. Само силно възбуден. Мина минута. Мишел изчезна, гроздове мехурчета заизскачаха от зелената бездна… Още една минута… Още една…

Нервите ми бяха напрегнати до скъсване, господине. Надявам се, че ме разбирате. Тази тишина, тъй странна в бушуващото море, мъртвите скали, акулите на пясъка…

Не знам какво ми стана, но след трите минути напрежение изведнъж неочаквано и за самия мен вдигнах пушката и стрелях косо във водата и с двете цеви.

В същата минута видяхме с Петър как Мишел започна да

се издига. Бързаше нагоре с отчаяни резки движения като човек, преследван от нещо. Изскочи на пет метра от лодката и веднага заплува към нас. Помогнах му да се прехвърли през борда. Мишел махна маската и трябва да ви кажа, че беше бял като платно.

— Здравата се изплаших.

— От какво?

Той вдигна рамене:

— Сам не зная от какво.

— Но спусна ли се на дъното?

— Да, до самото дъно.

Мишел пое няколко пъти дълбоко въздух.

— Там имаше нещо — рече той, — само че какво — не знам. Разбираш ли, в миг почувствувах, че не съм сам там, в дълбочината. Нещо ме следеше, нещо знаеше, че съм там. Усетих го с цялата си кожа. Ужасно се изплаших.

— А какво беше това?

— Не знам. Спуснах се на дъното и отначало нямаше нищо. Дъно като дъно. Отлична видимост, прекрасни условия за снимки. А сетне почувствувах много ясно, че там има нещо.

Рибка се мярна край веслото. Водата около нея изведнъж потъмня и пак се зачу изщракване. Рибката косо заплува към дъното.

Петър кимна.

— Господаря я повика при себе си.

— Как повика? Че какъв е тоя „Господар“? Къде се крие?

Отрупахме папуаса с въпроси, но той нищо смислено не можа да ни отговори. Според Петър Господаря понякога е огромен като самото море, а понякога малък като мравка. Но точно какво представлява, не беше ясно. С това нашето първо посещение при Господаря завърши. Петър трябваше да гребе почти три часа срещу течението и се върнахме на шхуната съвсем капнали. Петър каза, че друг ден пак ще отидем при Господаря.

Вечерта при нас на кораба неочаквано дойде холандецът. Не може да се каже, че разговаряхме. Той просто седеше, гледаше встрани и сегиз-тогиз промърморваше, че всички папуаси са свини и че да се живее тук е извънредно трудно.

С Мишел сортирахме и опаковахме заснетите по-рано ленти и не му обръщахме никакво внимание. Този вонещ

смахнат човек с револвер в джоба представляваше живо въплъщение на колониализма. Наистина, господине. Тази му ненавист към „цветните“ и в същото време нежеланието му да замине оттук, тази тъпота и тази миризма на гниене… С Мишел бяхме решили, че рижавият мъжага сигурно в родината си е сътрудничил с хитлеристите и е пристигнал в Нова Гвинея, за да се спаси от съда.

Холандецът си отиде така неочаквано, както се и появи. На тръгване каза, че иска да дойде с нас на остров Апусеу, за да събере яйца от костенурки. Отвърнах му, че за това трябва да попита Петър, тъй като лодката е негова.

Според мен холандецът не ме разбра. Просто не можеше да проумее как бял трябва да иска разрешение за нещо от туземец. Мислехме, че Петър няма да се съгласи да вземе на острова холандеца. Но папуасът прояви неочакван ентусиазъм. „Жълтият туан“ иска да отиде при Господаря? Много добре. Тогава ще тръгнем не утре, а днес. Нека двамата туани се приготвят, а Петър ще изтича за „жълтия туан“. Рижавият мъжага пристигна с голяма кошница. Джобът на панталона му беше издут, явно той не се разделяше с револвера си ни денем, ни нощем.

Мишел седна на носа на лодката, до него аз, после холандецът и най-сетне Петър на кърмата. Папуасът бе донесъл още едно весло и аз трябваше да му помагам в гребането. Освен това Петър попита имаме ли динамитни патрони. Взехме три с нас. Този път Петър караше така бързо, че до района на острова стигнахме за около трийсет минути. Щом се озовахме близо до него, вълнението пак се прекрати. Но тихото езеро всред морето беше сега по-друго. Малки вълни браздяха водата. Някакви птици прелитаха с викове над нас. Навсякъде се чуваше характерното щракане. И мехури, господине. Гирлянди едри мехури бързаха към повърхността, събираха се на гроздове и се пукаха. Сякаш морето дишаше.

Във всичко се долавяше някакво очакване, някаква тревога. И ние почувствувахме тая тревога. Мишел извади от джоба си динамитен патрон, аз грабнах пушката. Петър на кърмата гледаше втренчено водата, очите му заблестяха. Холандецът остави кошницата и пъхна ръка в джоба. Лицето му изразяваше тъпо недоумение и подозрителност… Това, което се случи после, не трая повече от две минути. Петър изведнъж

вдигна веслото и със сила удари водата с плоската страна. В миг прозрачната вода помътня, в дълбочината се очертаха някакви разклонени бели тръбички, които се проточиха към лодката. И едновременно се зачу силно изплющяване, като че ли някой удари с бич. Водата още повече потъмня, стана кафява. Нещо тласна силно лодката. Водата започна да се сгъстява и пред очите ни се превърна в някакво желе, а след миг това вече не беше вода, а нещо твърдо, живо. Господине, мъчно е да се повярва, но лодката изведнъж легна на жива плът, върху някакво гигантско тяло, безформено, без очи, без глава, което се гърчеше под нас и се мъчеше да сграбчи лодката, но само я изтласкваше нагоре. Отзад рижавият започна да ругае, после револверен изстрел оглуши ушите ми. Чух нечий слаб вик. Лодката се наведе така, че едва не се изтърсихме в обятията на плътта, която се гърчеше под нас. Мишел се залови за борда, а аз опрях дулото на пушката в нещо еластично, пулсиращо. Еластичното изведнъж се поддаде на моя натиск и задърпа пушката. Пуснах пушката и опитах с ръце да се отблъсна от тая плът, като се мъчех да запазя равновесие. Под дланите си усещах как се движат хлъзгави мускули. В този миг нечия ръка ме сграбчи за косата и издърпа нагоре. Над мен се мярна тялото на Мишел.

Някъде наблизо се раздаде грохот на взрив. Разбрах, че Мишел е хвърлил динамитен патрон. Кафявата плът се превърна в желе. Желето в миг се разтопи. Лодката се изправи. Наоколо беше пак вода, мярнаха се и изчезнаха белите тръбички. Изминаха две или три секунди и лодката вече се полюшваше над спокойната прозрачна вода.

Господаря се бе появил и Господаря бе изчезнал.

Бяхме така смаяни от случилото се и не разбрахме веднага, че в лодката ни нещо се бе изменило. Но какво? Защо бяхме трима, а не четирима? Рижавия холандец го нямаше. Обърнахме се към папуаса. Той разпери ръце:

— Жълтият туан падна. Петър искаше да измъкне жълтия туан, но Господаря го взе при себе си.

В този миг Мишел изпъшка, очите му се бяха разширили. Погледнах натам, накъдето беше вперил поглед, и почувствувах, че косата ми се изправя. Господине, бил съм на война и съм видял много страшни неща, но такова нещо не бях виждал.

Долу, под лодката, малко встрани, бавно потъваше нещо прилично на голям лист хартия, изрязана във формата на човек. Там беше всичко — и рижавата брада, и розовото лице с рижавия пух на темето, и куртката, и панталонът. Само че всичко това не беше по-дебело от вестник. Почувствувах, че ми се повдига и приседнах, за да не падна.

Дойдохме на себе си едва на борда на шхуната. Смъртта на рижавия негодник не ни занимаваше. Той си бе получил заслуженото. Мислехме за Господаря. Гигантското животно, а то беше именно гигантско, тъй като живата плът се простираше на няколко метра около лодката — не изплува от дъното. Не. Просто водата се превърна в живо тяло. Появи се от нищото и се разтвори, разпадна се на някакви си съвсем дребнички, микроскопични частици. Отначало се появиха тия бели тръбички, мускулите със страшна сила, способни да мачкат кости. А после, когато Мишел хвърли динамитния патрон, то отново се превърна в прозрачна вода.

Много мислих за това впоследствие, когато напуснахме Индонезия. Може ли да съществува животно, състоящо се от отделни части, обединяващи се само в случай на необходимост? Та ние сме свикнали да считаме, че животното е винаги неделим организъм. За нас да се раздели организмът на части, значи, все едно да се убие. Но, господине, аз дойдох до извода, че и у нас има животно, състоящо се от отделно съществуващи части. Мравката… Тоест извинете именно не мравката, а мравунякът. Какво представлява отделната мравка? Може ли да я считаме за самостоятелен организъм, за отделно животно? За да се отговори на тоя въпрос, трябва най-напред да зададем още един: що е животно?

Според мен (аз не съм специалист) животно ние наричаме това, което живее, т.е. храни се — поддържа тъй или иначе живота си, — и което възпроизвежда себеподобни. От тази гледна точка отделно взетата мравка не е животно. Та тя не участвува в продължението на рода. Не възпроизвежда себеподобни. Само обслужва царицата. Тя е сякаш мускулът на мравуняка, работният му орган, също така, както царицата е органът на възпроизвеждането. Така че според мен мравунякът е организъм, състоящ се от отделни части. При това не

механичен сбор от отделни единици, а именно организъм, който винаги действува съгласувано и се управлява от общ много сложен инстинкт.

Струва ми се, че именно такова беше и чудовището, което срещнахме край остров Апусеу. Изглежда, Господаря е животно, състоящо се от невъобразимо много микроскопични частици (че са микроскопични, доказва прозрачността на водата). Но при появата на плячка по някакъв сигнал отделните частици мигновено се обединяват и образуват стоманените мускули; белите тръбички, които изпиват кръвта и соковете на жертвата, образуват апарат, който с фантастична бързина разпределя храната на всеки участник в лова.

Папуасът от Япанга беше прав, като твърдеше, че това чудовище не може нито да се застреля, нито да се хване с мрежа. Опитайте се да го улучите с куршум или да го хванете. Та в момент на опасност то просто престава да съществува като цяло… Моят разказ, господине, сигурно ви измори? Не? Благодаря ви. След смъртта на холандеца селцето съвсем се промени. Същата вечер на брега запалиха огньове. От колибите наизлязоха папуасите. Започнаха песни, танци. И всички радостни викаха, че „господарят“ е мъртъв.

Сутринта на шхуната дойде Петър. Беше смутен. Поиска да му напишем някакъв документ. Какъв документ? Защо? Стана ясно, че ако няма документ, написан от бели, че холандецът е загинал при нещастен случай, половината от жителите ще бъдат арестувани и хвърлени в затвора. Честно казано, господине, не мога да твърдя дали се касаеше за нещастен случай. Чух зад гърба си изстрел. Освен това Петър твърде се разбърза, като узна, че рижавият ще дойде с нас. Да, но от друга страна… С една дума, написахме този документ. И за да не затрудняваме следствието, не споменахме нищо нито за изстрела, нито за вика. Ходихме ли след това пак при Господаря? Не. Цяла седмица папуасите пируваха. Пък и да си призная, споменът за това, какво направи чудовището с холандеца, беше още така жив, че и много не ни се искаше. Сега смятаме с Мишел да отидем на острова. Той ме чака в Мерауке.

Но не съм ви казал една подробност. Мишел тогава успя да напълни манерката с вода от залива. Изляхме водата в чаша и я поставихме на масата в каютата. В тропиците откритата

вода плесенясва буквално след няколко часа. Но тази не плесеняса. Измина ден, втори, трети, а водата е чашата си беше все така кристално прозрачна. И въпреки четирийсетградусовата жега стените на чашата бяха даже студени. Най-после Мишел взе и пъхна пръста си в чашата. И представете си…

Извинете, господине! Вашият самолет пристигна. Тичайте! Тичайте… Да… Ще ви пиша… Непременно… Да, адресът ви… записвам го… Москва… Така… Така…

Непременно ще ви пиша.

Довиждане.

Александър Абрамов, Сергей Абрамов
Синият тайфун

— Много е ниско — каза капитанът.

Той имаше пред вид барометъра — тежък, обкован с мед, останал навярно още от баща му, а на него — от дядо му, защото и барометърът, и почернялата лула, а и самата морска професия се предаваха в семейство Лепикови по наследство: от Артур на Ян, от Ян пак на Артур. А под барометъра висеше любителска снимка, на която весело се усмихваше жена — жената на капитана, прегърнала десетгодишно момче, сина на капитана, който, разбира се, се казваше Ян и когото също така очакваха в бъдеще и барометърът, и лулата от калуна, и капитанският мостик.

— Много, много е ниско — повтори капитанът и Малинин загледа замръзналата на долното деление стрелка, гледаше я, без да разбира, и запита:

— Времето ли се разваля?

Капитанът кимна, без да обяснява, а и Малинин не очакваше някакви обяснения. Отначало капитанът ще обмисли, ще обмисли сериозно и чак тогава ще каже — кратко и ясно. Малинин стоеше, вперил поглед в Артур Лепик, немногословния червенокос естонец, а капитанът стоеше и гледаше семейния барометър. Така измина минута, две, докато най-после взе решение, и като се сети за Малинин, каза:

— Ще променим курса.

„Ама че мъка! — мислеше Малинин, като крачеше по коридора подир капитан Артур Лепик. — Нищо не ми обясни, а ти върви подир него, измъквай думите му с клещи… Курса ще променяме… Защо? Май се изплаши от времето? А програмата отива по дяволите…“

Малинин поизлъга: програмата се изпълняваше великолепно, по графика, установен в института, съставен от самия Малинин и утвърден от най-високото началство и от научния съвет. А Малинин излъга от жалост към себе си поради обзелата го в момента носталгия. Вече трети месец експедиционният кораб на Института по океанография се

намираше в плаване: отначало в Японско море, после в Южно Китайско, сега се връщаше в къщи. Трети месец Малинин мечтаеше за твърда земя, за трева, за асфалт. Бе му омръзнала вечно люлеещата се палуба на „Миклухо-Маклай“, вечно люлеещият се свят. Но щом сложеше маската и акваланга, забравяше за твърдата земя и за тревата, и за асфалта. Гмурваше се в морето като в сладък сън, от който не ти се иска да се събуждаш, да отвориш очи — още една минута, само една, и още една минута, и още, и още…

— Трябва да се каже на Рогов — напомни капитанът.

„Какво да кажем на Рогов? — удиви се Малинин. — Че времето се разваля? Че променяме курса ли? Рогов страшно ще се зарадва, просто ще бъде щастлив: та той от миличкия капитан Артур три кожи ще одере. Какво го интересува него някакъв си древен барометър!“

Рогов беше началник на експедицията и заедно с всички участници три месеца вече се мотаеше по моретата въпреки своите петдесет и шест години, професорска титла и титлата член-кореспондент на Академията на науките. Рогов беше бог, във всеки случай за Малинин, скромния кандидат на науките, чиято докторска дисертация бавно, но сигурно набъбваше в чекмеджето на вечно олюляващото се бюро.

— Рогов ще ви вдигне такъв скандал — отмъстително каза Малинин.

Но капитан Артур Лепик не се изплаши.

— Няма да вдигне скандал — каза той. — Тайфун.

Докато Малинин се мъчеше да съобрази какво означава това, те стигнаха до каютата на Рогов, капитанът се спря на прага, свали фуражката си и изтърси:

— Беда, Павел Николаевич…

Рогов остави писалката — той пишеше нещо в бележника си, — погледна през тъмните стъкла на очилата си.

— Каква беда, Артур Янович?

— Налягането е много ниско. Пълно затишие.

Рогов свали очилата, потърка очите си — осъзна съобщението и бързо запита:

— Съобщихме ли на брега?

— Нямаме връзка.

— Нещо с апаратурата ли?

— Предавателят е в ред. Мълчи етерът.

— Смущения?

— Няма смущения. Тишина. Досега не е имало такова нещо.

Малинин си помисли, че капитанът днес е прекалено многословен, такова нещо също не се бе случвало досега.

— Вашето решение? — запита Рогов. Той отново сложи очилата си, стана от бюрото и отиде при капитана.

— Ще избиколим — каза капитанът. — Ако това е тайфун, може би ще успеем да се измъкнем.

… Не успяха да се измъкнат. Навлязоха в зоната на тайфуна след четиридесет минути неочаквано, което бе особено страшно. И все пак капитанът съумя да изведе кораба от епицентъра на тайфуна: ревящият хаос остана нейде вдясно, североизточно, защото именно оттам се зададе непрогледният синкавочерен мрак с нарастващия грохот, сякаш милиони тамтами биеха тревога.

И заедно с грохота и тъмнината се изви и вятър. Не, не вятър — смерч, ураган (каква друга дума да подберем!?). „Миклухо-Маклай“ потопи нос, после се затресе, като предаде вибрацията на палубата на палубните надстройки, на командния мостик, където стояха тримата: капитанът, Малинин и Рогов, спря за секунда, сякаш бе срещнал преграда, и отново тръгна напред, но вече по-бавно, по-трудно, преодолявайки ударите на вятъра и вълните.

На Малинин му стана страшно. Наметалото, което бе взел предвидливо от каютата, мигновено се превърна в мокър и студен парцал, фуражката му веднага хвръкна, не успя да я хване. Вятърът се опитваше да издърпа пръстите му, стиснали парапета, да ги изблъска назад към навигационната кабина, да го притисне в преградната стена, да го сплеска, да го смаже.

Капитанът раздвижи устните си и Малинин, напрегнал се, едва чу през грохота на вълните и воя на вятъра:

— Имаме… късмет… вървим… по края…

— Машината ще издържи ли? — викна Малинин и като не чу гласа си, закрещя по-силно: — Машината ще издържи ли?

Капитанът се наведе към ухото му:

— Трябва… Да вървим в кабината…

И като го хвана за ръка, го помъкна по хлъзгавата настилка към вратата, дръпна я към себе си. Тя се отвори неочаквано леко и капитанът залитна, падна, като събори

Малинин. И веднага, сякаш чакаше само този случай, вятърът заля палубата с чудовищна вълна. Тя подхвана Малинин, запрати го към трапа, като удари главата му в стойката. За секунда той загуби съзнание, но в следващия миг дойде на себе си, запълзя към отворената врата, борейки се с бесния напор на вятъра. После някой пак го бутна и той се търкулна в кабината, седна до преградата и се заоглежда шашардисан. След него се вмъкна капитанът, като дълго се бори с нещо, което сякаш дърпаше вратата, и затворил я най-после, се обърна:

— Жив ли сте?

Малинин само кимна — не му се искаше да говори — и се огледа наоколо. До него на пода седеше Рогов и се държеше за главата, явно също се беше ударил. Отпред, стиснал щурвала, стоеше морякът Володя — приказлив и шегаджия. Даже сега, като погледна към Малинин, хитро му намигна: „Какво времене, а?“ — и отново впери поглед напред в тъмнината, която нахлуваше в навигационната кабина заедно с водата през счупеното стъкло.

Капитанът извади пробката на проговорната тръба и викна:

— Машинното! Какво става?

Някой отдолу се обади:

— Засега се държим. Дълго ли ще продължава, капитане?

— Не знам — каза капитанът и затъкна тръбата с тапата: не обичаше излишните въпроси.

Рогов изстена и каза жално:

— Ако вярваме на това, което знаем за тайфуните, дълго ще трае: най-малко още едно денонощие…

Малинин се ужаси: още цяло денонощие този адски грохот, тази мокрота и мрак. Не, той просто няма да издържи, няма да му стигнат силите. И после…

— Образците — не каза той, а изхриптя — ще се разпилеят, по дяволите!

И тази мисъл, толкова проста и ясна, така го ужаси, че той забрави и страховете си, и болката в главата, и че лабораторията с образците и пробите е два трапа надолу, че го очаква метри мокра палуба, вятър, вой и бесни вълни, забрави всичко това, надигна се, пъшкайки, и тръгна към вратата, като се държеше за преградната стена.

— Къде? — мрачно викна капитанът и го хвана за ръката.

— Пуснете ме — вяло рече Малинин. — Трябва да отида. Там са моите образци.

— Стойте тук! — Капитанът го блъсна, Малинин залитна и се пльосна на пода. — Нищо няма да им стане на образците: ще преминем.

„Къде ще преминем? — удиви се Малинин. — Наоколо е мрак…“

Погледна през счупеното стъкло на кабината и видя това, което преди няколко секунди бе видял и оценил капитанът.

Отдясно всичко си беше, както преди, тъмно и страшно. Но отляво по курса им, от югозапад, бе изплувало ясно синьо пространство, нелепо и странно в мастиления мрак на тайфуна. Сякаш шегаджия-бояджия, без да бърза, бе нанесъл равни сини мазки, пребоядисвайки синкавочерната стена.

— Ляво на борд! — Капитанът отмести с рамо Володя, но морякът не пусна щурвала и те заедно завъртяха наляво, а после капитанът се спусна към машинния телеграф и превъртя ръчката на „пълен напред“. И веднага викна в тръбата: — Пълен напред! Чуваш ли, Максимич, пълен напред!

Нелепо вирнатият нос на кораба в квадрата на прозореца се олюля и запълзя наляво, а самият кораб осезаемо увеличи скорост. Малинин помисли, че тайфунът наистина ги е пуснал, както заповяда великият капитан Артур Лепик, пуснал ги е в това синьо пространство, запълващо цялата видимост по курса им.

Навлязоха в него така неочаквано, както преди час в зоната на тайфуна. И веднага стана светло, грохотът престана, вятърът стихна и палубата престана да се олюлява, сякаш някой, сетил се за старинното моряшко поверие, бе излял върху бушуващите вълни бъчва масло.

— Дръж така! — каза капитанът и пак викна в машинното: — Да не се намалява скоростта! — А после отвори леко без усилия вратата на кабината и излезе на мостика.

Малинин помогна на все още стенещия Рогов и двамата се присъединиха към капитана, който с удивление оглеждаше морето.

А имаше наистина какво да се гледа.

Там, откъдето току-що се бе измъкнал „Миклухо-Маклай“, се люлееше тъмносиня с отблясъци завеса, която отвътре бе синя, а оттук превръщаше мрака на тайфуна в синева, от което

той бе станал нежносин, като небето в тропиците, и странно тих, даже ням, сякаш някой го бе затворил в прозрачен аквариум, непропускащ нито вятъра, нито рева и грохота на вълните, беснеещи преди малко и изведнъж вкаменили се. Всичко това бе останало там, зад синята завеса, и ти се струваше, че корабът непонятно как я бе разкъсал. Но какво да приказваме: всичко бе толкова непонятно, невъзможно, просто им се е сторило, и вятърът, и вълните трябва да са били страшен сън.

Малинин направи крачка назад: под краката му нещо изскърца. Бяха парчета стъкла, кой знае защо неотнесени от водата. И този звук, неочакван, изведнъж му подсказа, че тайфунът не е мит, не е сън. И тогава капитан Артур Лепик каза:

— Такива неща не се случват в действителност.

А Рогов му отвърна с някаква странна интонация — нито удивление, нито насмешка:

— Прав сте, капитане, не се случват. Остава да предположим най-простото: всички сме се побъркали. Такова обяснение задоволява ли ви?

Вместо капитанът отговори Малинин:

— Странно побъркване: по-скоро прилича на масова халюцинация. Само че какво да приемем за халюцинация: тайфунът или пълното затишие? Ако е тайфунът, тогава ми обяснете: кой изпочупи стъклата в навигационната кабина, кой изкърти парапета на мостика? Ако се разходим из кораба, може да прибавим още стотина въпроса. А ако тайфунът е реалност, а пълното затишие — халюцинация, тогава защо не ни помете от палубата?

— Цяло дете сте — рече Рогов. — Вие не си представяте колко сложни могат да бъдат халюцинациите… — Той се засмя. — И аз не си представям — и се обърна към капитана: — Артур Янович, алармирайте всички, проверете състоянието на кораба, узнайте възстановена ли е връзката с брега и не намалявайте скоростта: трябва да се отдалечим колкото се може повече от дяволската синева.

Капитанът кимна и отиде в кабината. След няколко секунди засвири сирената, страшен звук в подозрителната тишина. Рогов се намръщи.

— Неприятен звук… Но да оставим шегите. Вие какво

мислите, приятелю, за този феномен?

— За завесата ли? — Малинин сви рамене. — За синия тайфун ли? С фантастика не се занимавам, а и научно обяснение не намирам.

— А ненаучно?

— Може би силова бариера?

— Може би. Откъде?

— Състоянието на атмосферата… — той се поколеба — или друго: тайфуните съвсем не са изучени. Кой знае дали не носят силово поле, което при определени условия се превръща в нещо като пашкул около ураганната зона.

Рогов изхъмка и Малинин пак не разбра: одобрява ли налудничавата, му хипотеза, или не.

— А казвате, че не се занимавате с фантастика! — И Рогов погледна надолу, към палубата, където капитанът, придружен от старши помощник-капитана и боцмана, обхождаше владенията си, вероятно силно повредени от тайфуна. — Артур Янович — викна Рогов, — как е връзката?

Капитанът се спря и погледна нагоре. Гледаше явно не към мостика, а по-нагоре и като проследи погледа му, Малинин видя, че на върха на мачтата го няма обикновения червен флаг. Капитанът каза нещо на боцмана, който веднага изтича нанякъде, а капитанът викна:

— Няма връзка. Етерът мълчи. — И си тръгна, считайки въпроса за приключен.

— Работата е лоша — каза Рогов.

— Защо? — не разбра Малинин. — Тайфунът ще премине, връзката ще се възстанови. А и не сме далеч от брега — две денонощия път.

Рогов не отвърна: все се ослушваше, после предложи:

— Да слезем долу. Ще ви покажа нещо…

Малинин тръгна след него недоумяващ и развълнуван. Свикнал бе с Рогов, познаваше чудатостите му, например прекалената му тайнственост даже в най-простите неща. Но тази тайнственост бе само поза, а сега на Рогов не му беше до шеги. Малинин бе готов да се закълне, че учителят му е сериозно разтревожен от нещо.

Спуснаха се на палубата, минаха край капитан Артур Лепик, който наблюдаваше мрачно как моряците закрепят падналата от бурята спасителна лодка. Малинин не се стърпя и

погледна нагоре: на мачтата отново се мъдреше червеният флаг — боцманът бе изпълнил веднага заповедта. Но флагът не се развяваше, както обикновено, а висеше неподвижно и Малинин едва сега забеляза, че вятърът съвсем е стихнал, сякаш се бяха върнали назад във времето, в онзи миг, когато капитанът гледаше барометъра си.

— Пак затишие — рече Малинин.

— Това не е затишие — отвърна Рогов. — Това е нещо друго. Вижте — той се наведе през борда — какво е станало с морето.

Малинин погледна към водата и се стъписа. Морето никога не изглежда прозрачно, погледът ти потъва в плътния със стоманен цвят воден слой. Но този слой е чист, не е мътен, а различните цветови оттенъци в него само подчертават чистота му. Сега водата не беше чиста: приличаше на суспензия, гъмжеше от някакви примеси, които придаваха на морето мръснозелен цвят.

Малинин понечи да се върне, но го спря резкият глас на Рогов:

— Къде?

— В лабораторията. Трябва да вземем проби.

— Чакайте — махна с ръка Рогов. — Има време. Когато пусне капитанът момчетата, тогава ще вземем. А сега… — Той пак се ослуша. — Струва ми се, че намалихме хода…

Малинин също усети, че корабът рязко намали скоростта си. Но тогава трябваше да се промени и звукът, който идваше от машинното отделение: би станал по-мек, по-глух. А машината работеше така, сякаш плаваха с пределна скорост: по време на плаването Малинин се научи да определя по слух режима на работа на двигателите.

— Странност след странност — загадъчно каза Рогов и добави: — Впрочем да чуем какво иска да ни предаде нашият мил студент: явно го е изпратил Артур.

При тях дотича развълнуван и запъхтян Нолик — студент по география, чиято дипломна работа, както и дисертацията на Малинин, се оформяше в експедицията.

— Павел Николаевич, капитанът ви вика.

— Идваме. — Рогов със съжаление се отдели от борда и се обърна: — Сега Артур ще ни удиви със своето съобщение.

Малинин вървеше с Нолик и мислеше с какво още може

да ги удиви капитанът. Че машината не движи кораба? Това и така е ясно. Явно, съпротивлението на средата толкова е нараснало, че забавя хода. Лесно ли се плава в желе? Някой да е пробвал?

Капитанът току-що бе излязъл от машинното отделение и на обикновено непроницаемото му лице бе изписано удивление.

— Всичко знаем — изпревари го Рогов. — Зад борда става нещо странно: прилича на планктон, само че плътността е много по-голяма. Спрете кораба. Ще вземем проба. — И викна на отдалечаващия се вече капитан: — Впрочем корпусът не се ли е прегрял?

— Още не — каза капитанът и отиде в кабината, а Малинин — за кой ли път — се разстрои: защо Рогов съобразява по-бързо от него? Всичко е толкова просто: щом се е увеличило триенето, увеличила се е и температурата.

Той сърдито каза на Нолик:

— Извикай момчетата, донесете тук уредите.

Нолик изтича в лабораторията, а капитанът, изглежда, вече бе успял да предаде нареждането: двигателите вече не работеха, корабът повървя още малко по инерция и легна в дрейф.

Когато Рогов с Малинин отидоха на кърмата, Нолик с лаборантите вече спускаха зад борда лодката с уредите, двама моряци стояха при лебедката. А капитан Артур Лепик, пушейки своята неизменна лула, ги наблюдаваше, като изразът на лицето му показваше, че не го интересува нито странната граница между тайфуна и затишието, нито загадъчният феномен с морето, забавящ хода на кораба, ако нещо все пак го интересува, то е само липсата на връзка, пък дори и тя не особено, съвсем малко…

В лабораторната лодка имаше място за двама души. Рогов бързо се прехвърли през борда, а след него скочи в лодката и Нолик. Малинин понечи да каже, че не би било зле Нолик да остане на борда, да погледа как по-възрастните работят, но не успя: Рогов махна с ръка и лодката запълзя надолу.

Тя спря над самата вода и Рогов си помисли, че думите „над водата“ не подхождат в случая: под краката му се разстилаше странна зелена каша, гъста и лепкава на вид. Той клекна и потопи ръката си.

— По-предпазливо! — викна отгоре Малинин, но Рогов не го чу.

Досега му се струваше, че за тридесет и повече години работа е успял да научи за океана всичко, което знаеше за него земната наука. Преплувал го бе надлъж и шир. Чел бе лекции в Оксфорд и МГУ, в Харвард и Беркли. Работите му се цитираха на много симпозиуми и конференции. Ученият свят го знаеше. Но сега, наведен над зелената каша, която преди половин час беше обикновена морска вода, с ужас разбра, че всичките му завидни познания са нищожни и безсмислени, защото ни едно от тях не можеше да му подскаже с какво се бе сблъскал. Съзнаваше, че е безсмислено и безполезно да се упрекваː науката — в негово лице! — за първи път се срещаше с подобен феномен и този феномен не приличаше на нищо познато. Прекрасна формула е имало някога: „Това не може да бъде, защото никога не е имало такова нещо.“ Затвори очи, извърни се, не вярвай, усмихни се презрително: не, не, не! Но ръката с мъка влизаше в зелената каша, както лъжица в желе, и това желе притискаше ръката му, неприятно охлади кожата. Рогов рязко се изправи, като разлюля лодката и огледа ръката си. Тя беше абсолютно суха.

Отгоре пак викаха нещо, но той не ги чуваше, мъчеше се да си обясни все пак необяснимото с привичните понятия, да намери някакви аналогии, но привичните понятия на подхождаха в случая, а познатите аналогии не му напомняха нищо за такова странно състояние на водата (именно на водата: Рогов не можеше да мисли иначе), което да я превръща в желе.

— Павел Николаевич — Рогов трепна и се обърна. Нолик го гледаше с възторг и ужас, като възторгът бе повече. Естествено: той не е обременен с всички тези знания, той изобщо не е обременен с много знания, затова не се страхува от необяснимото, а само му е ужасно любопитно, което се беше изписало и на лицето му. Щастливо качество на младия учен да вярва на това, което вижда, а не на това, което е обяснено или обяснимо. Именно това качество движи науката напред. Той го загуби, разпиля го по симпозиуми, по съвещания, по доклади и реферати, които в случая не са му нужни, защото нищо не могат да обяснят нито на него, нито на Нолик, никому. Значи, прекрачи ги, забравѝ, почни отначало — ето оттук, от това

желе зад борда. И не се бой да признаеш поражението си, велики Рогов. Кой знае, виж, че то се обърнало в нещо друго, приличащо на победа…

Той тръсна глава, сякаш да се отърси от вцепенението, и запита Нолик:

— Какво има?

— Температурата е невероятна! — Нолик дори се задъхваше от възторг. — По Целзий тридесет и осем градуса. А плътността непрекъснато се увеличава, не успявам да записвам.

— Проби взе ли?

— Разбира се.

— Тогава да се изкачваме: ще ги разгледаме, ще помислим — и изведнъж млъкна, поразен от чутото. — Казваш, плътността непрекъснато расте?

— Расте.

— Това е хубаво — каза Рогов, — просто великолепно — добави той и като прекрачи борда на лодката, стъпи върху водата.

Именно стъпи: зеленото желе леко се огъна под краката му. Рогов се олюля и се хвана за лодката, за да запази равновесие. Горе ахнаха. Той вдигна глава, махна им с ръка, намигна хитро на смаяния Нолик и направи крачка напред. После още една крачка и тръгна бавно покрай корпуса на лодката. Желето отлично го издържаше, само трудно се ходеше: повърхността му не беше равна и се поклащаше.

— Стойте, Павел Николаевич! — завика Нолик. — Идвам с вас.

И размахвайки нелепо ръце, затича към Рогов, загуби равновесие и се пльосна по корем, но веднага се изправи, огледа се и запита удивен:

— Защо по мен няма никакви следи? Дори не съм мокър…

— Че това не е вода — спокойно отвърна Рогов, като трепна вътрешно, — ерес, безсмислица! Но не е вода!

— А какво е? — Нолик с надежда погледна своя бог.

— Не знам — въздъхвайки, си призна богът.

— А как ни издържа?

— И това не знам. Ти по-добре не ме питай: сега с теб сме равни — и двамата нищо не знаем. По-добре помисли: от какво расте плътността на средата?

Нолик сви рамене с гримаса на недоумение.

— Моята хипотеза — внезапно ловджийска страст обзе Рогов: ето жертвата е съвсем близо, само протегни ръка! — Чуждо тяло, поместено в среда, предизвиква повишаване на плътността около него. А значи…

— А значи — възторжено подхвана Нолик, — колкото се отдалечаваме от кораба, плътността ще е по-малка! Нали така?

— Петица — похвали го Рогов. — Да проверим.

Зад тях забръмча лебедката. Рогов се обърна: лодката стремително полетя нагоре, в нея влязоха Малинин и двама лаборанти и след три минути те се присъединиха към Рогов и Нолик. Малинин се задъхваше от вълнение.

— Издържа ни. Не, помислете си само: издържа — повтаряше той, като глупаво се усмихваше и изведнъж запита сериозно: — Павел Николаевич, това не е вода, нали?

— А какво е? — зададе Рогов на Малинин същия въпрос, който му зададе преди пет минути Нолик.

Но Малинин не се прикри със спасителното „не знам“, размърда устни, помисли, после се засмя и каза:

— Безсмислица, разбира се, но ако е живот?

— Мислещ океан? — лениво запита Рогов. — Много си чел Лем…

— Защо непременно мислещ? — фантазираше Малинин. — Даже сигурно не е мислещ. Микроорганизми, разтворени в хранителна среда. Или не в среда. Самата среда е съвкупност от микроорганизми.

— Не опровергавам — каза Рогов. — В случая всяка хипотеза е допустима. Да проверим нашата с Нолик: нея поне можем веднага да проверим.

Отидоха при лодката. Нолик завърза около кръста си тънко въже, другия му край завърза за лодката и бавно, като по лед, опитвайки повърхността на желето с върха на кецовете си, започна да се отдалечава от кораба. Измина десетина крачки, обърна се и извика:

— Гъстотата е по-малка.

— Връщай се! — заповяда му Рогов, но Нолик не го послуша, закрачи отново и изведнъж краката му затънаха до глезен, залитна и седна. Малинин с лаборантите хванаха края на въжето и издърпаха Нолик на лодката. Рогов се наведе и внимателно разгледа кецовете му: бяха все така сухи, неизвестната среда не оставяше следи.

— Като в блато — изумен, измърмори Нолик. — Затъваш.

— Стига експерименти — сърдито подхвърли Рогов. — Проби имаме, можем да се изкачваме.

Той влезе в лодката с Нолик и каза на Малинин:

— Вие с момчетата с втория рейс.

Малинин кимна, без да се обръща. Гледаше корпуса на кораба: зелената „плесен“ — откъсната от средата си, тя приличаше много на плесен — бе плъзнала по корпуса на „Миклухо-Маклай“, стигнала бе чак до илюминаторите. Горният ѝ край, неравен, ажурен, явно пълзеше все по-нагоре, а долу тънкият, почти призрачен слой на „плесента“ преминаваше във вече познатото им желе и там, където „плесента“ бе плъзнала по корпуса на кораба, желето леко се поклащаше назад-напред, сякаш я побутваше да се изкачва нагоре.

— Е! — изумен, възкликна Рогов. — Преди пет минути нямаше плесен.

И Малинин помнеше, че бордът бе абсолютно чист, когато се спускаха надолу. Значи, плесента много бързо расте.

— Не е опасно — неуверено, сякаш убеждавайки себе си, рече Нолик. — Нали не оставя следи.

„Вярно — помисли Малинин, — не оставя следи. По кецовете. По човешките ръце например. Но по корпуса на кораба, по вещите в каютите…?“ И неочаквано някак особено ясно осъзна, че възторженото им суетене около морския феномен може да бъде опасно. Вдигна глава и закрещя с всички сили:

— Артур Янович! Наредете да затворят навсякъде илюминаторите. И по-бързо!

Рогов внимателно разглеждаше зелената кора по борда.

— Няма да успеем — каза той замислено. — Късно се сетихме. Виждате ли: вече е стигнала до каютите.

Взеха да затварят илюминаторите, а плесента вече ги беше покрила, вмъкнала се беше в някои каюти и кой знае какво можеше да стори там.

— Нашият илюминатор е отворен — каза Малинин. — Качвайте се, Павел Николаевич, и изтичайте в каютата.

Рогов сам разбираше, че трябва да бърза. Щом лодката се изравни с палубата, той прескочи парапета, изтича по трапа и бутна вратата на каютата. Зад него сумтеше Нолик, опитвайки

се да надзърне през рамото му какво е успяла да направи зелената „плесен“.

От илюминатора зеленото желе бе плъзнало върху бюрото, потекло беше по полирания дървен плот.

— Още проби за опитите — каза Нолик, като затваряше илюминатора.

— После ще я съберем — махна с ръка Рогов. — Да вървим на палубата.

Честно казано, той бе леко разочарован: зелената „плесен“ не беше плъзнала по цялата каюта, не разрушаваше всичко по пътя си, не растеше с всяка измината минута. Веднъж развихрила се, фантазията му беше неудържима. Откакто стъпи върху плътното желе, Рогов вече не сдържаше въображението си в строго научните рамки. Докато тичаха с Нолик към каютата, бе приписал на „плесента“ разум и очакваше от нея най-бурни прояви. Но потеклото по пода желе малко приличаше на същество или на вещество „сапиенс“ и хилавите крачета на безумната хипотеза се прекършиха. Рогов се усмихна: „Съвсем си се побъркал, старче. Ти си на Земята, а не на алфа Центавър. Откъде-накъде тук ще има «разумна плесен»?“

Малинин стоеше на палубата и гледаше с капитанския бинокъл. Разстроен, Артур Янович се въртеше около него, опитвайки да си вземе бинокъла. Малинин не го даваше и повтаряше:

— Почакайте, почакайте, сега, сега…

— Нещо ново ли открихте? — поинтересува се Рогов.

— Старото — неучтиво измърмори Малинин, като върна неохотно бинокъла на капитана, който веднага загледа с него, замръзнал като паметник. — Какво ще кажете, ако ние сме в плен?

— На пирати ли? — запита Нолик.

— На „плесента“. — Не пое шегата му Малинин. — Артур Янович, дайте на шефа да се полюбува.

Може Малинин и да преувеличаваше, но Рогов вече бе готов на нищо да не се учудва, да повярва в най-невероятното. До самия хоризонт, а може би и по-нататък, навсякъде се разстилаше равна зелена повърхност. По нея нямаше вълни, нито бели пенливи зайчета, толкова привични за морето. Пък и море ли беше това? По-скоро „суша“, алчно агресивно блато,

което бе арестувало кораба завинаги, навеки — каква друга дума да подбере? Рогов се обърна: отзад, там, откъдето бяха дошли в този странен зелен свят, все още се олюляваше прозрачната завеса. Зад нея като в гигантски аквариум бушуваше синият тайфун. През дванадесетократния бинокъл се виждаха вълните, разбиващи се о завесата, вероятно с грохот. Но звуците, както и вълните, оставаха зад синята завеса, поставена неизвестно от кого и неизвестно защо, пропуснала неизвестно как кораба в това дяволско блато. Да, тук царуваше тишина, безоблачно синьо небе, застиналата зелена плесен на блатото се простираше чак до линията на хоризонта.

— Етерът пак ли мълчи? — запита Рогов.

— Мълчи — каза капитанът и добави умолително: — Къде попаднахме, Павел Николаевич?

Рогов сви рамене: един вид питайте ме за нещо по-просто, а Малинин неочаквано изтърси:

— Искате ли да знаете? Мога да ви обясня — и махна с ръка, — само че кой ще ми повярва…

— Днес на всичко вярвам — безнадеждно рече Рогов и не излъга: всъщност какъв смисъл има да вярваш или да не вярваш? От обясненията няма да ти стане по-леко. Пък и кой може да докаже дали са верни или не? Всичко е възможно зад синята завеса на тайфуна.

— Говорете — помоли той Малинин.

Малинин започна, като се подхилкваше: „Ако не вярвате — опровергайте ме.“ Но Рогов познаваше ученика си: Малинин не обичаше да се шегува, да извърта, не се опитваше да смае със супероригинална идея. Явно, обмислял е идеята си през последните часове, а насмешките са от неувереност, от привичната му плахост: как ще я приемат?

— Ние не сме на Земята — продължи Малинин. — Или по-точно, на Земята сме, но не на нашата. Проклетият тайфун се е зародил на границата на два свята: този, на който живеем, и другия, чуждия. Не съм оригинален: идеята за паралелните светове съществува отдавна. И някои сериозни учени — вие сте чували, Павел Николаевич — вече се опитват да открият вратата към паралелния свят. Засега неуспешно, слепешката, но опитват! А ние я намерихме, случайно се натъкнахме на нея, и се промъкнахме тук, където всичко е друго, неприличащо на привичното, земното. Четох в някакъв фантастичен роман как

един човек пътешествува от един свят в друг, по-точно пътешествува неговото биополе, и контактува в паралелните светове с биополетата на своите аналози. Авторите предполагат, че тези светове се отличават само по време: някъде то изостава от нашето, нейде го изпреварва. А защо да не допуснем, че тези паралелни светове изобщо не приличат на земния? Ето например този… — Той посочи с ръка наоколо и се засмя: — Красив е нали?

— Красив — кимна Рогов. — Вашата хипотеза има право на съществуване. — Той помълча и добави: — Впрочем както и всяка друга. Ти нямаш ли своя хипотеза, Нолик?

Нолик нямаше свои хипотези: очарован от хипотезата на Малинин, беше готов да я приеме на вяра. Пък и Рогов не направи никакви възражения: тя обясняваше всичко. А че е невероятна, какво от това — прескочи невероятното и тогава всичко става понятно и обяснимо. Но хипотезата си е хипотеза, а трябва да се измъкнат от плена.

— Необходими са амонитови шашки — каза Рогов. — Нали имате, капитане?

— Имаме.

— Тогава включете моторите.

Рогов имаше наум следното: ако машината сама не ги измъкне от блатото, взривът ще помогне да разчистят пътя. Може да помогне. А после — Рогов сам провери — зелената каша с отдалечаването от кораба губеше плътността си. До тайфуна има няколко километра, ще опитат да преминат. По-добре тайфун, отколкото тая зелена гадост, пък била тя и безобидна.

На него, разбира се, не му се искаше да тръгват: кога ли пак ще му се представи такъв случай — да попадне на колонии неизвестни на науката микроорганизми. Че са микроорганизми, Рогов не се съмняваше. А къде са те — на Земята или в съседен свят, — всъщност нямаше значение. Нямаше за него — учения. А за ръководителя на експедицията имаше и още как. Затова, не вярвайки много в хипотезата на Малинин, той насочи кораба към зоната на тайфуна, към опасността, но към привичната, земна опасност. А тук оставаше мнимата безопасност на зеленото спокойствие, интересно и загадъчно…

А в това, че безопасността е мнима, Рогов веднага се

убеди, щом влезе в каютата. Зелената „плесен“ бе плъзнала по пода, като бе заобиколила предпазливо отворената бутилка минерална вода, чугунената преса за поливане, пластмасовите химикалки, кожената папка със сребърен монограм — всичко, което беше на бюрото и в бюрото. Самото бюро го нямаше, нямаше го и дървения стол, завинтен за металния лист, с който са покрити подовете и в каютите. Бяха изчезнали, макар Рогов ясно да помнеше, че когато Нолик затваряше илюминатора, „плесента“ бе плъзнала по бюрото.

Рогов изскочи в коридора. От съседната каюта излезе Малинин, изплашен и изумен.

— Масата ли? — бързо залита Рогов.

— Голяма работа масата! — Малинин неочаквано по детски изхлипа:

— Дисертацията ми…

И тогава Рогов прихна да се смее, отначало се кискаше тихо, после все по-силно и по-силно: заливаше се от неудържим весел смях. И заедно със смеха минаваше страшното напрежение, в което — без сам да подозира — се намираше през последните два часа. Нека да бъде истерия — наречете я, както искате, — но именно тя разпръсна всичките съмнения, колебания, хипотези и идеи, всичко освен едно — да бягат. По-скоро да бягат от това място.

Малинин смирено чакаше любимият му началник да се насмее, а когато Рогов притихна и изтри насълзените си от смеха очи, запита:

— Как сте със здравето?

— Отлично — каза Рогов. — Зелената плесен изплюска дисертацията ви. И бюрото, и стола. А бутилката с минерална вода не зачете. Също и попивателната преса.

— Излиза, че тя яде само дърво, така ли? — попита Малинин.

— Напълно възможно. Във вашия свят е допустимо всяко предположение, даже най-глупавото. И, за бога, не се разстройвайте: приключението си струва топче хартия, впрочем ние с вас лесно ще възстановим написаното…

Взрив прекъсна думите му. Последва втори, трети. „Миклухо-Маклай“ се затресе и бавно потегли. Гръмна още един път и корабът забележимо увеличи скоростта си.

— Докато не сме навлезли в тайфуна, трябва да почистим

тази гадост — каза Рогов на Малинин. — Предайте на Артур да изпрати момчетата по каютите. Иначе няма да стигнем до Владивосток, „плесента“ всичко ще изплюска.

Малинин тръгна по коридора, като нагаждаше крачките си към неравномерния ход на кораба. А Рогов затвори очи, облегна се на стената и зачака.

Стоеше и слушаше двигателя.

След малко моторът заработи равномерно и силно и корабът заплава по-бързо: явно „плесента“ не успяваше да се „сплоти“, да препречи пътя му. А после към бученето на мотора се прибавиха и други звукове: грохот на вълни, свистене на вятър. А след секунда „Миклухо-Маклай“ трепна, залюля се, подскочи нагоре и пропадна надолу, сякаш в пропаст. Рогов не успя да се задържи и се сгромоляса на металния под. После се изправи и като се държеше за стените, тръгна към трапа за палубата. Корабът бе навлязъл в тайфуна, далечната синева се превърна в познатия мрак на бурята и на Рогов се прииска да излезе на въздух, просто да подиша соления морски въздух, да го лъхне обикновеният земен вятър.

Иля Варшавски
На Атола

Всички стояхме на брега и гледахме отдалечаващия се „Албатрос“. Той бе вече тъй далече от нас, че не можех да различа има ли на палубата хора. После от комина изскочи бяло облаче пара, а след няколко секунди чухме проточен вой.

— Край — каза татко. — Сега можем, колкото искаме, да играем на робинзоновци; имаме истински необитаем остров, колиба и дори Петкан.

Това беше чудесно хрумване — да наречеш дебелия тромав робот Петкан. Той бе съвсем нов и от всяха дупчица под лъчите на слънцето избиваха капчици масло.

— Виж, той се поти — казах аз.

— Я да видим, кой ще ме изпревари?! — викна мама и ние хукнахме към къщи.

На самия финиш аз се спънах в един корен и се пльоснах на земята и татко каза, че е нещастен случай и трябва отново да се надбягваме, а мама запита лошо ли съм се ударил. Отвърнах, че нищо ми няма и че мога отново да тичам, но в това време се зачу звънене и татко каза, че навярно го викат от „Албатрос“ и състезанието ще трябва да се отложи.

Звъненето все продължаваше, докато татко не включи видеофона. На екрана се появи капитанът на „Албатрос“. Беше още със скафандър и шлем.

— Ние си отиваме — каза той, — защото…

— Разбирам — прекъсна го татко.

— Ако ви потрябва нещо…

— Да, знам. Щастливо, плаване.

— Благодаря! Приятно прекарване.

Татко щракна копчето и екранът угасна.

— Татенце — запитах, — те завинаги ли си отидоха?

— Ще се върнат да ни вземат — отвърна той.

— Кога?

— След около три месеца.

— Чак тогава?

— А не се ли радваш, че най-сетне ще останем сами и

никой няма да ни пречи?

— Разбира се, радвам се — казах аз и това бе самата истина.

Та през целия си живот съм виждал татко всичко на всичко три пъти и за не повече от месец. Когато пристигаше, у нас идваха много хора и ние никъде не можехме да излезем, без да се събере тълпа, и татко раздаваше автографи и отговаряше на много въпроси и никога не ни даваха възможност истински да бъдем заедно.

— Е, хайде да разгледаме владенията си — предложи татко.

Къщурката ни се състоеше от четири стаи: спалня, столова, стая за мен и кабинет за татко. Освен това имаше кухня и хладилна камера. В татковия кабинет имаше извънредно много всякакви апарати и истинска електронносметачна машина и татко каза, че ще ме научи да смятам с нея, за да мога да му помагам при съставяне на отчета.

В моята стая имаше креват, маса и голяма-голяма библиотека, натъпкана чак догоре с книги. Исках да ги поразгледам, но татко каза, че е по-добре да сторя това после, след като разгледаме целия остров.

В двора имаше малка електростанция и с татко опитахме да пуснем моторчето, а мама стоеше край нас и през цялото време говореше, че такива техници като нас непременно нещо ще изгорят, но ние нищо не изгорихме, а само проверихме заредени ли са акумулаторите.

После отидохме да видим антената и на татко не му хареса как е обърната и заповяда на Петкан да се качи горе и да обърне дипола точно на север, но стълбът беше метален и роботът се хлъзгаше по него и не можеше да се покатери. Тогава намерихме с татко в електростанцията колофон и посипахме с него дланите и коленете на Петкан и той много сръчно се изкатери горе и направи всичко, каквото трябваше, а ние стояхме долу и му ръкопляскахме.

— Татенце — попитах аз, — може ли да се изкъпя в океана?

— Не бива — отвърна той.

— Защо?

— Опасно е.

— За кого е опасно?
— За теб.
— А за тебе?
— Също е опасно.
— Дори и край самия бряг ли?
— Не бива да се къпем в океана — каза той и аз си помислих, че когато татко казва с такъв тон „не бива“, сигурно там на далечните планети никой от членовете на екипажа не смее да спори с него.
— Можем да се изкъпем в лагуната — каза татко.
Наистина това не беше по-лошо от къпането в истинския океан, защото лагуната се оказа голямо езеро във вътрешността на острова и водата в нея беше топла-топла и съвсем прозрачна.
Тримата плувахме, надпреварвахме се, а после с татко се гмурнахме, като се хванахме на бас кой повече раковини ще събере от дъното, и аз събрах повече, защото татко събираше с една ръка, а аз с две.
Когато ми омръзна да събираме раковини, направихме за мама корона от коралови клончета и морски водорасли, а татко я украси с морска звезда.
С нея мама приличаше на истинска кралица и ние коленичихме пред нея и тя ни посвети в рицарство.
После предложих на Петкан да поплува с мен. Беше много забавно да го гледаш как се приближава до водата, щрака с решаващото си устройство и се отдръпва назад. А сетне изведнъж отвинти пръста на ръката си и го хвърли във водата и когато пръстът потъна, Петкан важно каза, че роботите не могат да плуват. Ние просто примирахме от смях, толкова самодоволен вид имаше. Тогава го запитах могат ли роботите да носят на ръце момчета и той отвърна, че могат. Стъпих на дланите му и той ме вдигна високо над главата си, чак до върха на палмата, а аз късах кокосови орехи и ги хвърлях долу, а татко ги ловеше.
Когато слънцето се спусна съвсем ниско, мама предложи да отидем на брега на океана и да погледаме залеза.
Слънцето, съвсем червено и леко сплескано, стоеше над самата вода и от него към брега се бе проточила червена блестяща ивица. Замижах и си представих, че вървя по тази ивица направо към слънцето.

— Татенце — попитах аз, — а на теб случвало ли ти се е да летиш направо към слънцето?

— Случвало ми се е — отвърна той.

— А там също ли излиза от него такава ивица?

— Не.

— А небето там какво е?

— Черно — каза татко. — Там всичко е по-друго… непознато и… враждебно.

— Защо? — попитах аз.

— Някога ще ти разкажа подробно, синчето ми — каза той, — а сега да вървим да вечеряме.

В къщи измислихме много интересна игра. Мама стоеше пред хладилника, а ние отгатвахме какво държи в ръце. Разбира се, всеки от нас назоваваше любимите си неща и по някакво чудо се оказваше, че всеки път сме отгатвали. Затова вечерята излезе великолепна.

Татко отвори бутилка вино и каза, че на мъжете след къпане се полага по чашка. Наля на мене и на себе си пълни чаши, а на мама съвсем мъничко. „Само за да се чукнем“ — каза тя.

След вечеря гледахме по телевизията концерт и преди да започне, дикторът каза, че концертът се посвещава на нас. Мама даже се изчерви от удоволствие, защото тя много се гордее, че имаме такъв знаменит татко.

Предаваха най-хубавите песни, а една певица дори изпя любимата ми песенчица за катеричката, която събирала лешници. Чудно нещо, как ли са узнали.

Когато концертът свърши, татко каза, че трябва да седне да пише отчета, а аз отидох да спя.

Вече лежах в леглото, когато мама дойде да ми пожелае лека нощ.

— Мамичко, поседи при мен — помолих я аз.

— С удоволствие, миличък — каза тя и седна на кревата.

През отворения прозорец грееше луната и беше светло като ден. Гледах маминото лице и си мислех колко е красива и млада. Целунах ръката ѝ, която миришеше на нещо много приятно и тъжно.

— Мамо — попитах, — защо миризмите биват тъжни и весели?

— Не знам, миличък — отговори тя, — никога не съм

мислила за това. Може би просто всяка миризма събужда някакви спомени, тъжни или весели.

— Може би — казах аз.

Беше ми много хубаво. Спомнях си прекарания ден, най-хубавия ден в живота ми, и си мислех, че ни очакват още осемдесет и девет такива дни.

— Ох, мамо — казах аз, — какво прекрасно нещо е животът и как не ти се иска да умираш!

— Какво има, пиленцето ми? — каза тя. — Как можеш ти да говориш за смъртта? Та животът е още пред тебе.

Жал ми беше за нея: още на „Албатрос“ през нощта чух как те с татко приказваха за ужасната болест, от която татко се заразил в космоса, и че на всички ни остава да живеем не повече от три месеца, ако през това време не намерят начин да я лекуват. Нали затова екипажът на „Албатрос“ беше облечен в скафандри и ние никъде не излизахме от каютата. И в океана навярно не бива да се къпем, защото тази болест е заразна.

И все пак си помислих, че когато хората се обичат помежду си така, трябва винаги да казват само истината.

— Не бива, мамичко, миличка — казах аз. — Дори и да не открият начин да лекуват тази болест…

— Ще открият — тихо каза мама. — Непременно ще открият. Можеш да бъдеш съвсем сигурен.

Издание:
Синият тайфун (сборник с разкази)
Книгоиздателство „Г. Бакалов“, Варна, 1979
Поредица „Галактика“ №1

Съветска, I издание
Съставител: Георги Крумов
Рецензент: Димитър Клисуров
Редактор: Милан Асадуров
Оформление: Богдан Маародинов и Жеко Алексиев
Илюстрация на корицата: Текла Алексиева
Художествен редактор: Иван Кенаров
Технически редактор: Пламен Антонов
Коректор: Жулиета Койчева
Дадена за печат на 28.II.1979. Подписана за печат на 7.V.1979. Излязла от печат на 30.VI.1979
Формат 32/70×100. Изд.№ 1253. Печ. коли 9. Изд. коли 5,83. Цена 1,00 лв.
Код 08 9536322231 5562-1-79
Държавна печатница: „Балкан“, София

Заслуги

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.